

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

PUOLUSTUSPOLIITTISIIN RATKAISUIHIN ASENNOITUMISEN YHTEYS MAANPUOLUSTUSTOIMIJUUTEEN

Diplomityö

Kapteeni
Jaakko Niemi

Yleisesikuntaupseerikurssi 61
Maasotalinja

Elokuu 2023

Kurssi Yleisesikuntaupseerikurssi 61	Linja Maasotalinja
Tekijä Kapteeni Jaakko Niemi	
Opinnäytetyön nimi Puolustuspoliittisiin ratkaisuihin asennoitumisen yhteys maanpuolustustoimijuuteen	
Oppiaine, johon työ liittyy Sotilassosiologia	Säilytyspaikka Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
Aika Elokuu 2023	Tekstisivuja 93 Liitesivuja 38
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Tässä tutkimuksessa selvitettiin maanpuolustussuhteen viitekehyksessä puolustuspolitiikkaan ja maanpuolustustoimijuuteen asennoitumisen yhteyttä kvantitatiivisin menetelmin. Tavoitteena oli selvittää, onko kansalaisten keskuudesta löydettävissä tilastollisesti merkitseviä, toisistaan poikkeavia ryhmiä sen suhteen, miten he orientoituvat toimijuuden asenteisiin sekä puolustuspoliittisiin ratkaisuihin. Edelleen selvitettiin, voidaanko tehdä tilastollisesti merkitseviä arvioita siitä, miten puolustuspolitiikkaan orientoituminen vaikuttaa toimijuuden orientaatioon. Maanpuolustustahdon sotilassosiologista tilastollista tutkimusta on maanpuolustussuhteen mallin viitekehyksessä tähän mennessä tehty vähän. Tässä tutkimuksessa yhdistetään vähälle tutkimukselliselle huomiolle jäänyt maanpuolustustoimijuus sekä ajankohtaisuudessaan tärkeä ulottuvuus, asennoituminen puolustuspoliittisiin ratkaisuihin.</p> <p>Tutkimuksen aineistona oli Taloustutkimus Oy:n vuonna 2018 toteuttama TAHTO2 -kyselytutkimus. Kyselytutkimukseen otti osaa 15–79 -vuotiaat suomalaiset eri puolelta Suomea paitsi Ahvenanmaalta. Tutkimusaineistosta hyödynnettiin järjestysasteikolliset vastausvaihtoehdoiltaan seitsenportaiset väittämät, joiden voidaan katsoa liittyvä toimijuuden asenteeseen ja asennoitumiseen puolustuspoliittisia valintoja sekä -politiikan hoitoa kohtaan. Selvitettäessä sitä, onko löydettävissä toisistaan tilastollisesti poikkeavasti orientoituneita maanpuolustusryhmiä suhteessa siihen, miten kansalaiset asennoituvat puolustuspolitiikan väittämiin ja maanpuolustustoimijuuteen, tutkimusmenetelmänä käytettiin faktorianalyysiä. Kun tutkittiin, kuinka paljon maanpuolustustoimijuuden orientaatioryhmien asenteiden vaihtelusta voidaan tilastollisesti selittää puolustuspolitiikan orientaatioryhmien asenteiden vaihtelulla, käytettiin tutkimusmenetelmänä lineaarista regressioanalyysiä. Analyysiä syvennettiin laskemalla puolustuspolitiikkaan asennoitumisen ja toimijuuteen asennoitumisen yksittäisten muuttujien väliset järjestyskorrelaatiokertoimet.</p> <p>Tutkimuksessa löytyi kaksi toimijuuden asenteen orientaatiota: velvollisuuden ja vapaaehtoisuuden orientaatiot. Puolustuspolitiikkaan asennoitumisen osalta löytyi myös kaksi orientaatiota: perinteinen ja kansainvälinen. Tämän tutkimuksen perusteella suomalaisten puolustuspolitiikkaan asennoituminen yhteys maanpuolustustoimijuuteen muodostuu etenkin niin, että maanpuolustustoimijuuden asenteessa korostuvat velvollisuudentunto puolustaa maata aseellisesti sekä yhteiskunnan turvaamisessa korostunut yhteiskunnan etu suhteessa yksilön etuun (velvollisuuden orientaatio), jonka voimakkaana, tilastollisesti merkitsevänä positiivisena selittävänä tekijänä, on orientoituminen perinteisiin maanpuolustuksen poliittisiin ratkaisuihin kuten yleinen asevelvollisuus, kertausharjoitukset ja suuri reservi. Puolustuspolitiikan perinteisellä orientaatiolla voidaan selittää 75 % maanpuolustustoimijuuden velvollisuuden orientaation vaihtelusta ja 37 % vapaaehtoisuuden orientaation vaihtelusta. Tulokset ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < .001$). Tutkimus lisää tietoa maanpuolustussuhteen osa-alueista ja niiden välisistä vuorovaikutuksista. Tutkimus mahdollistaa maanpuolustussuhteen mallin tarkentamisen, mutta avaa myös uusia tutkimusmahdollisuuksia ja antaa mahdollisesti perusteluja käytännön toimenpiteille kansalaisten maanpuolustustahdon perusteita laajennettaessa.</p>	
<p>AVAINSANAT maanpuolustustahto, maanpuolustussuhde, maanpuolustustoimijuus, maanpuolustusasenne, puolustuspolitiikka, velvollisuus, vapaaehtoisuus</p>	

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO.....	1
1.1.	Tutkimuksen taustoitus	1
1.2.	Tutkimuksen tarpeellisuus	4
1.3.	Tutkimusraportin rakenne	5
2.	MAANPUOLUSTUSSUHDE	8
2.1.	Maanpuolustussuhde.....	8
2.1.1.	Maanpuolustusasenne	9
2.1.2.	Maanpuolustustoimijuus	9
2.1.3.	Maanpuolustusosaaminen	10
2.1.4.	Maanpuolustusluottamus	11
2.1.5.	Maanpuolustussuhdetta kehystävät asiat.....	11
2.2.	Havaintoja maanpuolustussuhteesta	11
3.	MAANPUOLUSTUSSUHTEEN MÄÄRÄLLINEN TUTKIMUS	14
4.	MAANPUOLUSTUSTAHTO MAANPUOLUSTUSSUHTEEN VIITEKEHYKSESSÄ	18
5.	MAANPUOLUSTUSTAHDON SEKÄ TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIIKAN SUHDE	26
5.1.	Maanpuolustustahto suomalaisessa turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa.....	27
5.2.	Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittiset ratkaisut.....	31
6.	YHTEENVETO	34
7.	TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSASETELMA.....	37
8.	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	41
8.1.	Tutkimusaineisto ja kohdejoukko	41
8.2.	Tutkimusaineiston muokkaus	41
8.3.	Tutkimuksessa käytettävät väittämät	42
8.4.	Spearmanin järjestyskorrelaatio.....	43
8.5.	Faktorianalyysin toteutus	45
8.5.1.	Puolustuspolitiikkaan asennoituminen.....	45
8.5.2.	Toimijuuden asenteet	49
8.6.	Osioanalyysi.....	50
8.7.	Lineaarinen regressioanalyysi.....	51

8.7.1.	Velvollisuuden orientaation lineaarinen regressio	52
8.7.2.	Vapaaehtoisuuden orientaation lineaarinen regressio	53
9.	TUTKIMUSTULOKSET	55
9.1.	Kuvaileva tilastoanalyysi; asennoituminen puolustuspoliittisiin ratkaisuihin.....	55
9.2.	Kuvaileva tilastoanalyysi; asennoituminen maanpuolustustoimijuuteen	56
9.3.	Faktorianalyysi, puolustuspolitiikan orientaatioryhmät	58
9.4.	Faktorianalyysi, toimijuuden orientaatioryhmät	60
9.5.	Lineaarinen regressioanalyysi.....	61
9.6.	Spearmanin järjestyskorrelaatio	63
9.6.1.	Aseellinen puolustautuminen, yleinen asevelvollisuus ja siihen rinnastettavat asiat	64
9.6.2.	Puolustusvoimille myönnettäviin varoihin sekä Puolustusvoimien materiaaliin liittyvät väittämät	66
9.6.3.	Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan hoitoon liittyvät väittämät.....	68
9.6.4.	Naisten vapaaehtoinen asepalvelus.....	70
9.6.5.	Kansainvälinen ulottuvuus.....	71
10.	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	73
10.1.	Tutkimuskysymyksiin vastaaminen ja johtopäätökset	74
10.2.	Faktorianalyysi.....	75
10.2.1.	Puolustuspolitiikan faktorianalyysi.....	76
10.2.2.	Maanpuolustustoimijuuden faktorianalyysi	80
10.3.	Lineaarinen regressioanalyysi.....	84
10.4.	Spearmanin järjestyskorrelaatio	85
10.5.	Tutkimuksen luotettavuus	87
10.6.	Havaintoja ja ehdotuksia jatkotutkimukseksi.....	92

LÄHTEET

LIITTEET

PUOLUSTUSPOLIITTISIIN RATKAISUIHIN ASENNOITUMISEN YHTEYS MAANPUOLUSTUSTOIMIJUUTEEN

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen taustoitus

Kansainvälinen turvallisuusjärjestelmä on muutoksessa. Sodan mahdollisuus Euroopassa on konkretisoitunut eikä yksikään Euroopan valtio ole säästynyt sen vaikutuksilta. Samoin sodan heijastevaikutukset ulottuvat globaalille tasolle (Cordesman, 2022) ja ne tulevat muuttamaan kansainvälistä järjestelmää tavalla, joka vielä tätä diplomityötä kirjoitettaessa on epäselvä. Ainoa mikä tässä mielessä on varmaa, on muutos.

Myös suomalainen yhteiskunta on hyvin syvällisessä turvallisuuspoliittisen identiteetin muutoksessa. Suomi totesi turvallisuusympäristönsä muuttuneen Venäjän hyökkäyssodan seurauksena perustavanlaatuisesti, ja turvallisuuspoliittisen uudelleenarvioinnin seurauksena valtioneuvosto päätti esittää tasavallan presidentti Sauli Niinistölle, että Suomi hakee puolustusliitto Naton jäsenyyttä, kun eduskuntaa on kuultu (Selonteko Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon 2022). Suomi jätti jäsenhakemuksen 17.5.2022, ja 5.7.2022 Nato-maat allekirjoittivat Suomen Nato-jäsenyyttä koskevan liittymispöytäkirjan (ulkoministeriö; Suomen Nato-jäsenhakemus). Suomi hyväksyttiin Naton jäseneksi 4. huhtikuuta 2023.

Samalla, kun Suomi jätti Nato-jäsenhakemuksen poliittisen harkinnan jälkeen, muuttui Suomen puolustuspoliittiset ja -identiteettiset perusteet. Näihin päiviin saakka puolustuspolitiikan perusteissa Suomi on luottanut asevelvollisuuden kautta muodostettuun riittävän suureen reserviin, jonka avulla koko maata voidaan puolustaa. Kaiken perustana on maanpuolustustahto. Sotilaallinen liittoutuminen ei ole kuulunut keinovalikoimaan. Nato-jäsenyyden hakemista on pidetty ainoastaan poliittisena vaihtoehtona (esim. valtioneuvoston puolustusselonteko, 2021.) Näiden ratkaisujen kautta suomalaiset ovat myös osaltaan joutuneet rakentamaan omaa suhdettaan maanpuolustukseen.

Maanpuolustustahdon merkitys osana Suomen kokonaisturvallisuuden viitekehystä ja maanpuolustuksen perustana tunnustetaan laajasti. Laki Puolustusvoimista määrää Puolustusvoimien edistämään maanpuolustustahtoa. (Laki Puolustusvoimista, 551/2007, 2 §; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, 2017; Valtioneuvoston puolustuspoliittinen selonteko, 2021.) Koska maanpuolustustahto on yksi turvallisuutemme kivijaloista, maanpuolustustahdon tutkiminen voidaan nähdä yhtenä osana Suomen puolustuksen ja kokonaisturvallisuuden kehittämistä. Maanpuolustustahtoa voi pyrkiä kehittämään vain, jos tiedetään, mitä maanpuolustustahto on ja mitkä asiat siihen vaikuttavat. Suomalaisten maanpuolustustahtoa on perinteisesti mitattu maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) tasaisin väliajoin toteutetuilla kyselytutkimuksilla (esim. MTS, 2019). Niiden maanpuolustustahdosta kertovat tulokset ovat olleet sekä yleisen mielenkiinnon kohteina, että puolustuspolitiikan näkökulmasta tärkeitä (Häkkinen & Kaarkoski, 2017; Häkkinen, 2020b).

Maanpuolustustahdon käsitettä voidaan käyttää sisäpoliittisena työkaluna (Häkkinen & Kaarkoski, 2017). Poliittisessa keskustelussa maanpuolustustahtoon vedotaan esimerkiksi resursien jakamisen yhteyksissä (Kaarkoski, 2020). Korkealla maanpuolustustahdolla halutaan myös viestiä kansalaisten halusta osallistua maanpuolustukseen ja edelleen maanpuolustustahdosta viestimällä pyritään luomaan kynnystä ulkovaltojen aggressioille (Häkkinen, 2018; Häkkinen, 2020b.) Maanpuolustustahdon roolia uskottavan puolustuksen perustana korostetaan ylintä valtionjohtoa myöten, kuten esimerkiksi tasavallan presidentti Sauli Niinistö teki Ulkopoliittisen instituutin juhlatilaisuudessa painottaen tahtoa uskottavan puolustuksen taustalla (Rönkä, 2021.) Maanpuolustustahdon rooli suomalaisessa yhteiskunnassa on siis hyvin moniulotteinen.

Maanpuolustustahdon ja puolustuspolitiikan vuorovaikutus onkin erittäin monitahoinen asia ja tätä problematiikkaa voidaan tarkastella useista eri suunnista. Häkkinen ja Kaarkoski (2017) pohtivat artikkelissaan sitä, miten eri poliittiset, maanpuolustustahdolla perustellut, päätökset saattavat vaikuttaa maanpuolustustahtoon. Korkeaan maanpuolustustahtoon nojataan puolustuspoliittisissa päätöksissä, mutta uskottava puolustuspolitiikka tarvitsee kansalaisten yleisen hyväksynnän ja toisaalta jotkin päätökset saattavat olla vaikutuksiltaan maanpuolustustahtoa heikentäviä. Tämän vuorovaikutussuhteen syvempi ymmärtäminen voisi tuoda lisätietoa siihen, miten yksilön asennoituminen eri puolustuspoliittisiin ratkaisuihin vaikuttaa ihmisen suhteeseen maanpuolustusta kohtaan varsinkin nyt, kun perinteisen suomalaisen maanpuolustuksen kokonaisuuden perustavanlaatuisiksi muutokseksi on tulossa sotilaallinen liittoutuminen.

Häkkisen (2020a, s. 108) mukaan maanpuolustustahdon poliittista ulottuvuutta on tutkittu vähän, ja tilausta yhteiskunnalliselle keskustelulle onkin olemassa. Kaarkoski (2020, s. 150) viittaa samaan kirjoittamalla maanpuolustustahdon ja maanpuolustuksen poliittisuuden tutkimuksen vähydestä maanpuolustustahdon viitekehyksessä. Maanpuolustustahto halutaan myös nähdä resurssina itsessään sen rinnastuessa puolustuspoliittisiin valintoihin niin kuin yleinen asevelvollisuus tai koko maan puolustaminen. Valtioneuvoston puolustuspoliittinen selonteko (2021) ilmaisee asian näin: "Suomi pitää huolta uskottavasta kansallisesta puolustuksestaan ja sen riittävästä resursoinnista. Asevelvollisuus, koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana jatkossakin." (s. 8). Tässä kontekstissa maanpuolustustahto on valinta, josta voidaan päättää samoin kuin voidaan päättää esimerkiksi yleisestä asevelvollisuudesta.

Jotta kansalaisten maanpuolustustahtoon voidaan uskottavasti vaikuttaa, tulee maanpuolustustahdon käsite kyetä operationalisoimaan. Operationalisointi luo perustan tutkia maanpuolustustahtoa järjestelmällisesti ja se auttaa ymmärtämään siihen vaikuttavia tekijöitä sekä näiden tekijöiden vuorovaikutussuhteita. Tätä kautta Puolustusvoimille voi syntyä tieteellisesti perusteltuja ratkaisuja edistää kansalaisten maanpuolustustahtoa myös silloin, kun puolustuspolitiikan perusteet muuttuvat.

Vaikka maanpuolustustahdon merkitys onkin tunnistettu, itse maanpuolustustahdon käsite on pitkään ollut vaikeasti hahmotettavissa ja sille on laadittu eri aikoina eri määritelmiä (Eskola, 2004, s. 17). Rautio (2017, s. 23–29) tukeutuu reserviläisten henkilökohtaisia puolustustahdon motiiveja käsittelevässä Maanpuolustuskorkeakoululle tekemässään diplomityössä vahvasti Ruotsissa pitkään psykologisen puolustuksen parissa tutkimusta tehneen Törnqvistin (1975) määrittelyyn puolustustahdosta, jonka mukaan se liittyy henkilön tai ryhmän asenteeseen, tilanteeseen ja tilanteeseen liittyvään käyttäytymiseen, ja että puolustustahto on jaettavissa yleiseen ja henkilökohtaiseen maanpuolustustahtoon. Sinkko (2015, s. 197, 203–204) tutki väitöskirjassaan maanpuolustustahtoa asevelvollisten koulutuksen kontekstissa. Hän jakaa maanpuolustustahdon samalla tavalla yleiseen ja henkilökohtaiseen maanpuolustustahtoon ja kehittää käsitettä yhdistämällä sen maanpuolustusajatteluksi.

Kosonen (2019, s. 16) toteaa omassa väitöskirjassaan, että maanpuolustustahdon ydinkäsite on määrittelemättä, vaikka eri tutkimuksissa sitä onkin kyselykohtaisesti operationalisoitu. Lisäksi hän jatkaa kritiikkiään maanpuolustustahdon tutkimuksellista käsitettä kohtaan tuomalla esiin sen arvolatautuneisuuden ja politisoituneen luonteen. Edelleen hän toteaa perinteisten maanpuolustustahtoa mittaavien suppeiden kysymysten kaventavan mahdollisuuksia tutkia kansalaisten maanpuolustusasenteita ja maanpuolustukseen liittyvää osallisuutta sekä toimijuutta. Sekä Myyry (2009) että Sinkko (2015) lähestyvät yksilön toimijuutta maanpuo-

lustuksen parissa todetessaan, että yksilön henkilökohtaista maanpuolustamisen sitoutumisen astetta kuvaa hänen osallistumisensa maanpuolustuksellisiin toimintoihin.

Kososen (2019) mielestä maanpuolustussuhde on parempi termi kuvaamaan laaja-alaista maanpuolustustahdon ilmiötä kuin maanpuolustustahto. Hän erottaa maanpuolustusasenteen, -luottamuksen, -osaamisen ja -toimijuuden yksilöä maanpuolustukseen asemoiviksi tekijöiksi. (kts. myös Tallberg, 2019). Maanpuolustussuhteen mallia avataan tarkemmin luvussa kaksi, mutta tässä vaiheessa oleellista on huomio maanpuolustussuhteen mallin kahtalaisesta merkityksestä. Ensinnäkin se toimii maanpuolustustahto -ilmiön mallintamisena sekä jäsenyyksenä, ja näin ollen se tarjoaa kansalaisten maanpuolustustahdoksi kutsutun ilmiön sotatieteelliselle tutkimiselle sotilassosiologisen viitekehyksen. Toiseksi se tarjoaa lähtökohdan maanpuolustussuhteen osatekijöiden tarkastelulle ja vuorovaikutussuhteen tutkimiselle (Kosonen, 2019, s. 61–62, 72–73).

1.2. Tutkimuksen tarpeellisuus

Kuten edellä on todettu, maanpuolustustoimijuus (asepalvelus, osallistuminen kertausharjoituksiin ja muuhun maanpuolustustyöhön ja niin edelleen) perustuu ihmisen omaan tahtoon. Kun otetaan huomioon se, että puolustuspolitiikassa tehtävät päätökset vaikuttavat henkilön maanpuolustusasenteeseen, on yksilön maanpuolustustoimijuuden ja hänen puolustuspolitiikkaan asennoitumisen yhteyksien tutkiminen tärkeää, jotta ihmisen maanpuolustustahtoon vaikuttavia osakokonaisuuksia ja niiden välisiä vuorovaikutuksia voitaisiin paremmin ymmärtää. Tätä näkemystä tukee myös Jalkasen ym. (2020) havaitsema tietotarve siitä, miten yleisestä suhtautumisesta ja asenteista syntynyt maanpuolustussuhde näkyy maanpuolustustoimijuutena.

Tallberg (2019) kirjoittaa maanpuolustuksen kuuluvan kaikille, mutta ei samalla tavalla. Hän nostaa esille yhteiskunnallisen turvallisuustyön eri osa-alueita, joista yksilö voi rooliaan hakea. Hän painottaa maanpuolustussuhteen tutkimuksen merkitystä tämän roolin kehittämisen edellytyksenä. Kosonen (2019) kiinnittää huomiota samaan asiaan. Hän huomauttaa, että vaikka asepalvelus onkin suomalaisessa yhteiskunnassa vahva ja kulttuurinen perinne, jonka kautta monet jäsentävät suhdettaan maanpuolustukseen, monilla kansalaisilla on rajoitetut mahdollisuudet päästä mukaan maanpuolustuksen tehtäviin. Toimijuus vapaaehtoisen maanpuolustuksen parissa onkin viime vuosikymmenellä kasvanut esimerkiksi naisten osalta. Osa kansalaisista haluaakin hakea omaa rooliaan vapaaehtoisuuden tai kokonaisturvallisuuden viitekehyksen alta. Valtiolla olisi Kososen (2019, s. 78) mukaan tässä mielessä syy tarjota aktiivisemmin eri rooleja, jotta kansalaiset voitaisiin sitouttaa tehokkaammin isänmaan puolustamiseen.

Toisaalta valtio on omilla poliittisilla valinnoilla laajentanut kansalaisten osallistumismahdollisuuksia aikojen saatossa velvoittavan varusmiespalveluksen lisäksi naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen, reserviläisten kansainvälisiin operaatioihin osallistumiseen ja vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan mahdollistamisen keinoin. Silti kansalaiset osallistuvat aktiivisesti vähän maanpuolustus- tai kokonaisturvallisuustoimintaan (esim. TAHTO2 -kyselytutkimus, kts. Liite 1).

Se, miten kansalaisten suhtautuminen puolustuspolitiikkaan ja puolustuspoliittisiin valintoihin vaikuttaa toimijuuden asenteisiin, voikin tarjota arvokasta lisätietoa kansalaisten maanpuolustussuhteesta ja edelleen antaa keinoja laajentaa kansalaisten maanpuolustusosallisuuden kokemusta, joka edelleen lisäisi maanpuolustustahtoa. Suomalaisen turvallisuuspoliittisen perustuksen, ja näin ollen myös Suomen ja suomalaisten turvallisuuspoliittisen identiteetin ollessa uudelleen rakentumassa Nato-jäsenyyden myötä, ihmisten maanpuolustussuhteen ymmärtäminen on entistä tärkeämpää.

Edellinen huomioiden maanpuolustustahdon sotilassosiologista tilastollista tutkimusta on maanpuolustussuhteen mallin viitekehyksessä tähän mennessä tehty vähän. Linda Hart (2022) käytti maanpuolustussuhteen viitekehystä haastattelututkimuksessaan, jossa hän tarkasteli, miten vapaaehtoiseen kriisi- ja maanpuolustuskoulutukseen osallistuvat naiset asemoituvat turvallisuuteen, valmiuteen ja maanpuolustukseen. Jalkanen (2019) on omassa diplomityönsään tutkinut hyvinvointivaltion rakenteiden suhdetta maanpuolustukseen keskittyen maanpuolustussuhteen osa-alueista maanpuolustusasenteeseen ja -luottamukseen ja vain osin toimijuuteen. Hän toteaaakin, että maanpuolustustoimijuudesta jäi paljon asioita pimentoon. Vartiainen (2021) tutki määrällisillä tutkimusmenetelmillä maanpuolustustahtoisuuden yhteyttä turvallisuuden ja turvattomuuden tunteisiin käyttäen aineistona MTS:n kyselytutkimuksia eri vuosilta. Vartiainen tukeutuu myös maanpuolustussuhteen viitekehykseen, kun hän sivuaa maanpuolustusasennetta, vaikka itse maanpuolustussuhteen malli ei olekaan hänellä työnsä keskiössä.

Edellä luetellut tutkimukset eivät pureudu maanpuolustussuhteen osatekijöistä yksilön asenteen (puolustuspolitiikkaan ja puolustuspoliittisiin valintoihin asennoitumisen) ja maanpuolustustoimijuuteen asennoitumisen välisiin yhteyksiin. Näin ollen Kososen (2019, s. 16) esiin tuoma tutkimuksellinen aukko kansalaisten maanpuolustusasenteiden ja maanpuolustukseen liittyvän osallisuuden sekä toimijuuden osalta on täyttämättä.

1.3. Tutkimusraportin rakenne

Maanpuolustustahdon tematiikalle maanpuolustussuhteen viitekehyksessä on siis tilausta, ja tämä tutkimus osaltaan pyrkii täydentämään edellisissä kappaleissa esiin tuotua tutkimusel-

lista tarvetta. Tässä tutkimuksessa selvitetään maanpuolustusasenteen (puolustuspolitiikkaan asennoitumisen) ja maanpuolustustoimijuuteen asennoitumisen yhteyttä kvantitatiivisin menetelmin. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää TAHTO2 -kyselytutkimuksen tuloksia hyödyntäen, onko kansalaisten keskuudesta löydettävissä tilastollisesti merkitseviä, toisistaan poikkeavia ryhmiä sen suhteen, miten he orientoituvat toimijuuden asenteisiin sekä puolustuspoliittisiin ratkaisuihin. Edelleen tässä tutkimuksessa selvitetään, miten yksilön asenne puolustuspoliittisia valintoja ja väittämiä kohtaan vaikuttaa toimijuuteen asennoitumiseen. Tarkemmin ottaen, voidaanko tehdä tilastollisesti merkitseviä arvioita siitä, miten puolustuspolitiikkaan orientoituminen vaikuttaa toimijuuden orientaatioon. Tutkimuksen mielenkiinnon kohteena, eli selitettävänä ulottuvuutena, on näin ollen aikaisemmassa tutkimuksessa vähälle huomiolle jäänyt maanpuolustustoimijuus ja siitä tarkemmin yksilön maanpuolustustoimijuuteen asennoituminen. Selittävänä ulottuvuutena on kansalaisten orientoituminen puolustuspoliittisia valintoja sekä puolustuspolitiikan hoitoa kohtaan. Näin yhdistetään vähälle tutkimukselliselle huomiolle jäänyt maanpuolustustoimijuus sekä ajankohtaisuudessaan tärkeä ulottuvuus, asennoituminen puolustuspoliittisiin ratkaisuihin. Tutkimuksen rakenne on avattu tarkemmin luvussa 7, Tutkimusongelma ja tutkimusasetelma.

Luvussa kaksi käsitellään tarkemmin tämän tutkimuksen sotilassosiologista viitekehystä, maanpuolustussuhdetta, ja tarkastellaan maanpuolustussuhteen neljän osa-alueen yhteyksiä toisiinsa nojaten etenkin Kososeen (2019). Tämän jälkeen luvussa kolme tarkastellaan aikaisempaa sotilassosiologista kvantitatiivista maanpuolustussuhteen viitekehyksessä olevaa tutkimusta. Luvussa neljä tarkastellaan maanpuolustustahtoa maanpuolustussuhteen viitekehyksessä syventäen ymmärrystä toimijuuden asenteen taustatekijöistä sekä niiden suhteesta puolustuspoliittisiin ratkaisuihin asennoitumiseen. Teoriaosuuden päättää luku 5, jossa luodaan katsaus siihen, millaisen evoluution maanpuolustustahto on kokenut osana turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ilmentäen ensin hyväksyntää valitulle turvallisuus- ja puolustuspolitiikalle (puolueettomuuspolitiikka) kehittyen siitä luonteeltaan kahtalaiseksi: ensinnäkin puolustuksen yhdeksi konkreettiseksi kulmakiveksi, rinnastuen esimerkiksi yleiseen asevelvollisuuteen, ja toiseksi ollen elintärkeä mutta abstrakti fundamentti, jota tuetaan muilla puolustuspoliittisillä ratkaisuille joiden voidaan katsoa liittyvän etenkin ihmisten maanpuolustustoimijuuden kokonaisuuteen. Lisäksi avataan Suomen turvallisuus ja puolustuspoliittiset ratkaisut nojaten turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin selontekoihin. Nämä poliittiset keinovalikoimat esiintuomalla löydetään perustelut sille, millaisista puolustuspoliittisistä väittämistä tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita, kun tarkastellaan sitä, miten yksilön asenne puolustuspoliittisia valintoja ja väittämiä kohtaan tilastollisesti vaikuttaa toimijuuteen asennoitumiseen.

Tutkimuksen aineistona on vuonna 2018 toteutetun TAHTO2 -kyselytutkimuksen tulokset ja siitä sellaiset järjestysasteikolliset vastausvaihtoehdoiltaan seitsenportaiset väittämät, joiden voidaan katsoa liittyvä toimijuuden asenteeseen, ja asenteeseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan ja puolustuspoliittisiin valintoihin sekä -politiikan hoitoa kohtaan.

Tämä tutkimus on ajankohtaisuudessaan erittäin merkittävä suhteessa käsiteltävään aiheeseen. Ensiksi Suomesta on juuri tullut sotilasliiton jäsen. Tärkeää on siis tietää, millaisia ryhmiä kansalaisten keskuudesta on mahdollisesti löydettävissä suhteessa puolustuspolitiikkaan, eli miten kansalaiset kyseiseen teemaan orientoituvat ja millaista roolia esimerkiksi kansainvälinen ulottuvuus tässä suhteessa näyttelee. Toisekseen tällä tutkimuksella täytetään edellisissä maanpuolustussuhteen kvantitatiivisissa tutkimuksissa vähälle huomiolle jäänyttä tutkimuksellista maanpuolustustoimijuuden aukkoa. Osa-alueet yhdistetään tarkastelemalla sitä, kuinka paljon poliittisella orientaatiolla voidaan tilastollisesti selittää toimijuuden asenteiden vaihtelua.

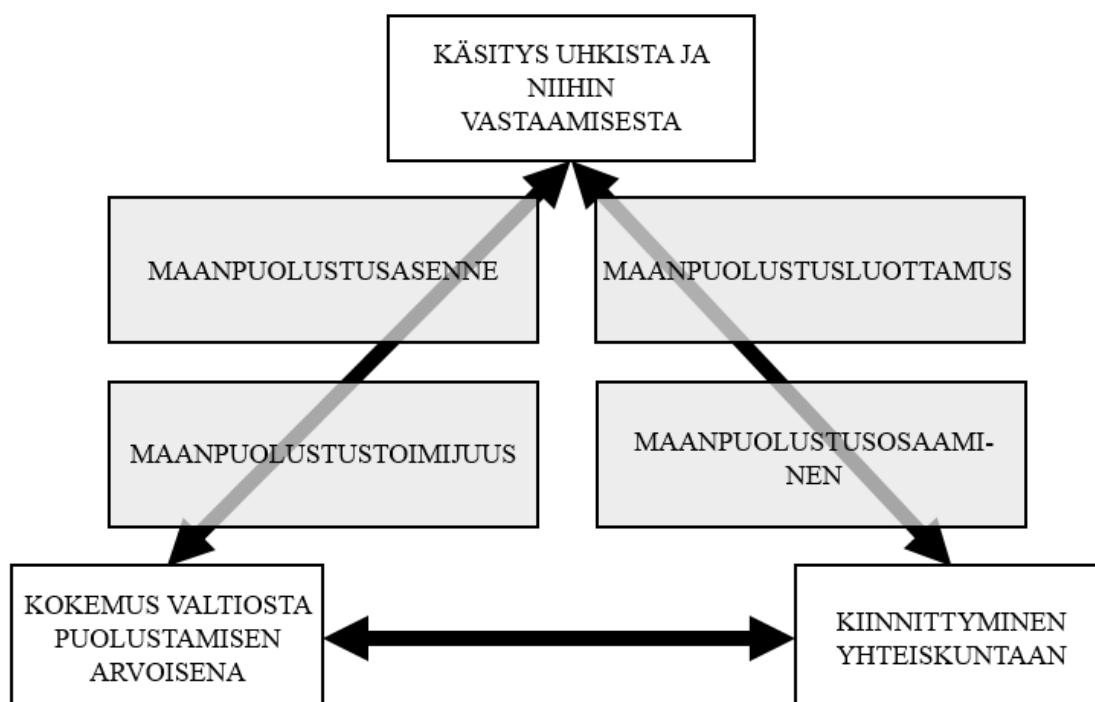
Samalla kun saadaan uutta tietoa maanpuolustustahto -ilmiöstä kansalaisen maanpuolustussuhteen osa-alueiden välisiä suhteita tutkimalla, tällä diplomityöllä voidaan nähdä olevan merkitystä myös Puolustusvoimien lakisääteisen maanpuolustustahdon edistämistehtävän täyttämässä. Vain ymmärtämällä maanpuolustustahdon ja maanpuolustussuhteen rakentamista voidaan Puolustusvoimissa päästä kiinni systemaattiseen kansalaisten maanpuolustustahdon edistämiseen.

2. MAANPUOLUSTUSSUHDE

2.1. Maanpuolustussuhde

Maanpuolustustahto on monitulkintainen käsite, ja sen merkitys riippuu paljon käytettävästä asiayhteydestä. Maanpuolustustahto on kuitenkin paljon muuta kuin mitä MTS:n kyselyn kaksi kysymystä antavat ymmärtää ja siihen vaikuttavat yksilötasolla hyvin monet asiat. (Jalkanen ym. 2020, s. 196–197.) Maanpuolustustahdon rinnalle on tuotu maanpuolustussuhteen käsitelmä (kuva 1) jonka kautta yksilön suhde maanpuolustukseen voidaan operationalisoida, toisin sanoen mallintaa, ja kansalaisten maanpuolustustahdon taustalla vaikuttavia tekijöitä voidaan tutkia järjestelmällisesti (Kosonen, 2019; Kosonen ym., 2019; Jalkanen ym., 2020, s. 196–198).

Kososen ym. (2019, s. 311–312) mukaan yksilön maanpuolustussuhde muodostuu maanpuolustusasenteesta, maanpuolustusluottamuksesta, maanpuolustustoimijuudesta sekä maanpuolustusosaamisesta. Maanpuolustussuhteen neljä osatekijää ovat vuorovaikutuksessa niitä kehystävien asioiden kanssa. Nämä ovat ymmärrys valtiota koskevista uhkista ja niihin vastaamisesta, valtion kokeminen puolustamisen arvoisena ja yksilön integroituminen yhteiskuntaan. Nämä tekijät sitovat yksilön maanpuolustussuhteen osaksi yhteiskuntaa ja ne luovat vuorovaikutussuhteen, jonka kautta itse kukin omaa maanpuolustussuhdettaan suhteessa valtioon jäsentää. Vuorovaikutussuhteesta johtuen maanpuolustussuhde ei ole pysyvä, vaan se muuttuu elämäkokemuksen ja ympäristön muutoksen takia (Kosonen, 2019, s. 42, 59).

Kuva 1. Kansalaisen maanpuolustussuhde (mukailtu Kosonen 2019, s. 61)

2.1.1. Maanpuolustusasenne

Kososen (2019, s. 60) mukaan maanpuolustusasenne kertoo yksilön suhtautumisesta maanpuolustukseen ja asevelvollisuuden suorittamisen sekä siihen liittyvien asioiden motiiveista. Asenteeseen kuuluu myös se, koetaanko esimerkiksi varusmiespalveluksen suorittaminen pakkona, yhteiskunnan rakenteissa olevana velvollisuutena vai koetaanko se mahdollisuutena. Asenne voi olla aluksi positiivinen, mutta eri kokemusten myötä se voi muuttua myös kielteiseksi tai kriittisemmäksi yleisesti maanpuolustusta tai jotakin maanpuolustuksen osa-aluetta kohtaan. Jalkanen ym. (2020, s. 199) toteavat maanpuolustusasenteen kertovan yksilön asennoitumisesta maanpuolustus- ja asevelvollisuuteen ja lisäävät, että myönteinen asenne voi näkyä myös aktiivisena osallistumisena maanpuolustukseen.

Canetti ym. (2014) tutkivat yhdysvaltalaisen ja israelilaisten resilienssiä ja toteavat, että poliittis-psykologiset piirteet muodostavat kansalaisten resilienssin määritelmän rajapinnan suhteessa kansalliseen turvallisuuteen. Tällä hän tarkoittaa sitä, että esimerkiksi koetut uhat ja julkiset asenteet, kuten isänmaallisuus ja asennoituminen valtion instituutioihin, ovat yleisimpiä kansallisen resilienssin osatekijöitä. Näin ollen yksilön asennoitumiseen asepalvelusta kohtaan ja yleisesti ottaen asevoimiin vaikuttavat myös asennoituminen valtioon ja politiikkaan. Tämä huomio aleiviiva tämän tutkimuksen mielenkiinnon kohteen merkitystä, eli turvallisuus- ja puolustuspolitiikan eri osa-alueisiin asennoitumisen yhteyttä toimijuuteen asennoitumiseen.

2.1.2. Maanpuolustustoimijuus

Maanpuolustustoimijuus kuvaa ihmisen toimintaa tai toimintaan suuntautumista maanpuolustuksen eri osa-alueiden parissa. Toimijuuden motiiveina voivat olla esimerkiksi velvollisuudentunto, vapaaehtoisuus tai vaikka ammatillinen suuntautuminen. Se voi olla konkreettista toimintaa tai sitten pyrkimystä savuttaa tietty asema. Se voi olla myös halua hakea omaa roolia maanpuolustuksen osallistumismahdollisuuksien kentässä. (Kosonen, 2019, s. 60.) Toimijuus osa-alue pitää sisällään siis kaksi osakokonaisuutta: ensiksi konkreettisen toiminnan ja toiseksi pyrkimyksen sekä halun. Maanpuolustustoimijuus on siis kansalaisen liikkumista maanpuolustukseen liittyvien roolien välillä. Tämä liikkuvuus voidaan käsittää edellinen huomioiden joko asenteena tai toimintana.

Kososen (2019, s. 60) mukaan maanpuolustustoimijuus onkin yksilön jatkuvasti liikkeessä oleva maanpuolustusroolin hakemiseen ja roolissa toimimiseen liittyvä kokonaisuus. Siinä korostuvat velvollisuuden, vapaaehtoisuuden tai ammatin kautta tapahtuva toimintaan orientoituminen, pyrkimys saavuttaa tiettyjä tavoitteita tai halu osallistua maanpuolustukseen käytävissä olevien vaihtoehtojen puitteissa. Huomionarvoista on, että yksilö voi joko pyrkiä

vahvistamaan omaa toimijuuttaan ja rooliaan tai hän voi pyrkiä luopumaan omasta maanpuolustuksen roolistaan (Tallberg 2019).

Tallberg ym. (2018, s. 78) kirjoittavat samasta asiasta käyttäen termiä maanpuolustusosallisuus. Se kuvaa henkilön sekä koettua että virallisesti määrättyä roolia yhteiskunnallisessa turvallisuustyönjaossa. Asevelvollisuuden suorittaminen on konkreettinen toimijuuden osa-alue, mutta myös esimerkiksi reservistä eroaminen on osa maanpuolustustoimijuutta. Muita konkreettisia maanpuolustustoimijuutta kuvaavia toimintoja ovat esimerkiksi vapaaehtoinen maanpuolustustyöhön osallistuminen tai valmiuskoulutukseen osallistuminen (Jalkanen ym., 2020, s. 200). Joka tapauksessa käytännön toimijuus voi suuntautua vain niihin konkreettisiin osa-alueisiin, joita on tarjolla (Kosonen, 2019, s. 60).

Toimijuuden määritelmä pitää edellä kuvatun mukaisesti siis sisällään sekä konkreettisen toiminnan, mutta siihen kuuluu lisäksi yksilön jatkuvasti liikkeellä olevan rollin hakeminen. Tähän oman aseman etsimiseen kuuluu asennoitumisen kautta tapahtuva orientaatio vapaaehtoisuuden, velvollisuuden tai vaikka ammatin kautta.

Vapaaehtoisuus ei näyttäisi korostuvan. Esimerkiksi TAHTO2 -kyselytutkimuksen (2020) tulosten perusteella vastaajista viimeisen viiden vuoden aikana 88,7 % ei ollut osallistunut sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävässä mihinkään maanpuolustusta tai kriisiajan toimintaa tukevaan koulutukseen. Edelleen viimeisen viiden vuoden aikana kansainväliseen operaatioon liittyvään koulutukseen ei vastaajista ollut osallistunut 98,4 %, ja 95,4 % ei ollut osallistunut viimeisen viiden vuoden aikana maanpuolustusjärjestöjen antamaan koulutukseen. Viranomaisten työtä tukevaan toimintaan viimeisen viiden vuoden aikana 1–7 vuorokautta oli vastaajista osallistunut 6,3 % ja tätä enemmän vain 1,9 % (Tahto 2 -kyselytutkimuksen tuloksia.)

2.1.3. Maanpuolustusosaaminen

Toimiminen maanpuolustuksen parissa voi mahdollisesti lisätä maanpuolustusosaamista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita pelkästään asevelvollisuuden suorittamista tai esimerkiksi reservin kertausharjoituksiin osallistumista ja sitä kautta hankittua konkreettisia taitoja, vaan myös siviilipalveluksen suorittaminen lisää tietoja ja taitoja tässä kontekstissa. Maanpuolustusosaamisen käsite onkin suhteellisen laaja, koska se kattaa niin konkreettiset taidot, mutta sen voidaan nähdä olevan myös ymmärrystä kokonaismaanpuolustuksesta, jonka tietopohja on hankittu esimerkiksi mediaa seuraamalla, harrastusten tai suomalaisen koulujärjestelmän tuoman yleissivistyksen kautta ja tämä osaamisen ilmentymä on yksilön tai ryhmän osaaminen kokonaisturvallisuuden tai maanpuolustuksen tehtävissä. (Jalkanen ym., 2020, s. 200; Kosonen, 2019, s. 60–61.)

2.1.4. Maanpuolustusluottamus

Yksi osa maanpuolustusluottamusta on kansalaisen kokemus omasta pystyvyydestä suhteessa maanpuolustuksen toimintoihin tai laajemmin valtion turvallisuutta uhkaaviin tilanteisiin. Toisena ääripäänä voidaan nähdä kansalaisen luottamus valtion selviytymismahdollisuuksiin sodan ja kriisin aikana. Näin ollen maanpuolustusluottamuksen spektri kattaa koko kirjon yksilön luottamuksesta itseensä aina käsitykseen valtion selviytymismahdollisuuksiin ja luottamukseen puolustusvoimien suorituskyvystä (Kosonen, 2019, s. 60.) Maanpuolustusosaamisen voidaan katsoa olevan vuorovaikutuksessa maanpuolustusluottamuksen kanssa, mitä tulee yksilön omiin tietoihin ja taitoihin. Sen sijaan sekä Kosonen (2019, s. 60) että Jalkanen ym. (2020, s. 199) nostavat esiin puolustuspolitiikan vahvan vaikutuksen maanpuolustusluottamuksen rakentumiseen yleisellä tasolla. Luottamusta peilataankin sen hetkiseen käsitykseen turvallisuustilanteesta sekä siihen, miten valtio kykenee selviytymään mahdollisista uhkista.

2.1.5. Maanpuolustussuhdetta kehystävät asiat

Yhteiskuntaan integroituminen, kokemus, että Suomi on puolustamisen arvoinen sekä käsitys uhkista ja niihin vastaamisesta kehystävät yksilön maanpuolustussuhdetta (Kosonen 2019, s. 42). Ihmisen maanpuolustussuhteen muotoutumisen kannalta perustavaa laatua olevat tekijät ovat kiinnittyminen yhteiskuntaan sekä kokemus valtiosta puolustamisen arvoisena, koska näillä tarkoitetaan sitä, kuinka oikeudenmukaisena ja luottamusta herättävänä valtio ja sen eri instituutiot koetaan ja kuinka hyvin valtion koetaan huolehtivan omistaan. Näihin linkittyvä käsitys uhkista ja niihin vastaamisesta ja se, miten uhkin on varauduttu. Nämä rakentuvat mielikuvista ja myös tiedosta yksilöstä riippuen. (Kosonen, 2019, s. 60.) Ihmisen maanpuolustussuhde muovautuu pitkän ajan kuluessa suhteessa omaan elämäkokemukseen mutta taustalla voivat olla myös yksilön otaksumat yhteiskunnan odotukset tai lain velvoitteet silloin, kun henkilö etsii omaa rooliaan maanpuolustuksen suhteen. (Kosonen, 2019, s. 59–62.)

2.2. Havaintoja maanpuolustussuhteesta

Maanpuolustussuhteen neljällä osa-alueella voidaan edellä kerrotun perusteella nähdä olevan yhteyksiä toisiinsa. Positiivinen asenne maanpuolustusta kohtaan voi konkretisoitua osallistumisena maanpuolustukseen, eli maanpuolustustoimijuuteen. Tämä ei kuitenkaan ole välttämätön asenteen ilmentymä. Toimimalla maanpuolustuksen jossakin roolissa yksilö kehittää omaa maanpuolustusosaamistaan. Osaamisen karttuessa (tiedot ja taidot) yksilön maanpuolustusluottamus voi kasvaa, mutta samoin se voi myös heiketä yksilön asemoidessa tietojaan ja taitojaan esimerkiksi koettuun uhkaan ja puolustuksen kyvykkyyteen. Yksilö peilaa luottamustaan myös suhteessa uhkiin ja siihen, miten näihin uhkiin on yleisesti varauduttu.

Yksilön puolustuspolitiikkaan asennoitumisen yhteydet maanpuolustussuhteen muodostumisessa voidaan nähdä olevan monisyiset. Kuten edellä kirjoitettiin, puolustuspolitiikalla on yleisellä tasolla nähty olevan vaikutusta yksilön maanpuolustusluottamuksen rakentumisessa. Luottamusta voi edelleen lisätä myönteinen kokemus puolustusjärjestelmän toimintakyvystä suhteessa vallitsevaan uhkakäsitykseen. Kun uhkiin varautumisen keinot ja tavat yhteiskunnan tasolla riippuvat poliittisista valinnoista, muodostuu tästä maanpuolustussuhteen kehystävästä tekijästä (käsityksistä uhkiin ja niihin vastaamisesta) toinen liittymäpinta maanpuolustussuhteen käsitelmän ja puolustuspolitiikan välille.

Puolustuspolitiikkaan asennoitumisen kolmas liittymäpinta maanpuolustussuhteen osaluokkiin löytyy maanpuolustustoimijuuden kautta. Yksilö voi suunnata omaa toimijuuttaan ja hakea rooliaan maanpuolustuksessa vain käytettävissä olevien keinojen perusteella. Poliittiset valinnat ovat ratkaisevassa asemassa, kun kansalaisten mahdollisuuksia toimia maanpuolustuksen parissa määritellään. Näin ollen puolustuspoliittisilla valinnoilla luodaan niitä konkreettisia mahdollisuuksia maanpuolustustoimijuuteen, jotka voivat lisätä yksilön maanpuolustusosaamista ja edelleen luottamusta maanpuolustusta kohtaan sekä maanpuolustusasennetta. Tärkeää on muistaa, että vaikutukset tässä kontekstissa voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia. Kosonen (2019, s. 58) nostaa tässä suhteessa esimerkiksi asepalveluksen, joka kehittää asevelvollisen osaamista, mahdollisesti luottamusta ja näin ollen myös asennetta maanpuolustusta kohtaan. Asenteen taustalla ovat osaltaan olla siis myös puolustuspoliittiset tekijät välillisesti muiden osa-alueiden kautta, mutta luottamus (puolustus-)politiikkaan vaikuttaa maanpuolustusasenteeseen myös suoraan samoin kuin näkemys uhkakuvista ja niihin vastaamisesta. Vastaamisen keinot suhteessa uhkiin ovat poliittisia valintoja.

Kososen (2019) maanpuolustusasenteen ja maanpuolustustoimijuuden määritelmiä verratessa voidaan havaita osittaisia päällekkäisyyttä. Maanpuolustustoimijuuteen kuuluvat jatkuva henkilökohtaisen roolin hakeminen ja roolissa toimiminen. Roolin hakemiseen liittyy toimintaan orientoituminen esimerkiksi velvollisuuden tai vapaaehtoisuuden motivoimana ja siihen liittyvät pyrkimys tai halu osallisuuteen. Samoin maanpuolustusasenteen määrittelyssä nousee esiin vapaaehtoisuuden tai velvollisuuden kokeminen suhteessa tiettyyn toimintaan tai osallisuuteen, kuten varusmiespalveluksen suorittamiseen. Rajanveto sille, milloin keskustelussa on kyse maanpuolustusasenteeseen liittyvästä orientoitumisesta ja milloin toimijuuteen kuuluvasta asenteesta ei edellä kuvatun perusteella ole yksiselitteinen. Toisaalta tämä korostaa maanpuolustustoimijuuden tutkimisen tärkeyttä ja antaa mahdollisuuden perusteluille tulkinnoille, kun ihmisten toimijuuden asenteista halutaan saada tietoa eri väittämiä esittämällä.

Kansalaisten vähäinen aktiivinen konkreettinen maanpuolustustoiminta antaa osaltaan perusteluja sille, että toimijuuden asenteen eri osa-alueisiin keskittyminen voi olla hedelmällisempää tutkimuksessa väestötasolla kuin aktiivista toimintaa painottava tutkimus pyrittäessä saamaan uutta tietoa ihmisten maanpuolustussuhteesta. Se, miten kansalaisten toimijuuteen asennoituminen jäsentyy velvollisuuden, kunniantunteen tai vapaaehtoisuuden kautta suhteessa asennoitumiseen puolustuspoliittisiin ratkaisuihin, voi selventää nykyistä tarkemmin maanpuolustussuhteen toimijuus osa-alueen suhdetta maanpuolustusasenne osa-alueeseen.

3. MAANPUOLUSTUSSUHTEEN MÄÄRÄLLINEN TUTKIMUS

Vartiainen (2021) selvitti omassa diplomityössään kvantitatiivisia menetelmiä käyttäen maanpuolustustahdon yhteyttä turvallisuuden ja turvattomuuden tunteisiin. Vartiainen ei omassa työssään käyttänyt suoraan maanpuolustussuhteen teoreettista viitekehystä, mutta hänen diplomityönsä voidaan katsoa liittyvän maanpuolustussuhteen teoriaan maanpuolustussuhdetta kehystävän uhkakäsityksen (Kosonen, 2019, s. 42, 61) kautta, vaikka turvallisuuden tai turvattomuuden tunteet eivät täysin olekaan yhtenevät uhkakäsitys -termin kanssa. Tämän myös Vartiainen (2021, s. 3) toteaa. Vartiainen käyttää aineistona MTS:n kyselyitä eri vuosilta, ja nämä kyselyaineistot eivät ole rakennettu maanpuolustussuhteen viitekehystä hyödyntäen.

Vartaisen (2021) tutkimustuloksissa kuitenkin nousee esiin tilastollisesti merkitsevä yhteys puolustusmäärärahoihin positiivisesti suhtautumisen ja turvattomuuden tunteen kokemisen väliltä niin, että eniten turvattomuutta kokevat ovat tahtoisia lisäämään puolustusmäärärahoja. Edelleen tutkimustulosten mukaan enemmän turvattomuutta kokivat maanpuolustustahtoiset suhteessa ei maanpuolustustahtoihin. Vartiainen (2021, s. 14) toteaa tutkimuksensa asemoituvan maanpuolustussuhteen teoriaan maanpuolustussuhdetta kehystävän yksilön uhkakäsityksen ja maanpuolustusasenteen yhteyden kautta.

Maanpuolustussuhteen mallin tulokulma on yksilölähtöinen, ja Vartaisen (2021) tutkimustuloksissa korostuu yleisen maanpuolustustahdon osuus. Henkilökohtaisen maanpuolustustahdon ja turvattomuuden tunteen kokemisen osalta tutkimustulokset eivät olleet yhtä selvät verrattuna yleiseen maanpuolustustahtoon ja turvattomuuden tunteen kokemiseen. Vartainen (2021) toteaa tutkimustuloksiinsa vedoten, että henkilökohtainen maanpuolustustahto mittaa eri asioita kuin puolustusmäärärahoihin suhtautuminen ja yleinen tahto puolustaa kotimaata. Nämä huomiot avaavat mahdollisuuden henkilökohtaisen maanpuolustustahdon tarkempaan analyysiin etenkin sidottuna puolustuspolitiikkaan asennoitumiseen laajemmin.

Jalkanen (2019) tukeutuu omassa yleisesikuntaupseerikurssin diplomityössään maanpuolustussuhteen teoriaan. Jalkanen tutki, miten suomalaisten maanpuolustussuhtautuminen on yhteydessä heidän käsityksiinsä hyvinvointivaltiosta. Aineistona hänellä oli vuonna 2018 kerätty TAHTO2 -kyselytutkimuksen tulokset. Tutkimuksessaan Jalkanen tavoittelee maanpuolustustahdon syvällisempää ja laajempaa analyysiä verrattuna maanpuolustustahdon perinteisimpiin määritelmiin. Maanpuolustussuhteen neljästä osakokonaisuudesta Jalkasen (2019) työssä painottuvat maanpuolustusasenne ja -luottamus. Sen sijaan maanpuolustusosaamista hän ei käsittele lainkaan ja maanpuolustustoimijuuden osaltakin vain vastaajien maanpuolustustietoisuus on käsitelty.

Faktori- ja klusterianalyysijä käyttäen Jalkanen (2019) kykeni ryhmittelemään vastaajat kolmeen toisistaan poikkeaviin ryhmiin sen perusteella, miten he suhtautuivat maanpuolustukseen. Nämä maanpuolustusryhmät olivat positiivisesti, neutraalisti ja negatiivisesti maanpuolustukseen suhtautuvat. Ryhmät erosivat toisistaan sen suhteen, miten he asennoituivat aseellisen varautumiseen ja asevelvollisuuteen. Eroja oli myös asenteessa puolustuksen voimavaroihin ja henkilökohtaiseen osallisuuteen. Eroja löytyi edelleen luottamuksessa turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä ulkopolitiikan tekoon. Tosin erot politiikan hoidon suhteen eivät olleet niin merkittäviä kuin vastaajien asenteista kertovat tulokset. Maanpuolustustoimijuuden osalta tietoisuus oli tilastollisesti merkitsevästi korkeampi maanpuolustukseen positiivisesti suhtautuvien joukossa kuin kahdessa muussa ryhmässä.

Jalkanen (2019, s. 163) muistuttaa, että kysyttäessä maanpuolustustietoisuudesta kyse on vastaajien henkilökohtaisesta arviosta suhteessa kysymykseen, ei mitattavissa olevasta tiedon tasosta. Edelleen kysyttäessä oman maanpuolustusroolin kasvua velvollisuuksien kautta positiivisesti maanpuolustukseen suhtautuvat olivat ajatukseen myöntyväisempiä kuin negatiivisesti maanpuolustukseen suhtautuvat. Niin positiivisten, neutraalien kuin negatiivisten ryhmissä oltiin sitä mieltä, että ihmisellä tulee olla mahdollisuus löytää itseä eniten motivoiva tehtävä maanpuolustuksessa. Positiivisten kanta oli tässä voimakkain ja negatiivisten heikoin. Mielenkiintoinen yksityiskohta tuloksissa oli, että kaikki kolme ryhmää olivat tyytyväisiä omaan rooliinsa suhteessa maanpuolustukseen ja kaikkein tyytyväisimpiä olivat negatiivisten ryhmä (Jalkanen, 2019, s. 145–151.) Jalkasen tulokset ovat saman suuntaiset Vartaisen (2021) huomioiden kanssa mitä tulee vastaajien uhkakäsityksiin. Positiivisesti maanpuolustukseen suhtautuvat kokevat myös Jalkasen (2019) havaintojen perusteella negatiivisia enemmän, että Suomeen voi kohdistua uhkaa.

Maanpuolustussuhteen malli käsittelee nimenomaan yksilön maanpuolustussuhteen kehittymistä sekä sen muuttumista ajassa ja vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan osa-alueiden kanssa. Jalkanen (2019) sekä Jalkanen ym. (2020) ovat muodostaneet yksilöistä ryhmiä ja tarkastelevat näiden ryhmien suhdetta eri asioihin. Maanpuolustusryhmien muodostamisessa aineistoa toisaalta tiivistetään ja rajataan, jolloin osa kysymyksistä jää tarkastelun ulkopuolelle ja tämä voi johtaa ilmiön yksinkertaistamiseen ja keskiarvoistumiseen. Faktorianalyysin avulla saadaankin yleensä karkeahko kuva tutkittavaan ongelmaan liittyvistä tekijöistä ja niiden välisistä suhteista (Heikkilä, 2005, s. 248–249). Esimerkiksi Jalkasen (2019) diplomityössä maanpuolustustoimijuuden osa-alueeseen kuuluva tietoisuus maanpuolustuksesta ja sen osallistumismahdollisuuksista muodostui kahdesta väittämästä. Faktorianalyysin tuloksia tullee tarkastella huolellisesti, koska esimerkiksi tilanteessa, jossa pääkomponentteja on enemmän kuin yksi, minkä tahansa alkuperäisen faktorien lineaarinen muutos tuottaa mate-

maattisesti yhtä hyvän tuloksen (Heikkilä, 2005, s. 248). Vartiainen (2021, s. 81) huomauttaa, että summamuuttujaa hedelmällisempi lähestymistapa voisi olla tarkastella muuttujia erikseen, jolloin eri näkökulmia on olisi mahdollista nostaa tarkemmin esiin eikä summamuuttuja aiheuttaisi sitä, että jotakin mahdollisesti mielenkiintoisia havaintoja jäisi tarkastelun ulkopuolelle.

Toisaalta etenkin lukuisten yksittäisten muuttujien yhteisvaihtelua on haasteellista tarkastella systemaattisesti pelkän korrelaatiomatriisin avulla. Joitakin tutkimuksellisesti mielenkiintoisia ilmiöiltä voi toisin sanoen jäädä huomaamatta tai niitä on vaikea löytää suuresta joukosta yksittäisiä korrelaatioita. Faktoriansalyysin avulla useiden muuttujien ominaisuuksien vuorovaiikutuksista voidaan löytää rakenteita tai ryhmiä, joita ei etukäteen välttämättä tiedetä olevan olemassa ja näin ollen tutkittavasta ilmiöstä saadaan uutta tietoa. (Häyhä ym., 2021, s. 67.)

Etenkin sosiologisen tutkimuksen ollessa kyseessä yleisten rakenteiden ja yhteiskuntatason ilmiöiden löytäminen on keskiössä yksilötason lähestymisen sijaan. Näin ollen ryhmittelyä hyödyntävien tilastollisten menetelmien käyttö on perusteltua vaikkakin Vartiainen (2021) nostaa esiin yksittäisten muuttujien tarkastelun mahdollisesti yksityiskohtaista tietoa antavana lähestymistapana. Lisäksi faktoriansalyysin hyödyntäminen luo tässä tutkimuksessa liittymäpintaa aikaisemman tutkimuksen kanssa ja mahdollisesti luo edellytyksiä systemaattisempaan tulosten pohdintaan hyödyntäen aihepiirin tilastollista tutkimusperinnettä.

Vartiaisen (2021) ja Jalkasen (2019) tuloksista voidaan päätellä, että vaikka uhkakuvakysymykset ja kysymykset puolustuspolitiikan hoidosta eivät olekaan suoraan verrannollisia MTS:n toteuttamien kyselyiden ja TAHTO2 -kyselytutkimuksen välillä, viittaavat tulokset siihen, että positiivisesti maanpuolustukseen suhtautuvat yksilöt asennoituvat puolustuspolitiikkaan ja puolustuksen resursointiin positiivisesti ja kokevat lisäksi keskimääräistä enemmän eri uhkien mahdollisesti vaikuttavan Suomeen kuin negatiivisemmin maanpuolustukseen suhtautuvat. Sekä Vartiainen että Jalkasen diplomityöt jättävät toisaalta maanpuolustustoimijuutta koskevien kysymysten yhteyden muihin maanpuolustustahdon tai maanpuolustussuhteen osa-alueisiin jokseenkin avoimiksi.

Jalkanen ym. (2020) täydentävät Jalkasen (2019) diplomityötä ja myös he toteavat pohdinnassaan, että vaikka tutkimus onkin tuonut esiin kolme eri maanpuolustusryhmää maanpuolustussuhteen kontekstissa, olisi mielenkiintoista tutkia, miten ryhmien välinen vaihtelu näkyy maanpuolustustoimijuudessa, eli miten kyseisessä tutkimuksessa asenteiden ja yleisen suhtautumisen kautta maanpuolustussuhde siirtyy käytännön toimintaan maanpuolustuksen parissa, eli maanpuolustustoimijuuteen. Tämä antaa lisää perusteluja sille, että maanpuolustustoimi-

juuden osa-aluetta on syytä tukia suhteessa muihin henkilökohtaisen maanpuolustussuhteen osa-alueisiin.

Yhteenvetona maanpuolustussuhteesta voitaneen perustellusti sanoa, että asennoituminen puolustuspolitiikkaan vaikuttaa maanpuolustustoimijuuteen epäsuorasti. Asennoituminen puolustuspoliittisiin kysymyksiin vaikuttaa yksilön luottamukseen. Luottamusta peilataan käsitteisiin uhkista ja niihin vastaamisesta. Näkemys uhkista vaikuttaa asenteeseen ja asenne konkretisoituu toimintana. Luottamus politiikkaan vaikuttaa myös suoraan maanpuolustusasenteeseen. Se, miten ihminen asennoituu puolustuspolitiikkaan, näkyy siis hänen maanpuolustusasenteessaan ja -luottamuksessaan ja siirtyy sitä kautta toimijuuteen. Maanpuolustustoimijuuden ja puolustuspolitiikkaan asennoitumisen tilastollisesta yhteyttä tutkimalla olisikin mielenkiintoista selvittää, miltä osin puolustuspolitiikkaan asennoituminen ja maanpuolustustoimijuus ovat yhteydessä toisiinsa ja kuinka voimakkaasti. Puolustuspoliittisilla päätöksillä lisäksi luodaan maanpuolustustoimijuuden konkreettiset mahdollisuudet. Näin ollen puolustuspolitiikka ja maanpuolustustoimijuus ovat yhteydessä toisiinsa kahdella tavalla. Se motivoi ja mahdollistaa motivaation aikaansaaman toiminnan. Tämä alleviivaa maanpuolustustoimijuuden ja puolustuspoliittisiin kysymyksiin asennoitumisen välisen suhteen tutkimisen tarpeellisuutta.

4. MAANPUOLUSTUSTAHTO MAANPUOLUSTUSSUHTEEN VII- TEKEHYKSESSÄ

Tämän tutkimuksen yhteydessä on perustelua käsitellä tarkemmin jo johdannossa viitatus Törnqvistin (1975) julkaisuun "Försvarsvilja och närbesläktade begrepp Definitions och mätproblem". Siinä Törnqvist määrittää puolustustahdon sekä sen lähikäsitteet yleiseksi puolustustahdoksi rauhan aikana sekä henkilökohtaiseksi puolustustahdoksi. Lisäksi hän erottaa vastarintatahdon ja vastarintahengen omiksi puolustustahdon alakäsitteiksi, mutta varsinkin kaksi ensin mainittua ovat merkityksellisiä suomalaisessa kontekstissa.

Törnqvistin (1975) tekemä jaottelu yleiseen ja henkilökohtaiseen puolustustahtoon on merkittävä tämän tutkimuksen kohdalla siksi, että tämän tutkimuksen väittämiä sekä tuloksia voidaan tarkastella kyseisessä kontekstissa ja mahdollisia selityksiä tuloksiin voidaan löytää Törnqvistin teorian kautta. Lisäksi MTS on tukeutunut kyseiseen jaotteluun tutkiessaan suomalaisten turvallisuus- ja puolustuspoliittisia asenteita (Yleinen puolustustahto: Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta? Henkilökohtainen puolustustahto: Jos Suomeen hyökätään, olisitko itse valmis osallistumaan maanpuolustuksen eri tehtäviin kykyjenne ja taitojenne mukaan?) (esim. MTS, 2019). Näin ollen henkilökohtaisen ja yleisen maanpuolustustahdon tarkastelu maanpuolustussuhteen viitekehyksessä rakentaa siltaa tämän tutkimuksen sekä muun maanpuolustustahtoa käsittelevän tutkimuksen välillä.

Yleisessä puolustustahdossa ei ole kyse yksilön omasta valmiudesta puolustaa maataan, vaan yksilön odotuksesta yhteiskuntaa kohtaan. Yleinen puolustustahto on siis tahtoa ja asennetta siitä, että kansakunnan tulisi käyttää sotilaallista voimaa hyökkääjää vastaan. Yleinen puolustustahto on maanpuolustustoimijuuden näkökulmasta haasteellinen tulkittava, koska yleinen maanpuolustustahto ilmenee Törnqvistin (1975) mukaan rauhan aikana ainoastaan yksilön mielipiteenä, ei toimijuutena. Tässä tutkimuksessa maanpuolustustoimijuutta katsotaan konkreettisen toiminnan sijasta toimijuuden asenteen näkökulmasta (kts. Kosonen, 2019, s. 60), ja näin ollen tarkastelua voidaan laajentaa puolustuspoliittisiin kysymyksiin asennoitumisen ja maanpuolustustoimijuuden yhteyksiin yleisen maanpuolustustahdon kontekstissa. Toisaalta myös ne, jotka eivät kykene itse aseellisesti puolustamaan maataan tai eivät ole käyneet varusmiespalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta, voivat osoittaa yleistä maanpuolustustahtoa. Mikäli he myös osoittavat korkeaa asennoitumisen tasoa maanpuolustustoimijuutta koskevia väittämiä kohtaan, voitaneen heidän katsoa olevan potentiaalisia toimijoita maanpuolustuksen hyväksi, mikäli heille olisi tarjolla taitoja ja kykyjä vastaavia rooleja. Lisäksi yleinen maanpuolustustahto kertoo Törnqvistin (1975) mukaan yksilön asenteesta puolustus-

poliittisia ratkaisuja kohtaan, kuten esimerkiksi maanpuolustuksen resursoinnin hyväksyttävyyttä kohtaan tai positiivisena suhtautumisena yleistä asevelvollisuutta kohtaan.

Rauhan aikana henkilökohtainen puolustustahto näyttäytyy Törnqvistin (1975) mukaan asenteena tai tahtona sitä kohtaan, että hän sodan aikana aikoo osallistua puolustamaan maata sotilaallisesti sekä sitä, että hän on valmis myös tekemään valmistelua sitä varten. Kyseinen määritelmä on lähellä Kososen (2019) maanpuolustustoimijuuden määritelmää. Törnqvistin (1975, s. 26) mukaan kaikilla ei voi olla henkilökohtaista maanpuolustustahtoa. Vain sellaisilla, jotka siihen konkreettisesti myös kykenevät, voivat omata henkilökohtaista maanpuolustustahtoa. Tämä määritelmä on suomalaisessa mielessä ongelmallinen. Määritelmä ei ota huomioon esimerkiksi vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan osallistuvia yksilöitä, jotka eivät kuitenkaan ole asevelvollisia. Tällainen ryhmä on esimerkiksi vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan osallistuvat naiset, jotka eivät ole käyneet vapaaehtoista asepalvelusta. Kososen (2019) maanpuolustustoimijuuden laaja määritelmä (Kosonen, 2019, s. 60) ei rajoita toimijuutta vain aseelliseen toimintaan tai siihen valmistautumiseen, joten Törnqvistin näkemys sellaisenaan sulkisi ulkopuolelle laajan kirjon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden idean tarjoamia vaihtoehtoja isänmaan puolustamiseen. Se toisin sanoen eristää valtaosan väestöstä henkilökohtaisen maanpuolustustahdon ulkopuolelle ja tätä kautta voi jättää heidät vaille mahdollisuutta kokea osallisuutta.

Suomalainen maanpuolustustahdon tutkimisen voidaan katsoa alkaneen Puolustusvoimain komentajaksi myöhemmin edenneen Jaakko Valtasen Sotakorkeakoulun diplomityöstä, jossa hän katsoi, että suomalaisten maanpuolustustahdon juuret ovat kasvaneet Snellmanilaisesta aateperinnöstä (Valtanen, 1954, s. 6–9). Maanpuolustushenki kuitenkin muuttuu ajassa (Valtanen, 1954, s. 3). Kosonen (2019, s. 59–62) kirjoittaa myös, että ihmisen maanpuolustussuhde muuttuu maanpuolustussuhteen osatekijöiden ja niitä kehystävien asioiden vuorovaikutuksessa. Tarkastellessa Valtasen (1954, s. 6–9) ajatuksia Snellmanilaisesta perinnöstä ja maanpuolustushengen muuttumisesta ajan myötä sekä Kososen (2019, s. 59–62) näkemyksiä maanpuolustussuhteen muodostumisesta ajassa, voidaan niissä nähdä vahva diskursiivinen perusajatus. Kyse on siis tulkinnasta ja ihmisen käymästä, tiedostetusta tai tiedostamattomasta keskustelusta; 1800-luvulta alkanut prosessi jäsentää nykyistä suomalaista maanpuolustustahdon määräytymistä ja se muuttuu jatkuvasti ajan virrassa. Suuri painoarvo on sillä, mitä ymmärrämme maanpuolustustahdolla, miten ymmärrämme metaforat ja miten asetamme ne osaksi kokemusmaailmaamme. Itse asiassa tämä muuttumisen, tai ajassa elämisen, kyky on kansan maanpuolustustahdon pysyvyyden edellytys.

Yksi tällainen konkreettinen osa-alue, joka jäsentää suomalaisten ajatusmaailmaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta sekä rakentaa siltaa maanpuolustustahdon ilmiöön on Lahtisen

(2005) mukaan maanpuolustustoimijuuden yksi konkreettinen ilmentymä, yleinen asevelvollisuus. Myös Pesu (2014) toteaa että, asevelvollisuuden voidaan katsoa olevan puolustuskyvyn ja turvallisuuspolitiikan perustan. Pesu painottaa asevelvollisuuden kaksinaista roolia. Ensiksi asevelvollisuus on ennen kaikkea käytännön puolustuspoliittinen ratkaisu, jolla pyritään vastaamaan arvioituun uhkaan. Se ei ole itseisarvo sinänsä. Yleisen asevelvollisuuden ensisijaisena tarkoituksena ei ole "tehdä pojista miehiä" tai tuottaa isiä ja poikia yhteen liittäviä sukupolvikokemuksia. Toiseksi asevelvollisuudesta on aikojen saatossa nimenomaan tullut suomalaisen kansallisen identiteetin osa ja sisäänrakennettu instituutio, johon jokaisella suomalaisella on jokin miellelyhtymä tai kosketuspinta. (Pesu, 2014.) Lahtisen (2005) konstruktivistisen näkökulman asevelvollisuuteen voi tiivistää niin, että asevelvollisuudesta usealla suomalaisella on helppo löytää oma merkityksensä.

Näin ollen on perusteltua olettaa, että suomalaisten muodostaessa asennettaan puolustuspoliittisesta ratkaisusta nimeltä asevelvollisuus ja siihen rinnastettavat asiat, kuten kertausharjoitukset tai reservin riittävä koko, ei pelkkä käytännön puolustuspoliittisen työkalun tarkastelu vastausta arvioidessa riitä, vaan taustalla on väistämättä historiallinen ja yhteiskunnallinen konteksti. Lahtinen viittaa tähän päätelmään (2005, s. 78) pitämällä asevelvollisuutta (puolustus-) poliittisessa kulttuurissa yhteiskunnallisena ilmiönä, jolla on yhteinen kieli ja yhteiset kansalliset kokemukset. Se kuuluu esimerkiksi hyvin usean suomalaisen aikuisen miehen henkilökohtaiseen identiteettiin ja sitä kautta se muodostaa kansallista identiteettiä.

Sotilassosiologisena ilmiönä asevelvollisuus voidaan nähdä "yksilön ylittävänä velvollisuutena". Suomessa maanpuolustustahdon voidaan katsoa rinnastuvan kansalainen sotilaana - ideologiaan. Siinä Suomen kansalainen on valmis asettamaan itsensä vaaraan yhteiskunnan turvallisuuden puolesta. Lisäksi asevelvollisuuden kautta yksilö ikään kuin lunastaa paikkansa yhteiskunnan täysimääräisenä jäsenenä. (Lahtinen, 2015.) Näin ollen (miesten) asevelvollisuus saa myös ajattoman ulottuvuuden, vaikkakin sen henkiseen institutionalisoitumisen syntyyn on tarvittu nimenomaan aikaa.

Mälkki (2008, s. 51–59) tarkastelee kansalaissotilaan identiteettiä ja erottaa sitä siviili- ja sotilasidentiteetit tuoden esille näiden kahden jännittyneisyyden. Tärkeimpänä identiteettien erilaisuutta tuotavana asiana Mälkki (2008, s. 57) pitää kansalaisten erilaisia tottumuksia auktoriteetteihin. Esimerkiksi ammattisotilas on tottunut yhden auktoriteetin hallitsevaan rooliin arjessaan, mutta asevelvollinen voi törmätä ristiriitaan varusmiespalveluksen sääntöjen ja traditioiden kanssa. Esimerkiksi vuoden 2017 Yleisen palvelusohjesäännön liitteessä 1 on pelkästään oikeanlaiseen puhutteluun annettu 15 tapausta eri tilanteisiin (YLPALVO, 2016). Toisaalta ristiriita sotilaselämän ja siviilimaailman välillä ei Suomessa ole niin jyrkkä kuin esimerkiksi pitkään ammattiarmeijaan nojaavissa yhteiskunnissa. Joka tapauksessa varusmie-

hillä ei ole käytännössä mahdollisuuksia muuttaa vallitsevia tapoja ja perinteitä lyhyen palveluksensa aikana. (Mälkki, 2008, s. 57.) Täten rooli jo olemassa olevien traditioiden suorittajana sekä siirtäjänä eteenpäin korostuu.

Myös Pulliaisen (2015) tutkimuksen nuorten miesten käsityksistä maanpuolustustahdosta voidaan nähdä omalta osaltaan tukevan edellä kirjoitettua. Osalla nuorista on suuria vaikeuksia määrittellä maanpuolustustahtoa tai sijoittaa sitä omaan identiteettiin eivätkä he kykene sitomaan maanpuolustustahtoa omaan toimijuuteensa. Nuoret kyllä kokevat olevansa maanpuolustustahtoisia mutta eivät osaa määrittää, mitä se tarkoittaa. Maanpuolustustahto jäsenyi heillä siihen, että maanpuolustustahto on sama asia kuin varusmiespalveluksen suorittaminen. Vaikka kyseessä onkin varsin suppea tutkielma, alleviivaa se varusmiespalveluksen merkityksellisyyttä maanpuolustustahdon konkreettisena ilmentymismuotona varsinkin, kun kyseessä on nuorten maanpuolustustahdon käsityksiä koskeva tutkielma. Nuorilla ei ole omakohtaista kokemusta maanpuolustustoimijuudesta kuten varusmiespalveluksesta mutta silti he jäsentävät maanpuolustustahtoaan tämän kautta. Pullaisen havaintojen voitaneen katsoa tukevan sitä, että yhteiskunnan indoktrinaatio jo varhaisessa vaiheessa opettaa nuoret osaksi kansallista narratiivia, jossa yhteisöllinen kokemus varusmiespalveluksesta muodostuu osaksi yksilön yhteisöllistä identiteettiä vailla omakohtaista kokemusta asiasta. Näin ollen Mälkin (2008, s. 57) havainnot ja varusmiehistä tradition siirtäjinä eteenpäin voitaneen laajentaa niin, että perinteet ja kokemukset siirtyvät, ei vain seuraavalle saapumiserille varusmiesjohtajien ja henkilökunnan kautta, vaan myös sotilas- ja siviili-identiteettien taustalla olevaan kansalliseen identiteettiin.

Voitaneen perustellusti olettaa, että asennoituminen asevelvollisuuteen ja siihen rinnastettavat puolustuspoliittiset väittämät ja väittämät, jotka koskevat asennoitumista maanpuolustustoimijuuteen asevelvollisuuden ja siihen rinnastettavien väittämien kontekstissa, ovat voimakkaasti yhteydessä keskenään. Asevelvollisuus koskee noin puolta väestöstä, mutta omakohtaista kokemusta asevelvollisuudesta ei tarvita mielikuvan muodostamiseen, koska asevelvollisuuden kansallinen identiteetti läpileikkaa yhteiskunnan kerrokset myös ajallisesti. Pettmanin (2000) mukaan asevelvollisuus onkin Suomen ja suomalaisten identiteetille yksi erittäin merkittävä osa-alue koska se nykyisellään vahvasti erottaa suomalaiset muista eurooppalaisista. Myös Myyry (2009, s. 31) toteaa hieman laajemmin, että suomalaisten maanpuolustustahto ulottuu aina suomalaisten identiteettiin asti.

Tarkastellessa Törnqvistin (1975) maanpuolustustahdon jaottelua yleiseen ja henkilökohtaiseen maanpuolustustahtoon, asennoituminen yleistä asevelvollisuutta ja siihen liittyviä väittämiä kohtaan voidaan ryhmittää yleisen maanpuolustustahdon alle. Vartiaisen (2021) havainnot siitä, että henkilökohtaisen maanpuolustustahdon ja turvattomuuden tunteen kokemi-

sen osalta tutkimustulokset eivät olleet yhtä selvät verrattuna yleiseen maanpuolustustahtoon ja turvattomuuden tunteen kokemiseen, luovat mielenkiitoisen kysymyksen siitä, onko tämän tutkimuksen tuloksissa havaittavissa sama trendi yleisen ja henkilökohtaisen maanpuolustustahtoon osalta kun tarkastellaan yhteyttä maanpuolustustoimijuuden ja puolustuspoliittisiin väittämiin asennoitumisen yhteyttä.

Puolustuspoliittiset ratkaisut vaikuttavat osaltaan siihen, mitä toimijuuden mahdollisuuksia yhteiskunta yksilölle tarjoaa, mutta ne näyttäisivät vaikuttavan myös välillisesti siihen, miten todennäköisesti yksilö toimii tarjotuissa mahdollisuuksissa. Griffith (2005) tutki Yhdysvaltain kansalliskaartissa palvelevien reserviläisten uudelleenvärväytymisen motiiveja juuri ennen Iraqi Freedom -taisteluoperaatiota sekä operaatioiden aikana. Griffith (2005) tuli johtopäätökseen, että reservissä olevat sotilaat haluavat lisää sotilaallisia kokemuksia, kokemusta paremmasta koulutuksesta sekä hyvää varustevalmiutta, jotta todennäköisyys uudelleenvärväytymiseen kasvaa. Tutkimuksen tulokset on saatu kyselytutkimuksella ihmisiltä, joista suurin osa aikoi värväytyä vapaaehtoisesti uudelleen, vaikka he todennäköisesti tiesivät joutuvansa taistelutehtäviin tulevalla komennuksella. Silti tutkimuksella voi kritiikki muistaen olla kosketuspintaa suomalaisen reservijärjestelmään ja asennoitumiseen maanpuolustustoimijuuteen suhteessa asennoitumiseen puolustuspoliittisiin väittämiin. Henkilöllä voi olla alhainen asennoituminen niihin väittämiin, jotka ovat lähellä hänen omaa osallisuuttaan maanpuolustustoimijuudessa, mikäli hän kokee armeijan varustelutason olevan huonon. Silti hän saattaa yleisellä tasolla osoittaa korkeaa asennoitumista maanpuolustustoimijuutta kohtaan ja myös niitä puolustuspoliittisia väittämiä kohtaan, jotka liittyvät puolustusjärjestelmään käytettävän rahamäärän lisäämiseen. Mikäli henkilö kokee armeijan varustelutason olevan kunnossa, voi hän asennoitua positiivisesti esimerkiksi lähellä henkilökohtaista maanpuolustustoimijuutta oleviin väittämiin mutta ei toivo armeijan saavan enempää rahaa. Tämän tutkimuksen valossa onkin mielenkiintoista nähdä, millaiset tilastolliset yhteydet toimijuuden ja puolustuspoliittisten väittämien välillä löytyy etenkin Puolustusvoimille myönnettävien rahojen ja varustelutason osalta.

Tutkimuksen valossa voidaan myös olettaa, että kansalaisten kokemuksissa näyttäisi korostuvan valinnanvapaus pakon sijasta omaa maanpuolustusroolia valitessa. Toisaalta isänmaallisuus tai maanpuolustustahto eivät näyttäisi oleva sidoksissa yksilön maanpuolustustoimijuuden tai -roolin kanssa, vaan näitä merkittävämpiä ovat esimerkiksi koettu vakaumus, valinnanvapaus ja toisaalta koettu velvollisuus tai oma hyöty (Kosonen, ym., 2019). Koettuun velvollisuuden tunteeseen toimijuuden motiivina päätyy omassa tutkimuksessaan myös Griffith (2008). Hän tutki yhdysvaltalaisen reserviläisten motiiveja palvella asevoimissa. Hän löysi tutkimuksessaan institutionaalisesti motivoituneiden ryhmän, joka muita todennäköisemmin

suunnitteli jäävänsä asepalvelukseen. Tällä ryhmällä Griffith (2008) tarkoitti ihmisiä, joiden motiivit aktiiviseen toimijuuteen liittyivät uskoon tehtävien tärkeydestä sekä velvollisuuden tunteeseen muita kohtaan ja velvollisuudesta palvella maataan. Myös Myyry (2009, s. 31) painottaa yksilön vastuuta yhteisöstä ja velvollisuuden tuntoa mitä tulee tahtoon osallistua maanpuolustukseen. Maanpuolustustahtoa selittäviksi tekijöiksi Myyry (2009) nostaa arvot, kansallisen identiteetin ja uskon maanpuolustukseen. Siihen, miten paljon yksilö uskoo maanpuolustukseen, liittyy vahvasti käsitys maanpuolustusvalmiudesta. Käsitukset Suomen puolustusvalmiudesta vaihtelivat, joten tämä voi viitata siihen, ettei kansalaiset välttämättä koe tuntevansa puolustusvalmiuden todellista tilaa.

Toisaalta Ben-Dor ym. (2007) päätyivät omassa tutkimuksessaan siihen, että reserviläisiä motivoivat todennäköisemmin yksilölliset kuin kollektiiviset kannustimet niin rauhan kuin sodan aikana. Ihmiset eivät välttämättä kokoontu "yhteisen lipun alle" sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tai kollektiivisen motiivin ajamina. Kuitenkin motivaatio palvella on sodan aikana rauhan aikaa korkeampi. Tämä voi viitata koettuun vakaumukseen tai omaan kuviteltavissa olevaan hyötyyn ennemmin kuin institutionaaliseen motiiviin yksilön toimijuuden ajurina.

Suomen verrokkiryhmä Yhdysvaltain vapaaehtoisesti asepalvelukseen rekrytoituneille voi perustellusti olla vapaaehtoisien asepalveluksen suorittavat naiset. Molemmilla ryhmillä rekrytoituminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Takamaa (2014) tutki, kuinka aktiivisesti vapaaehtoisien asepalveluksen suorittaneet naiset osallistuivat vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön ja miksi. Tutkimuksessa selvisi, että vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan osallistuvat reserviläisnaiset eivät ole homogeeninen joukko, joten taustatekijöillä ei heidän toimijuuttaan voi selittää. Merkittävimpiä tuloksia oli, että vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön ei osallistuttu, koska kohderyhmällä ei ollut tietoa mahdollisuuksista vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön. Toisaalta kaivattiin helposti lähestyttäviä kursseja sekä tapahtumia, jotka olisivat suunnattu esimerkiksi koko perheelle. Toimintaan osallistumisen motiiveissa korostui isänmaanrakkaus ja maanpuolustustahto. Kuitenkin tärkein syy hakeutumiselle vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan oli Takamaan (2014) mukaan omien sotilaallisten taitojen ylläpito. Puolustusvoimien järjestämiä kertausharjoituksia haluttiin enemmän. Myös me-henki oli merkittävä motivaatitekijä toimintaan osallistumiselle. Vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan osallistuminen on siis tapa toteuttaa isänmaallisuutta. Varsinkin nuoremmilla vastaajilla painottui myös uusien kokemusten saaminen. Toisaalta Häyrynen (2009, s. 10–11) toteaa, että tärkeimmät motiivitekijät naisilla Maanpuolustuskoulutus ry:n kouluttajatoimintaan ovat mielekäs toiminta, toiminnan merkityksellisyys ja arvomaailma. Omien sotilaallisten taitojen kehittäminen oli miesten yleisin syy osallistua toimintaan.

Riikonen ym. (2019) tutkivat, miten maanpuolustussuhde rakentuu osana kansalaisuutta. Diskurssianalyysiä käyttäen he löysivät kolme kansalaiskäsitystä, joiden kautta yksilö voi hahmottaa omaa suhdettaan maanpuolustukseen. Nämä ryhmät ovat vastavuoroisuuteen perustuva, velvollisuutta painottava sekä yksilön vapautta korostava kansalaiskäsitys. Vastavuoroisessa käsityksessä maanpuolustukseen osallistuminen nähdään valtiolle suoritettavana vastapalveluksena niistä eduista, mitä ihminen valtiolta saa. Valtiolta saatujen etujen lisäksi velvollisuudentunnetta koetaan myös aikaisempia sukupolvia kohtaan. Ihminen ottaa osaa aktiivisesti osaa maanpuolustukseen tarvittaessa. Velvollisuutta painottava ryhmä kokee osallistumisen maanpuolustukseen olevan jokaisen ihmisen velvollisuus riippumatta yksilön omasta tahdosta. Tämä ryhmä ottaa huomioon myös aseettoman puolustuksen eri tehtävät, joten näin ollen kaikille ihmisille kyllä löytyy tarkoituksenmukainen tehtävä osana maanpuolustusta. Yksilön vapautta korostava ryhmä katsoo ihmisen olevan vastuussa ennen kaikkea itselleen, ei valtiolle. Myös maanpuolustuksen alueella kansalaisten tulisi olla vapaita toimimaan enemmän oman harkintansa mukaisesti. Tämä ryhmä oli tutkimuksen pienin. Riippumatta siitä, miten eri ryhmät lähestyvät maanpuolustusta, kaikki ryhmät näkevät maanpuolustuksen kuuluvan kaikille suomalaisille joko oikeuden tai velvollisuuden kautta lukuunottamatta muutamia yksittäistä vastaajaa.

Riikosen ym. (2019) tutkimusaineisto koottiin reserviupseeriliiton jäsenkyselyn kautta, joten tutkimuksen tuloksia tulee tarkastella tämä muistaen. Puustisen ym. (2018) vuotta aikaisemmin julkaistu tutkimus laajentaa tässä mielessä ymmärrystä kansalaisen maanpuolustussuhteesta. Tutkimukseen osallistuvat henkilöt olivat reservistä eroavia tai siviilipalveluksen valinnoita, joten heidän voidaan olettaa joutuneen pohtimaan omaa suhdettaan maanpuolustukseen. Tutkimuksessa erottui kolme toisistaan poikkeavaa kansalaisryhmää suhteessa siihen, miten ihminen asemoi itsensä suhteessa valtioon ja maanpuolustukseen. Hyvinvointikansalaisuudessa asevelvollisuuden suorittaminen näyttäytyy asevelvollisuuteen liittyvien vaatimusten sekä ympäristön asettamien odotusten täyttämisenä. Valtio takaa kaikille toimeentulon, peruspalvelut ja oikeudet kansalaisen ollessa tässä suhteessa kohtuullisen passiivinen toimija. Näin ollen esimerkiksi maanpuolustuksen velvoite perustuu viimekädessä rikosoikeudelliseen vastuuseen, mutta suomalainen hyvinvointivaltio koetaan kuitenkin vahvasti puolustamisen arvoisena. Hyötykansalaisuus korostaa edellistä selkeämmin maanpuolustuksen valinnanvapautta. Asevelvollisuuden täyttävä palvelusmuoto tai palvelemattomuus valitaan tässä ryhmässä sen mukaan, mikä parhaiten palvelee yksilön omia intressejä. Maata tulee puolustaa, mutta se tulee tehdä omaehtoisesti. Kolmannen ryhmän, globaalikansalaisuuden, piirissä kansallisen puolustuksen tarpeellisuuteen suhtaudutaan kaikista kriittisimmin.

Riippumatta kahden tutkimuksen lähtökohdiltaan merkittävästi erilaisista tutkimusjoukoista, sekä Puustisen ym. (2018) ja Riikosen ym. (2019) tutkimuksissa yhteistä on etenkin se, että Suomi nähdään puolustamisen arvoisena ja kansalaisten osallistumisella maanpuolustukseen on vahva kannatus. Vastavuoroisessa suhteessa ja hyvinvointiyhteiskunnan ryhmissä painottuvat velvollisuudentunto joko vastapalveluksena valtion tarjoamista hyödystä tai muun yhteiskunnan odotusten täyttämisenä. Yksilön vapautta korostava ja hyötykansalaisuus korostavat yksilön omia intressejä ohi yhteisen näkökulman ja yhteisön hyödyn. Vastavuoroisuuden painottaminen tukee Griffithin (2008) havaintoja institutionaalisesti suuntautuneista motiiveista toimijuuden motiivina, kun taas havainnot hyötykansalaisuudesta ja yksilön omasta edusta painottavat Ben-Dor ym. (2007) tuloksia yksilökeskeisistä motiiveista tärkeinä toimijuuden kannustimina.

Tutkimuksen valossa ei näyttäisi olevan yksiselitteistä, mitkä tekijä korostuvat tärkeimpinä maanpuolustustoimijuuden eri muotojen kannustimina tai miten esimerkiksi vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön osallistuvat asennoituvat puolustuspoliittisiin ratkaisuihin, jotka vaikuttavat omaan rooliin ja maanpuolustustoimijuuteen. Näin ollen onkin mielenkiintoista tarkastella, miten vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan liittyvät maanpuolustustoimijuuden väittämät ovat yhteydessä asennoitumiseen puolustuspoliittisiin väittämiin, jotka koskevat etenkin oman roolin mielekkyyttä maanpuolustuksessa, naisten vapaaehtoisen asepalveluksen merkitystä, kertausharjoitusten määrää ja korkeaa maanpuolustustahtoa puolustusratkaisun kivijalkana. Mikäli ihmisten motiivit toimijuutta kohtaan painottuvat institutionaalsiin motiiveihin yksilölähtöisiin kannustimiin verrattuina, voisi tuloksissa odottaa toimijuuden eri osa-alueiden löytävän kosketuspintaa enemmänkin väittämien kanssa, joissa yhteinen etu korostuu yksilö edun sijasta.

Mielenkiintoinen asia tässä mielessä on naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen suhtautuminen. Naisten vapaaehtoinen asepalvelus on ollut poliittisena keinovalikoimana vasta vuodesta 1995 (Laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta). Naisten vapaaehtoisella asepalveluksella ei ole samaa historiallista tarinaa kerrottavanaan eikä se rinnastu samalla tavalla historialliseen käytäntöön, kasvatus- ja koulutusjärjestelmään tai talvisodan ihmeen identiteettiin kuin asevelvollisuus. Hartin (2022, s. 423) mukaan työnjaon sukupuoliroolit ovat historiallisesti ja poliittisesti hitaassa muutoksessa. Toisaalta naisten vapaaehtoinen asepalvelus on ollut mahdollista jo kohtuullisen pitkän ajan. Naisten vapaaehtoinen asepalvelus ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen ikävaatimukset ylittäneiden naisten mahdollisuus osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön ja maanpuolustuskoulutukseen on voinut ajan saatossa madaltaa kansalaisten henkistä raja-aitaa yleisen asevelvollisuuden ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen välillä tuoden naisten maanpuolustusosallisuuden osaksi suomalaista yhteiskuntaa.

5. MAANPUOLUSTUSTAHDON JA TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIIKAN SUHDE

Vuonna 1995 valtioneuvosto julkaisi ensimmäisen Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon, jossa hallitus antoi eduskunnalle turvallisuus- ja puolustuspoliittiset suuntaviivansa. Mielenkiintoista tässä selonteossa on se, ettei 45 sivuisessa selonteossa mainita maanpuolustustahtoa kertaakaan (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, 1995). Toisaalta kylmän sodan ajalla Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan perustana oli puolueettomuuspolitiikka. Tälle politiikalle oli myös hankittava kansan tuki ja sotilaallinen maanpuolustus nähtiin merkittävänä osana puolueettomuuspolitiikkaa. Tärkeänä työvälineenä ylhäältä alas annetun kansan maanpuolustusasenteen ja sen mukaisen maanpuolustustahdon opettamisessa oli henkisen maanpuolustuksen suunnittelukunta (HMS), jonka tavoitteena oli maanpuolustustahdon mittaamisen ohella kansan mielipiteen muokkaaminen turvallisuuspoliittisten valintojen mukaisiksi. (Häkkinen, 2020a, s. 108–115.)

Tällaiset havainnot antavat tukea sille ajatukselle, että toisaalta kansan maanpuolustustahto nähtiin perustavaa laatua olevana puolustuksen kulmakivenä, jota jokin toinen poliittinen linja tukee, kuten tässä tapauksessa puolueettomuuspolitiikka. Ja toisaalta oikeanlaisen maanpuolustustahdon ilmentymä oli puolueettomuuspolitiikan kannatuksen korkea taso.

HMS:n perillinen MTS on jatkanut kansan maanpuolustustahdon mittaamista ja sen tulokset ovatkin olleet yleisen mielenkiinnon kohteina varsinkin silloin, kun tulokset ovat viitanneet maanpuolustustahdon laskuun, kuten esimerkiksi vuonna 2018. Kyseisen vuoden tulokset saivatkin runsaasti huomiota ja tuloksia käsiteltiin poliittisessä keskustelussa niin, että kansanedustajat esittivät näkemyksiään ja tulkintojaan maanpuolustustahtoon vaikuttavista tekijöistä sekä poliittisista ratkaisuista (Häkkinen ym., 2020, s. 18; Kaarkoski, 2020 s. 150–151). Maanpuolustustahdolla on siis merkitystä turvallisuus- ja puolustuspoliittisia päätöksiä tehdessä tai niitä arvioidessa, mutta maanpuolustustahdon yleisen tieteellisen paradigman puute tekee keskustelusta epätarkan ja rönsyilevän. Haasteena tämän johdosta on myös maanpuolustustahdon määritelmän politisoituminen.

MTS:n tapa mitata maanpuolustustahtoa on saanut kritiikkiä kapealaisuudestaan (Kosonen ym., 2017, s. 96; Kaarkoski ym., 2020, s. 173–195). Maanpuolustustahtoa mitataan MTS:n kyselyssä kahdella kysymyksellä: ”Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?” ja ”Jos Suomeen hyökätään, olisitko itse valmis osallistumaan maanpuolustuksen eri tehtäviin kykyjenne ja taitojenne mukaan?” (Kosonen ym., 2017, s. 96). Näitä kysymyksiä ei ole tarkemmin avattu eikä MTS:n raportit kerro siitä, miten vastaajat ovat kysymykset ymmärtäneet

(Kaarkoski ym., 2020, s. 174). Lisäksi maanpuolustustahdolle ei ole tutkimusperinteessä yleisesti hyväksyttyä määritelmää, ja tämä aiheuttaa sen politisoitumisen ja arvolatautumisen. Näin ollen sen käyttö tieteellisenä terminä on haasteellista. (Kosonen, 2019, s. 16.)

5.1. Maanpuolustustahto suomalaisessa turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa

Kuten johdannossa jo kirjoitettiin, maanpuolustustahto on nähty suomalaisessa turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa ikään kuin konkreettisena valintana samoin kuin esimerkiksi yleinen asevelvollisuus tai naisten vapaaehtoinen asepalvelus. On siis syytä luoda katsaus siihen, millaisin poliittisin linjauksin maanpuolustustahtoon on viitattu turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteoissa. Toisin sanoen, miten maanpuolustustahdon ja poliittisen tahdon ilmauksen suhde on näkynyt suomalaisessa turvallisuus- ja puolustuspoliittisessä diskurssissa konkreettisesti? Kaarkoski (2020) on käsitellyt aihetta tarkastelemalla turvallisuus- ja puolustuspoliittisia selontekoja sekä niiden eduskuntakäsittelyssä syntyneitä keskustelua. Kaarkosken mukaan (2020, s. 149) turvallisuus- ja puolustuspoliittiset selonteot ovat siinä mielessä looginen tarkastelun kohde, että niiden kautta turvallisuuden ja puolustuksen poliittisia suuntaviivoja on määritetty pitkälle eteenpäin. Tässä työssä keskitytään asennoitumiseen puolustuspoliittisia päätöksiä kohtaan ja tämän asennoitumisen sekä maanpuolustustoimijuuden tilastolliseen yhteyteen. Tässä tutkimuksessa TAHTO2 -kyselytutkimuksen väittämä "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Korkea maanpuolustustahto" nähdään siis yhtenä puolustuspoliittisena päätöksenä ja kansallisen puolustuksen kivijalkana siinä missä esimerkiksi yleinen asevelvollisuus.

Viimeistään vuoden 1997 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa korkea maanpuolustustahto itsessään nostettiin yhdeksi maanpuolustuksen fundamenteista. Selonteossa korkea maanpuolustustahto nostetaan koko puolustusjärjestelmää käsittelevässä luvussa ensimmäiseksi peruspilariksi, jonka varaan puolustusjärjestelmä rakentuu (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, 1997, s. 53). Lisäksi korkea maanpuolustustahto sidotaan selonteossa yhteen naisten vapaaehtoisen asepalveluksen ja tasa-arvon kanssa niin, että naisten vapaaehtoisella asepalveluksella on nähty olevan myönteinen vaikutus kansalaisten maanpuolustustahtoon ja yleisesti tasa-arvoon. Kyseisessä selonteossa nähdään lisäksi, että yleisellä asevelvollisuudella ja korkealla maanpuolustustahdolla on vahva yhteys keskenään. Selonteon mukaan korkean maanpuolustustahdon kehittymiseen vaikuttavat asevelvollisuusjärjestelmän lisäksi yleinen turvallisuustilanteen taso, kansalaisten näkemys puolustusvoimien suorituskyvystä sekä kokemukset varusmiespalveluksesta. Huomiota kiinnitetään myös siihen, että naisten maanpuolustustahdon kanavoimiseksi tulee löytää ratkaisuja. (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, 1997, s. 53–64.) Erityisesti huomio naisten maanpuolustustahdon kana-

voimisesta viitanee poliittisiin ratkaisuihin, joilla maanpuolustustoimijuudelle tahdotaan vuoden 1997 selonteossa löytää ratkaisuja, vaikka kyseinen maanpuolustustoimijuus terminä ei tuolloin ollutkaan vielä käytössä.

Vuoden 2001 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa kirjoitetaan, että Suomen puolustuskyky perustuu voimakkaaseen maanpuolustustahtoon, henkilöstön korkean koulutustason, asianmukaiseen sotavarustukseen sekä valmiuteen ja puolustusjärjestelmän toimintavarmuuteen (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, 2001, s. 39). Vaikka selonteko linjaakin puolustustahdon yhdeksi maanpuolustuksen voimavaroista, se ei ota kantaa siihen, miten maanpuolustustahtoa edelleen kehitetään ja kansalaisten keskuudessa nostetaan. Tämä on mielenkiintoista, koska muutoin vuoden 2001 selonteko ottaa hyvin konkreettisesti kantaa esimerkiksi tulevien vuosien rakenneuudistuksen toteuttamiseen sekä puolustusjärjestelmän kehittämiseen. Korkea maanpuolustustahto on ikään kuin annettuna otettu vailla kriittistä tarkastelua tai käytännön operationalisointia toimiksi ja teoiksi. (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, 2001.)

Ehkä yhtenä syynä tälle on, ettei konsensusta maanpuolustustahdon yleisestä määritelmästä ole ollut eikä sen systemaattiseen tarkasteluun ennen Kososen (2019) väitöskirjaa ole ollut työkaluja. Kaarkoski (2020, s. 157–158) toisaalta huomauttaa, että vuosituhaten vaihteessa maanpuolustustahtoon ei kohdistunut kovaa poliittista arvostelua ja tässä suhteessa puolustuspoliittinen keskustelu oli konsensushakuista. Vuoden 2001 selonteossa todetaan MTS:n tutkimuksiin nojaten maanpuolustustahdon ja kansalaisten luottamuksen puolustusvoimia kohtaan olevan erittäin korkean (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, 2001, s. 42). Näin ollen voinee olla perusteltua olettaa, että poliittista keskustelua on vaikeahko luoda asiasta, jonka katsotaan olevan yleisesti ottaen hyvin.

Kaarkoski (2020, s. 158) toteaa myös, että MTS:n tavasta mitata maanpuolustustahtoa oli tullut poliittinen väline, jonka antamiin tuloksiin oli helppo nojautua. Väitteelle voidaan löytää perusteluita myöhemmistä selonteoista. Niissä ei nimittäin enää viitata MTS:n kyselyihin kuin epäsuorasti silloin, kun jos kirjoitetaan kansalaisten maanpuolustustahdon korkeasta tasosta. Näin ollen MTS:n maanpuolustustahtoa mittaavien tutkimusten asema voitaneen nähdä niin perustavaa laatua olevaksi, ettei niihin ole enää vuoden 2001 jälkeen tarvetta poliittisissa selonteissa palata.

Seuraava valtioneuvoston julkaisema turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko on vuodelta 2004. Maanpuolustustahtoa käsitellään selonteossa Suomen puolustuspolitiikkaa ja puolustusratkaisua selvittävässä osassa. Edellisen selonteon mukaisesti myös vuoden 2004 selonteossa kansalaisten korkea maanpuolustustahto nostetaan yhdeksi puolustusratkaisun perus-

teista toteamalla, että korkea maanpuolustustahto on Suomen uskottavan puolustuskyvyn perusratkaisu (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, 2004, s. 99–100). Vuoden 2001 selonteosta poiketen korkean maanpuolustustahdon ylläpitämiseksi esitetään myös keinoja, jotka käytännössä kaikki liittyvät maanpuolustuksen osallisuuden tunteen kasvattamiseen ja ylläpitämiseen, eli maanpuolustustoimijuuden rakentamiseen, vaikka kyseistä termiä ei oltu vielä esitetty niin kuin se tässä tutkimuksessa ymmärretään (kts. Kosonen, 2019). Selonteon mukaan vahvaa maanpuolustustahtoa ylläpidetään ja kasvatetaan asevelvollisten koulutusta kehittämällä ja yhteydenpitoa reserviin tukemalla, lisäämällä kansalaisten mahdollisuuksia vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan (maakuntajoukot), yleisellä asevelvollisuudella ja kertausharjoituksilla (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004, s. 99–117). Korkean maanpuolustustahdon ylläpitämisen keinoiksi siis voidaan katsoa nimetyn maanpuolustustoimijuuden mahdollistaminen entistä paremmin.

Vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa vahva maanpuolustustahto mainitaan edelleen uskottavan puolustuksen perustaksi yhdessä suorituskykyisten puolustusvoimien kanssa (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, 2009, s. 79, s. 121). Korkean maanpuolustustahdon tukemisen keinoiksi selonteossa luetellaan maanpuolustuskurssien kautta annettava maanpuolustuskoulutus, lisäys kansalaisten mahdollisuuksiin osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen sekä huomionarvoisena asiana tässä suhteessa tiivis yhteistoiminta muiden viranomaisten, elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen ja yksittäisten kansalaisten kanssa. Maanpuolustustahdolle omistetaan selonteossa oma kappaleensa, jossa poikkeuksena edellisiin selontekoihin luetellaan myös niitä indikaattoreita, joiden avulla korkea maanpuolustustahtoa voidaan todentaa. Näitä ovat kansalaisten myönteinen suhtautuminen maanpuolustukseen, asevelvollisuuteen, puolustusvoimien toimintaan sekä osallistumisella kansainväliseen kriisinhallintaan. Toisaalta MTS:n kyselyitä, tai muitakaan tutkimuksia ei mainita ollenkaan, joten selonteossa ei avata keinoja, joilla kansalaisten maanpuolustustahtoa voisi mitata. (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, 2009, s. 79–122.)

Vuoden 2012 turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko ei tuo maanpuolustustahdon osalta uusia avauksia verrattuna edellisten vuosien selontekoihin, mutta nostaa yksittäisenä asiana esiin korkean maanpuolustustahdon merkityksen ennalta ehkäisevänä muuttujana, kun ulkopuoliset toimijat arvioivat Suomen puolustuskykyä. Lisäksi maanpuolustustahdolle annetaan painoarvoa ei pelkästään sotilaallisen maanpuolustuksen viitekehyksessä, vaan myös kansakunnan kokonaiskriisinsietokyvyn ylläpidon näkökulmasta. (turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, 2012, s. 98–109).

Vuoden 2017 osalta valtioneuvosto siirtyi turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta selontekomal-
 lista itsenäisen puolustuselonteon julkaisemiseen. Maanpuolustustahdon näkökulmasta se-
 lonteossa merkillepantavaa on, että sitä käsitellään erillisessä, joskin lyhyessä luvussa otsikol-
 la ”Maanpuolustustahto ja vapaaehtoinen maanpuolustustyö”. Mitään merkillepantavaa uutta
 avausta maanpuolustustahdon ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan selonteko ei tarjoa.
 Vapaaehtoinen maanpuolustustyö nostetaan tässäkin selonteossa käytännön työkaluksi, jonka
 avulla maanpuolustustahtoa ylläpidetään. Lisäksi korostetaan yhteiskunnan kriisinsietokykyä
 ja sitä, että korkealla maanpuolustustahdolla on tässä keskeinen merkitys. Puolustusvoimien
 rinnalle nostetaan vapaaehtoista maanpuolustustyötä tekevät järjestöt kansalaisten osallistu-
 mismahdollisuuksia luomaan. (valtioneuvoston puolustuselonteko, 2017.) Jo selonteon sisäl-
 lysluettelo antaa viitteitä siitä, että maanpuolustustahdolla ja vapaaehtoisella maanpuolustus-
 työllä halutaan nähdä vahva yhteys keskenään. Tätä voitaneen tulkita niin, että kansalaisten
 maanpuolustustahdolle halutaan luoda edellytyksiä kanavoitua käytännön toiminnaksi, eli
 maanpuolustustoimijuudeksi, myös Puolustusvoimien ulkopuolisten toimijoiden tuottamien
 mahdollisuuksien kautta.

Viimeisin turvallisuuspoliittisella saralla julkaistu selonteko on vuodelta 2021. Suomen puo-
 lustuksen perusteet eivät selonteossa ole muuttuneet edellisiltä vuosilta, vaan uskottavan puo-
 lustuksen takaavat selonteon mukaan edelleen asevelvollisuuden kautta tuotettu reservi, jolla
 puolustetaan koko maata ja korkea maanpuolustustahto. Maanpuolustustahdolla nähdään ole-
 van suuri merkitys myös kokonaismaanpuolustuksen näkökulmasta. Yleisen asevelvollisuu-
 den perusteluksi nostetaan korkea maanpuolustustahto, ja toisaalta yleinen asevelvollisuus
 sekä panostus naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen nähdään kansalaisten maanpuolustus-
 tahtoa nostavina tekijöinä. (Puolustuselonteko, 2021.) Kyseessä voidaan katsoa olevan kehä-
 päätelmän, jossa yleisen asevelvollisuuden yhtenä perusteluna nähdään maanpuolustustahto,
 ja asepalveluksen nähdään puolestaan nostavan maanpuolustustahtoa. Uutena asiana selonte-
 ossa on panostus nuorten ikäluokkien maanpuolustustietoisuuden lisäämiseksi motiivina edel-
 leen nostaa kansalaisten maanpuolustustahtoa (Puolustuselonteko, 2021).

Edellisissä kappaleissa on kerrottu, missä asiayhteyksissä maanpuolustustahto on turvallisuus-
 ja puolustuspoliittisissa selontekopapereissa tuotu esiin. Selontekojen perusteella voidaan pe-
 rustellusti todeta, että korkea maanpuolustustahto on haluttu nähdä Suomen puolustusratkai-
 sun kivijalkana, jonka varaan puolustusjärjestelmän painosta on annettu merkittävä osa. Vaik-
 ka maanpuolustustahto on poliittisen näkemyksen mukaan maanpuolustuksen perustana, ei
 maanpuolustustahtoa itsessään ole määritelty yhdessäkään selonteossa. Kuitenkin selonteossa
 on katsottu voivan tuoda esiin maanpuolustustahtoon vaikuttavia tekijöitä kuten naisten va-
 paaehtoinen asepalvelus, yleinen asevelvollisuus, puolustusvoimien suorituskyky, kokemuk-

set varusmiespalveluksesta, kertausharjoitukset, maanpuolustustietoisuuden opettaminen, kutsuntojen laajentaminen koskemaan kaikkia sekä mahdollistamalla osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan ja vapaaehtoinen maanpuolustustyö. Selontekojen keinovalikoimaa tarkastelemalla maanpuolustustahdon voidaan nähdä olevan vahvasti yhteydessä maanpuolustus-toimijuuden eri ilmenemismuotojen mahdollistamisen kanssa sekä siihen, että kansalaisilla olisi mahdollisimman paljon kosketusalaa maanpuolustuksen osallisuuden tunteen kanssa. Näin ollen on tärkeää tarkastella kansalaisten asennoitumisen yhteyttä edellä kerrottujen turvallisuus- ja puolustuspoliittisten linjanvetojen ja maanpuolustustoimijuuden välillä.

Koska maapuolustustahto itsesään ei ole konkreettinen suorituskyky, on syytä tarkastella puolustuspoliittisia ratkaisuja, joiden varaan maanpuolustusta rakennetaan. Nämä ovat niitä linjanvetoja, joiden voitaneen olettaa vaikuttavan kansalaisten asennoitumiseen esimerkiksi puolustuspolitiikan hoitoa kohtaan ja näin ollen myös itse maanpuolustustahtoon. Ei siis riitä, että luodaan mahdollisuuksia maanpuolustustoimijuuteen, vaan kansalaisilla on oltava positiivinen kokemus puolustuspolitiikasta ja poliittisista ratkaisuista, jotta tilaisuuksiin tartutaan.

5.2. Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittiset ratkaisut

Tässä tutkimuksessa verrataan puolustuspoliittisiin väittämiin asennoitumisen ja maanpuolustustoimijuuden välistä yhteyttä. TAHTO2 -aineisto on kerätty vuonna 2018, joten vuoden voimassa on ollut vuoden 2017 puolustusselonteko.

Vuoden 2017 selonteon mukaan selonteon toimeenpanolla turvataan Suomen puolustuskyky, luodaan edellytykset uskottavan ja koko maan kattavan puolustusjärjestelmän ylläpitämiselle, linjataan suorituskykyhankkeiden toteuttaminen, parannetaan puolustusvoimien valmiutta ja ohjataan puolustusyhteistyön syventämistä sekä kansallisen lainsäädännön kehittämistä. Selonteon mukaan Suomi toteuttaa läheistä kumppanuustoimintaa Pohjois-Atlantin liiton (Nato) kanssa ja Suomi edelleen tiivistää kansainvälistä puolustusyhtistyötä kansallisen puolustuskyvyn ylläpitämisen, kehittämisen ja käyttämisen mahdollisuuksien turvaamiseksi ja parantamiseksi. Kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen kykyä kehitetään laaja-alaisella verkostoitumisella ja kansainvälisellä puolustusyhtistyöllä. Suomi osallistuu kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan. (puolustusselonteko, 2017).

Sotilaalliseen kriisinhallintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan selonteko ottaa kantaa niin, että Suomella ei selonteon mukaan ole mahdollisuutta jättäytyä tai jäädä syrjään tilanteissa, joissa turvallisuustilanne vaarantuu Euroopassa tai lähialueilla. Suomi pitää yllä mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä. (puolustusselonteko, 2017, s. 10–17.) Kansainvälisen yhteistyön kumppaneita ja foorumeita Suomelle ovat Nato, Euroopan Unioni, Pohjoismainen puolustusyhtistyö (Nordefco), Naton, Suomen ja Ruotsin välinen (28+2) yhteistyö, erityis-

asema Ruotsin kanssa tehtävään puolustusyhtistyöhön, tärkeä kumppanuus Yhdysvaltojen kanssa, sekä yhteistyö Alankomaiden, Iso-Britannian, Norjan, Puolan, Ranskan, Saksan, Tanskan, Viron, Latvian ja Liettuan kanssa. (puolustusselonteko, 2017, s. 17–19.)

Puolustusjärjestelmän käytön ja ylläpidon osalta vuoden 2017 puolustusselonteko ottaa kantaa niin puolustusvoimien yhteisten suorituskykyjen kuin myös puolustushaarojen suorituskykyjen ylläpitoon ja kehittämiseen. Selonteon mukaan korkeimman valmiuden suorituskykyjä käytetään koko valtakunnan alueella, ja laajalla reservillä luodaan alueellinen kattavuus pitkäkestoisessa tai laajassa kriisissä. Puolustusjärjestelmän käytön edellytys on valmiuden säätelyn ja siihen liittyvä tilanteen seuraaminen. Vielä vuonna 2017 selonteossa puolustusvoimien joukot jaetaan alueellisiin, paikallisiin ja operatiivisiin joukkoihin. Rajavartiolaitoksen joukot osallistuvat maanpuolustukseen. Puolustusjärjestelmän kehittämisen painopistealueet ovat maa- meri ja ilmavoimien valmius, poistuvien suorituskykyjen kompensointi sekä tiedustelu, kyberpuolustuksen ja kaukovaikuttamisen suorituskyvyt. (puolustusselonteko, 2017, s. 19–20.)

Puolustushaarojen osalta poliittisia päätöksiä ovat etenkin maavoimien liikkuvuuden ja tulivoiman parantaminen kaluston modernisoinnin avulla ja Leopard 2A6 taistelupanssarivaunujen hankinta sekä tykistöjärjestelmän vanhenevien osakokonaisuuksien korvaaminen. Valmiuden osalta valmiuosastot ja valmiusyksiköt ovat maavoimissa kehittämisen painopisteasioita. Huomionarvoisena asiana on, että varusmiehiä valmistaudutaan käyttämään myös taistelutehtäviin. Merioperaatiot turvataan kiinteillä ja liikuteltavilla valvontajärjestelmillä. Merivoimien pääasiallisen taistelukyvyyn muodostavat selonteon mukaan edelleenkin miinat ja ohjustulenkäyttö. Hamina-luokan ohjusveneet peruskorjataan ja uusina suorituskykyinä niihin asennetaan torpedojärjestelmät. Poistuva aluskalusto korvataan 2020-luvulla. Miinantorjuntakyky ylläpidetään. Rannikojoukkojen tulivoimaa, liikkuvuutta sekä johtamista kehitetään selontekojakson aikana. Ilmavoimien osalta pääpaino on sen hetkisen suorituskyvyn ylläpidossa sekä Hornet-kaluston korvaamispäätöksessä. Selonteossa todetaan Puolustusvoimien strategisista Laivue 2020 ja HX -hankkeista, että ne on voimassa olevan hallitusohjelman mukaisesti aloitettu. Puolustusselonteon Laivue 2020-alusten hankinnan kustannusarvio on 1,2 miljardia euroa, ja HX -hankinnan kustannusarvio on 7–10 miljardia euroa. (puolustusselonteko, 2017, s. 18–25.)

Asevelvollisuudesta vuoden 2017 selonteko linjaa, että yleinen asevelvollisuus ja koko palveluskelpoisen miesikäluokan koulutus tuottaa sodan ajan joukot ja naisten vapaaehtoista asepalvelusta kehitetään osana järjestelmää sekä naisten määrää kriisinhallintatehtävissä pyritään lisäämään. Varusmieskoulutuksessa pyritään hyödyntämään digitalisaation ja teknologian mahdollistamia keinoja. Kutsuntojen osalta kehitetään digitaalisia palveluita ja pyritään otta-

maan huomioon asevelvollisten erityisosaaminen ja toimintakyky. Myös reserviläisten osalta todetaan, että heidän henkilökohtaista osaamistaan pyritään hyödyntämään tehokkaammin. Reservin koulutusjärjestelmään luetaan selonteon mukaan kuuluvaksi kertausharjoitukset, vapaaehtoiset harjoitukset sekä maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämä koulutus ja verkkokoulutus. (puolustuselonteko 2017, s. 26–27.)

Lainsäädäntöön liittyen vuoden 2017 puolustuselonteko mainitsee tiedustelulainsäädännön tärkeimmäksi hankkeeksi valmiuden, viranomaisyhteistyön, ja aluevalvonnan lainsäädännön kehittämistä unohtamatta. Rahoituksen osalta selonteossa todetaan, että rahoituspäätökset tehdään osana julkisen talouden suunnitelmia, mutta valmiuden parantaminen tulee maksamaan noin 55 miljoonaa euroa vuodessa sekä materiaalihankintojen tarve on 150 miljoonaa euroa indeksikorotuksineen vuodesta 2021 eteenpäin. (puolustuselonteko 2017, s. 28–29.)

Vuoden 2017 puolustuselonteosta on havaittavissa, että siinä panostetaan etenkin kansainväliseen toimintaan ja yhteistyöhön painopisteenä läntiset kumppanit. Materiaalisen suorituskyvyn osalta huomionarvoista on, että selonteossa panostetaan tähän osa-alueeseen ja luetellaan jokaisen puolustushaaran pääsuorituskyvyt kehitettävien asioiden joukossa. Maavoimissa taistelupanssarivaunut ja tykistöaseet, merivoimien miina- ja ohjustulenkäyttö sekä Laivue 2020-hanke, ja ilmavoimissa HX-projekti. Kolmantena pääkohtana puolustuselonteossa kiinnitetään huomiota varusmiespalveluksen ja reservin koulutuksen kehittämiseen.

6. YHTEENVETO

Tutkimuskirjallisuutta tarkastellessa maanpuolustussuhteen toimijuus osa-alueen taustavaikuttimina, tai tausta-asenteina, näyttäisi korostuvan kaksi toisistaan poikkeavaa orientaatiota, velvollisuus ja vapaaehtoisuus (taulukko 1). Kososen (2019) maanpuolustussuhteen mallissa toimijuus voi kummuta joko vapaaehtoisuudesta tai velvollisuudesta ja tämän tutkimuksen kirjallisuuden perusteella kyseinen ryhmittely näyttäisi olevan perusteltu.

Velvollisuus voi tiivistetyksi ajatellen liittyä koettuun tunteeseen siitä, että isänmaan eteen on tehtävä oma osuutensa osana hyvinvointikansalaisuutta ja että suomalaisten tulisi puolustaa maataan aseellisesti. Vapaaehtoisuus voi näyttäytyä ajatteluna, että on valmis henkilökohtaisesti toimimaan maanpuolustuksen hyväksi, mikäli tarve vaatii. Taustalla voi olla itseensä liittyvät motiivit kuten omien taitojen kehittäminen tai tunne siitä, että yksilön tulee voida itse valita osallisuutensa tapa, tai että antamalla itse jotain yhteiskunnalle voi myös saada yhteiskunnalta jotain takaisin, esimerkiksi turvaa.

Kirjallisuudesta ei käy ilmi, että orientaatiot olisivat toisiaan poissulkevia tai että henkilö, jonka orientaatio painottuu esimerkiksi vapaaehtoisuuteen ja henkilökohtaisiin syihin ei voisi kokea myös velvollisuutta puolustaa maataan. Siksi jaottelua velvollisuus ja vapaaehtoisuus orientaatioihin ei tule ottaa jyrkkäräjaisena.

Taulukko 1

Toimijuuteen asennoitumisen orientaatiot kirjallisuuden perustella

VELVOLLISUUS	VAPAAEHTOISUUS
Kosonen (2019) - Velvollisuus	Kosonen (2019) - Vapaaehtoisuus
Törnqvist (1975) - Yleinen maanpuolustustahto	Törnqvist (1975) - Henkilökohtainen maanpuolustustahto
Griffith (2008); Myyry (2009) - Koettu velvollisuus	Ben-Dor ym. (2007) - Yksilölliset syyt
Takamaa (2014) - Isänmaanrakkaus	Takamaa (2014) - Omat taidot
Puustinen (2018) - Hyvinvointikansalaisuus	Puustinen (2018) - Hyötykansalaisuus
Riikonen ym. (2019) - Velvollisuus	Riikonen ym. (2019) - Yksilön vapaus

Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteoissa tai Puolustuselonteoissa (taulukko 2) on haasteellista löytää konkreettisia luetteloita varsinaisista turvallisuus -ja puolustuspolitiikan ratkaisuksista. Lisäksi kyseiset lähteet eivät ole sisällöltään yhteismitallisia, vaan jokainen selonteko on sisällöltään hieman yksilöllinen. Tämä on toisaalta ymmärrettävää, koska kyse on poliittisista julkilausumista. Niistä on kuitenkin löydettävissä aihealueita, jotka toistuvat selonteosta toiseen, joihin kiinnitetään huomiota ja joiden kautta uskottavaa puolustuskykyä halutaan kehittää. Näistä painottuvat etenkin aseellinen puolustautuminen, yleinen asevelvollisuus ja siihen rinnastettavat asiat kuten kertausharjoitukset. Lisäksi selontekojen painopistealueina toistuvat Puolustusvoimille myönnettävät varat sekä puolustusvoimien materiaallinen suorituskyky sekä kansainvälinen ulottuvuus.

Taulukon 2 turvallisuus- ja puolustuspoliittisten keinojen ryhmittely on tässä tutkimuksessa varsinaisesti se perustelu, jonka kautta TAHTO2 -kyselytutkimuksen väitteistä valitaan puolustuspolitiikkaa kohtaan asennoitumisen kysymykset. Toimijuuden orientaatioiden osalta voidaan löytää kaksi pääryhmää sen suhteen, mitkä asiat painottuvat toimijuuden taustavaikeuttimina. Yhdistävänä tekijänä suomalaisten maanpuolustustahdon ja maanpuolustusidentiteetin taustalla kirjallisuuden perusteella näyttäytyy etenkin yleinen asevelvollisuus ja siihen liittyvät asiat (Pettman 2000; Lahtinen 2005; Pulliainen 2015). Tämän tutkimuksen kontekstissa on syytä painottaa Pesun (2014) huomioita siitä, että yleinen asevelvollisuus on ennen kaikkea puolustuspoliittinen instrumentti, jonka avulla valtio huolehtii velvollisuudestaan puolustaa maata.

Taulukko 2

Yhteenveto Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisista keinoista

Keinot	Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 1997; Turvallisuus ja puolustuspoliittinen selonteko 2001; Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004; Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2009; Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2012; Puolustuselonteko 2017; Puolustuselonteko 2021
Aseellinen puolustautuminen, yleinen asevelvollisuus ja siihen rinnastettavat asiat	1997; 2001; 2004; 2009; 2012; 2017; 2021
Puolustusvoimille myönnettävät varat sekä puolustusvoimien materiaali (suorituskykyiset puolustusvoimat)	1997; 2001; 2004; 2009; 2012; 2017
Naisten vapaaehtoinen asepalvelus	1997; 2009; 2017; 2021
Kansainvälinen ulottuvuus	1997; 2001; 2004; 2009; 2012; 2017
Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan hoito	1997; 2001; 2004; 2009; 2012

Kuitenkin yleisellä asevelvollisuudella on myös vahva suomalaista identiteettiä muovaava vaikutuksensa (Lahtinen 2005). Yleinen asevelvollisuus, ja siihen rinnastettavat puolustuspoliittiset valinnat, näyttäisivät siis orientoivan vahvasti suomalaisten asennoitumista kyseisessä kontekstissa ja olevan siinä mielessä suomalaista maanpuolustustahtoa yhteensitova osa-alue. Myös maanpuolustustahdon ja turvallisuus- ja puolustuspoliittisten valintojen osalta tämä suuntaus painottuu. Yleinen asevelvollisuus, varusmiespalvelus, naisten vapaaehtoinen asepalvelus ja kertausharjoitukset nostetaan selontekopapereissa maanpuolustustahtoa parantaviksi tekijöiksi.

Sitä, onko puolustuspoliittisella orientaatioilla ja toimijuuden orientaatioilla yhteyttä keskenään, ja miten puolustuspoliittisella orientaatiolla voidaan selittää toimijuutta, ei ole tilastollisesti tutkittu.

7. TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSASETELMA

Maanpuolustustoimijuudella siis tarkoitetaan varsinaista maanpuolustustoimintaa sekä halua osallistua, henkistä orientaatiota sekä toimijuuden taustalla olevia asenteita. Maanpuolustus-suhteen muut osa-alueet eivät ota kantaa toimintaan, vaan enemmänkin lisäävät (tai vähentävät) mahdollisuutta sille, että yksilö konkreettisesti toimii maanpuolustuksen hyväksi. Edellisessä kappaleessa on todettu, että aikaisempaa kvantitatiivista tutkimusta maanpuolustussuhteen viitekehyksessä ei ole paljoa, ja tämän tutkimuksen tavoitteena on näin ollen lisätä ymmärrystä eri maanpuolustussuhteen osa-alueiden vuorovaikutuksista ja tarkastella, miten havainnot sopivat aiheesta tehtyyn tutkimukseen.

Jalkanen (2019) keskittyi tarkastelemaan maanpuolustusasenteen ja -luottamuksen osa-alueita suhteessa hyvinvointivaltiota koskeviin kysymyksiin ja löysi kolme toisistaan poikkeavaa maanpuolustusryhmää, jotka erosivat toisistaan maanpuolustusasenteen ja -luottamuksen suhteen. Yhtenä jatkotutkimuksen kohteena Jalkanen (2019, s. 185) nostaa esiin maanpuolustustoimijuuden osa-alueen tarkastelun ja sen, että suurella osalla väestöstä ei tällä hetkellä ole käsitystä omasta toimijuudesta tai roolista kriisin aikana (Jalkanen, 2019, s. 184). Myös Jalkanen ym. (2020) ehdottavat yhdeksi jatkotutkimusvaihtoehdoksi sen, miten asenne ja luottamus heijastuvat maanpuolustustoimijuuteen.

Tämä tutkimus pyrkii täyttämään tietoaukkoa maanpuolustussuhteen toimijuus osa-alueen osalta sitoen tarkastelun siihen, miten kansalaiset asennoituvat turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin väittämiin. Tässä tutkimuksessa selvitetään maanpuolustusasenteen (puolustuspolitiikkaan asennoitumisen) ja maanpuolustustoimijuuden asenne osa-alueen yhteyttä kvantitatiivisin menetelmin. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää TAHTO2 -kyselytutkimuksen tuloksia analysoimalla, onko kansalaisten keskuudesta löydettävissä tilastollisesti merkitseviä, toistaan poikkeavia ryhmiä sen suhteen, miten he orientoituvat toimijuuden asenteisiin sekä puolustuspoliittisiin ratkaisuihin ja edelleen, miten yksilön asenne puolustuspoliittisia valintoja ja väittämiä kohtaan vaikuttaa toimijuuteen asennoitumiseen. Tarkemmin ottaen, voidaanko tehdä tilastollisesti merkitseviä arvioita siitä, kuinka paljon toimijuuden orientaation vaihtelusta voidaan selittää puolustuspolitiikan ratkaisuihin asennoitumisen vaihtelulla. Tutkimuksen selitettävänä ulottuvuutena on näin ollen aikaisemmassa tutkimuksessa vähälle huomiolle jäänyt maanpuolustustoimijuus ja siitä tarkemmin yksilön maanpuolustustoimijuuteen asennoituminen. Selitettävänä ulottuvuutena on kansalaisten orientoituminen puolustuspoliittisia valintoja sekä puolustuspolitiikan hoitoa kohtaan.

Tämän tutkimuksen päätutkimusmenetelmien osalta eksploratiivisen faktorianalyysin (jatkossa faktorianalyysi) hyödyntäminen sitoo tutkimuksen osaksi maanpuolustussuhteen määrällisen tutkimuksen tutkimusperhettä ja laajentaa ymmärrystä eri maanpuolustusryhmistä. Keskeyttämällä maanpuolustustoimijuuteen täydennetään aikaisempaa tutkimusta. Ottamalla mukaan puolustuspolitiikkaan asennoituminen vastataan ajankohtaiseen tarpeeseen lisätä ymmärrystä eri puolustuspoliittisista orientaatioista. Linearisella regressioanalyysillä tarkastellaan politiikan orientaatioryhmien tilastollisia yhteyksiä kansalaisten maanpuolustustoimijuuteen. Ymmärrystä täydennetään laskemalla muuttujien välinen järjestyskorrelaatiokerroin.

Näin ollen tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Onko löydettävissä toisistaan tilastollisesti poikkeavasti orientoituneita maanpuolustusryhmiä suhteessa siihen, miten kansalaiset orientoituvat maanpuolustustoimijuuden asenteisiin, ja millaiset nämä ryhmät ovat?
- 2) Onko löydettävissä toisistaan tilastollisesti poikkeavasti orientoituneita maanpuolustusryhmiä suhteessa siihen, miten kansalaiset asennoituvat puolustuspoliittisiin ratkaisuihin ja -politiikan hoitoon, ja millaiset nämä ryhmät ovat?
- 3) Kuinka paljon maanpuolustustoimijuuden orientaatioryhmien asenteiden vaihtelusta voidaan tilastollisesti selittää puolustuspolitiikan orientaatioryhmien asenteiden vaihtelulla?
- 4) Millainen tilastollinen yhteys on asennoitumisella puolustuspolitiikkaan ja maanpuolustustoimijuuteen?

Tutkimuksen rakenne on esitetty kuvassa 2. Aikaisemmalla tutkimuksella luodaan tarvittava teoriapohja, perustellaan tutkimukseen mukaan otettavat väittämät sekä perustellaan tutkimuksen tarve. Se luo myöhemmin perustan myös tulosten analysoinnille ja johtopäätöksille. Maanpuolustussuhdetta ja -tahtoa toimijuuden näkökulmasta käsitellään luvuissa 2, 3 ja 4. Puolustuspolitiikan suhdetta maanpuolustustahtoon ja puolustuspoliittisia valintoja käsitellään pääluvussa 5. Pääluvussa 6 luodaan yhteenveto maanpuolustustoimijuudesta sekä puolustuspoliittisista keinoista.

Ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen vastataan tutkimalla aineistoa faktorianalyysillä ja tarkastelemalla, löytyykö aineiston taustalta piileviä orientaatioryhmiä. Faktorianalyysin tavoitteena on löytää laajoista muuttujajoukoista yhteisiä piirteitä tai rakenteita, joita ei välttämättä täysin tiedetä etukäteen. Faktorianalyysin avulla on mahdollista tiivistää laajaa muuttujajoukkoa ja löytää muuttujien taustalla vaikuttavia yhteisiä ominaisuuksia ja näin ollen mahdollisesti löytää uusia ryhmiä, löytää muuttujamassasta ilmiöitä ja uusia mittareita jatkoanalyysien varten. (Häyhä ym., 2021, s. 67–68; Nummenmaa, 2009, s. 397.) Faktorianalyysi ei

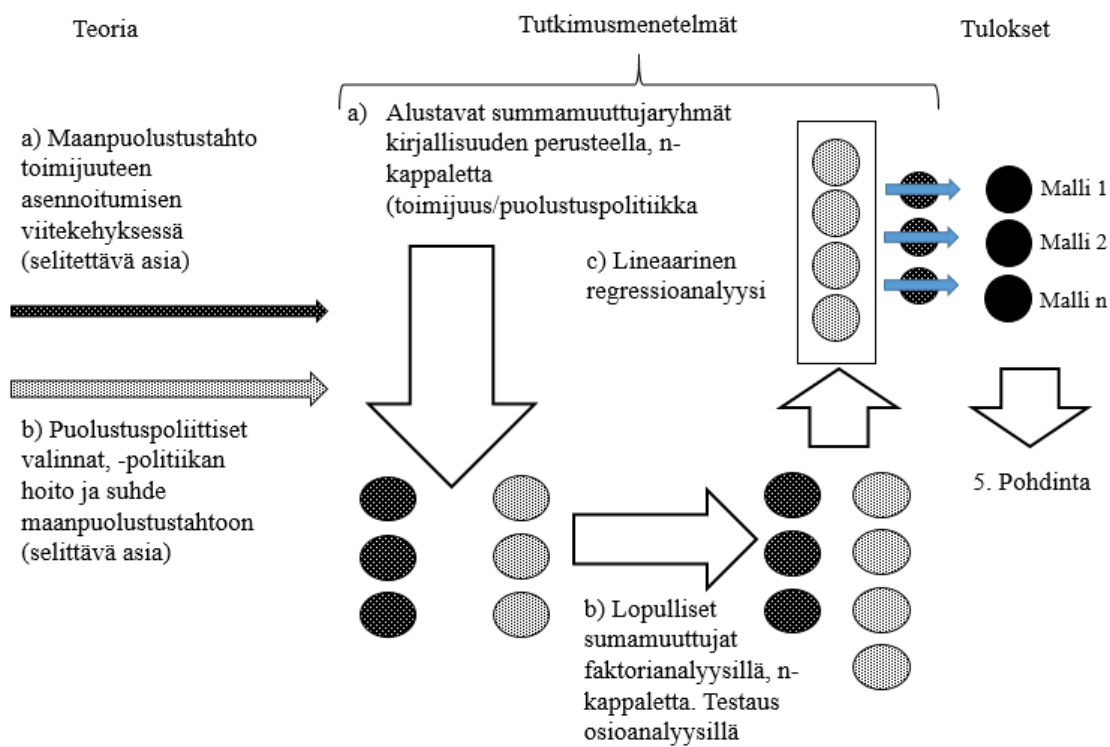
tarvitse hypoteesia mahdollisten faktoreiden lukumäärästä tai niiden tulkinnasta. Menetelmä tuo esille tutkittavan aineiston latentit (piilevät) rakenteet, jotka selittävät aineiston vaihtelua parhaiten (Häyhä ym., 2021, s. 69).

Luvussa 8.3. on esitetty tutkimuksessa mukana olevat puolustuspolitiikan ja maanpuolustus-toimijuuden väittämät. Luvussa 6 oleva maanpuolustustoimijuuden ja puolustuspolitiikan ryhmittelyt eivät ole varsinainen hypoteesi, vaan yhteenveto ja jäsentely kirjallisuudesta, joka luo pohjan faktorianalyysin ja regressioanalyysin tulkinnoille. Faktorianalyysissä ei siis lähde-tä hakemaan kahden orientaation ratkaisua toimijuuden latenteille muuttujille, vaikka tässä tutkimuksessa kirjallisuus tältä osin on jäsenneilty kahteen orientaatioon. Sama koskee myös puolustuspoliittisia ratkaisuja.

Kolmanteen kysymykseen vastataan analysoimalla mahdolliset orientaatioryhmät lineaarisella regressioanalyysillä. Lineaarinen regressioanalyysi soveltuu tilanteisiin, jossa haetaan parasta mahdollista selittävien riippumattomien muuttujien yhdistelmää, jolla voidaan ennustaa yhden selitettävän muuttujan vaihtelua. Regressiomallit ovat yksi eniten käytetyistä kvantitatiivisista analyysimenetelmistä ihmistieteissä. (Heikkilä, 2014, s. 222; Häyhä ym., 2021, s. 137; Karhunen ym., 2011, s. 89; Nummenmaa, 2009, s. 309.)

Neljänteen tutkimuskysymykseen vastataan tarkastelemalla puolustuspolitiikkaan asennoitumisen ja toimijuuden asenteiden yhteyttä spearmanin järjestyskorrelaatiomatriiseilla. Näin mahdollistetaan huomion kiinnittäminen mahdollisesti mielenkiintoisiin yksityiskohtiin orientaatioryhmiä tarkemmin ja vastataan Vartiaisen (2019, s. 81) esittämään vaihtoehtoon tarkastella yksittäisiä muuttujia. Nummenmaan (2009, s. 397) mukaan korrelaatiomatriisit ovat perusteltu ja toimiva ratkaisu, jos tarkasteltavia muuttujia on vähän. Hän jatkaa, että muuttujien määrän kasvaessa tällainen menettelytapa vaikeutuu huomattavasti. Tämän johdosta yksittäisten korrelaatioiden tarkastelussa keskitytään analyysien kautta esiin nousseisiin perusteltuihin yksityiskohtiin.

Tutkimusasetelman perusteella tutkimus on kvantitatiivinen tutkimus (Heikkilä, 2005, s. 16–20). Tutkimuksessa tarkastellaan ja analysoidaan TAHTO2 -kyselyllä saatua dataa ja verrataan analyysien tuloksia lähdekirjallisuuteen. Tutkimus noudattaa seuraavaa kulkua: Tutkimusongelman määrittäminen, aikaisempaan tutkimukseen perehtyminen, aineiston valmistelu, tietojen käsittely ja analysointi, tulosten raportointi ja pohdinta. Tutkimusongelma on avattuna edellä, ja se on perustelu aihepiirin kirjallisuuskatsauksella.

Kuva 2. Tutkimuksen tutkimusasetelma

8. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

8.1. Tutkimusaineisto ja kohdejoukko

Empiirisessä tutkimuksessa pyritään löytämään kohdejoukosta säännönmukaisuuksia ja yleisiä ominaisuuksia (Nummenmaa, 2009, s. 24–25). Näin asia on tässäkin tutkimuksessa. TAHTO2 -kyselytutkimuksen kohdejoukkona eli, perusjoukkona tai populaationa, olivat 15–79-vuotiaat suomalaiset paitsi Ahvenanmaalaiset. Tämä kyseinen populaatio on myös tämän tutkimuksen kohdejoukko, josta ollaan kiinnostuneita.

Harvoin on mahdollista tutkia kaikkia kohdejoukon henkilöitä. Jotta kohdejoukkoa olisi mahdollista tutkia järkevästi, on kohdejoukosta otettava otos. Otoksella tarkoitetaan kohdejoukosta poimittua joukkoa, jolle varsinainen tutkimus tehdään. (Kananen, 2015, s. 266–268; Nummenmaa, 2009, s. 24–25.) Tutkimuksessa käytetään aineistona Taloustutkimus Oy:n vuonna 2018 toteuttamaa TAHTO2 -kyselytutkimusta, johon osallistui 1667 vastaajaa. Nämä vastaajat ovat tämän tutkimuksen otos. Kyselytutkimuksen runko ja kysymykset ovat tehty maanpuolustussuhteen viitekehystä noudattaen. Naisia mukana oli 741 (44, 5 %) ja miehiä 926 (55,5 %). Alle 25-vuotiaita vastaajista oli 63, 25–34-vuotiaita 168, 35–49-vuotiaita 441, 50–65-vuotiaita 437 ja 65–79-vuotiaita 489. Tarkemmin otoksen tunnuslukuja on liitteessä 1. TAHTO 2 -kyselylomakkeen yhteydessä.

TAHTO2 -kyselytutkimuksen vastausvaihtoehdot on laadittu ordinaali- eli järjestysasteikolliseksi vastausvaihtoehtojen ollessa pääsääntöisesti muotoa "täysin samaa mieltä", melkein samaa mieltä" ja niin edelleen (Valli, 2015, 36). Tutkimusaineisto on tilastollisesti painotettu, jotta otos vastaa paremmin otantapopulaatiota.

8.2. Tutkimusaineiston muokkaus

Tutkimuksen tilastolliset analyysit suoritettiin IBM SPSS Statistics versio 25 -ohjelmalla. Ennen varsinaisia analyysejä TAHTO2 -kyselytutkimuksen vastausaineistolle täytyi tehdä puuttuvien havaintojen käsittely. Järjestyskorrelaation laskeminen ja faktorianalyysi perustuvat muuttujien väliseen yhteisvaihteluun (Nummenmaa, 2009, s. 397), joten analyysissä voi luonnollisesti olla mukana vain sellaisia havaintoja, joista kaikista on tieto korrelaatiota laskettaessa. Samalla muutettiin vastausvaihtoehto "en osaa sanoa" sellaiseksi että sitä ei oteta huomioon muissakaan analyysissä paitsi laskettaessa vastaajien asennoitumista puolustuspoliittisiin ratkaisuihin ja asennoitumista toimijuutta koskevin väittämiin. "En osaa sanoa" vastausvaihtoehtoon vastanneiden suhteellisen osuuden ilmoittaminen näissä tuloksissa on perusteltua, koska siitä voidaan nähdä niiden vastaajien osuus, jotka eivät syystä tai toisesta osanneet muodostaa kantaansa kyseisiin väittämiin.

Lisäksi kyselytutkimuksessa oli yksi analyysiin mukaan otettu väittämä (15.4. "Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä, jotka liittyvät omaan rooliisi maanpuolustustoiminnassa? Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua"), jonka väittämä oli negatiivinen verrattuna muihin väittämiin. Tämän väittämän osalta luotiin uusi muuttuja (TOIMKIINNOSTAA) invertoimalla vastausasteikko vastaamaan muita vastausvaihtoehtoja. Invertoitua muuttujaa käytettiin faktorianalyyseissä ja lineaarisessa regressioanalyyseissä.

8.3. Tutkimuksessa käytettävät väittämät

Jalkanen ym. (2020, s. 202) toteavat, että maanpuolustussuhteen osa-alueiden väliset rajat eivät ole täysin yksiselitteisiä ja jyrkkiä. Näin ollen TAHTO2 -kyselyaineiston samat väittämät voivat kertoa esimerkiksi maanpuolustusasenteesta ja -toimijuudesta. Kysymykset, jotka viittaavat yksilön puolustuspolitiikkaa kohtaan asennoitumiseen on valittu sen perusteella, miten ne voidaan tulkita olevan puolustuspoliittisia ratkaisuja ja valintoja tai johtuvan tehdyistä valinnoista kuten varautuminen aseelliseen puolustautumiseen, yleinen asevelvollisuus tai reservin riittävä koko suhteessa uhkaan ja niin edelleen (kts. taulukko 2). Kyseiset väittämät ovat:

Aseellinen puolustautuminen, yleinen asevelvollisuus sekä siihen rinnastettavat väittämät:

- 11.1. Suomen aseelliseen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana
- 11.4. Yleinen asevelvollisuus on Suomessa ”arvo sinänsä” joka pitäisi säilyttää kaikissa olosuhteissa
- 21.2. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Miesten yleinen asevelvollisuus
- 21.1. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Kansalaisten korkea maanpuolustustahto
- 21.6. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Reservin riittävä koko
- 21.9. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Säännölliset reservin kertausharjoitukset

Puolustusvoimille myönnettäviin varoihin sekä puolustusvoimien materiaaliin liittyvät väittämät:

- 11.11. Puolustusvoimille myönnettäviä varoja tulisi lisätä
- 21.5. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Puolustuskäyttörahojen riittävä taso
- 21.4. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Puolustusmateriaalin (mm. asejärjestelmät ja kalusto) riittävä määrä, laatu ja huoltovarmuus

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan hoitoon liittyvät väittämät:

- 20.1. Suomen puolustuspolitiikkaa on mielestäni hoidettu viime vuosina hyvin
- 20.2. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on hoidettu viime vuosina hyvin
- 22.3. Luotan siihen, että mahdolliset puolustusratkaisut ovat perusteellisesti pohdittuja

Naisten vapaaehtoinen asepalvelus:

- 21.3. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Naisten vapaaehtoinen asepalvelus

Kansainvälinen ulottuvuus:

- 21.7. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Osallistuminen kansainvälisiin harjoituksiin
- 11.3. On hyvä, että Suomi osallistuu kriisinhallintaoperaatioihin
- 21.8. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin
- 21.10. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Hyvä yhteistyösuhde länsivaltoihin (esim. EU, Ruotsi, USA).

Maanpuolustustoimijuutta koskevat kysymykset on eritelty sen perusteella, miten niiden voidaan tulkita viittaavaan yksiön toimintaan orientoitumiseen maanpuolustuksen eri osaluilla, pyrkimykseen saavuttaa tietty asema, haluun osallistua tai haluun hakea roolia. Väittämät ovat:

- 11.8. Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan
 - 11.7. Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana
 - 11.3. Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi mielestäni puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta
 - 11.12. Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista
 - 22.5. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle
 - 15.3. Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan
 - 15.1. Olisin valmis panostamaan maapuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin
 - 15.2. Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteessa
 - 15.4. Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua
 - 22.6. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus löytää itselleen mahdollisimman motivoiva rooli
 - 22.4. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikkien rooli maanpuolustuksessa erityisesti sodan aikana ei voi olla itselle mieluinen
 - 20.4. Yhteiskunnan tulisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille niin, että niiden tarjoama koulutus olisi maksutonta halukkaille kansalaisille
- * Kysymys 15.4. invertoitu faktorianalyysiin väittämänä "TOIMKIINNOSTAA".

Maanpuolustustoimijuuden osalta tulee huomioida, että väittämiä ei tässä yhteydessä ole ryhmitelty teemoittain kuten puolustuspoliittiset väittämät on ryhmitelty. Vaikka tutkimuskirjallisuuden (esim. Kosonen, 2019) mukaan toimijuuden taustavaikuttimina voi olla joko velvollisuus tai vapaaehtoisuus, tässä tutkimuksessa tarkoituksena on faktorianalyysiä hyödyntäen pyrkiä löytämään toimijuuden orientaatioita sitomatta ratkaisua esimerkiksi kahden orientaation ratkaisuun.

8.4. Spearmanin järjestyskorrelaatio

Järjestysasteikollisten yksittäisten muuttujien riippuvuutta toisiinsa tutkittaessa tutkimusmenetelmäksi soveltuu Spearmanin korrelaatiokerroin, r . (Metsämuuronen, 2002a, s. 39; Valli, 2015, s. 36). Korrelaatiokerroin saa arvon välillä -1 ja 1 . Mitä lähempänä tulos on nollaa, sitä vähemmän muuttujien välillä on tilastollista yhteyttä. Mitä lähempänä tulos on 1 :tä, sitä suurempi on kahden muuttujan positiivinen tilastollinen lineaarinen yhteys. Tämä tarkoittaa, että mitä enemmän toinen muuttujista saa korkeita arvoja, sitä enemmän myös toinen muuttuja saa korkeita arvoja. (Metsämuuronen, 2002a, s. 43.) Tämän tutkimuksen osalta tämä tarkoittaa sitä, että mitä lähempänä tulos on 1 :tä, sitä yhdenmukaisemmin vastaajat ovat vastanneet kahden eri väittämään.

Korrelaatiokerrointa tulkitessa täytyy ottaa huomioon, että ihmistieteissä harvoin päästään yli .8 korrelaatioihin. Mikäli korrelaatiokerroin on välillä 1–.80, voidaan sitä luonnehtia erittäin korkeaksi. Välillä .8–.6 oleva korrelaatio on korkea ja välillä .6–.4 kohtuullinen (Metsämuuronen 2002a, s. 44). Tähtinen ym. (2020, s. 186) antavat korrelaatiokertoimen tulkinnalle seuraavat rajat: jos korrelaatiokerroin on yhtä korkea tai korkeampi kuin .7, on riippuvuus voimakas, mikäli sen on korkeampi kuin .3 mutta matalampi kuin .7 on riippuvuus kohtalainen tai merkittävä ja alle .3 korrelaatiot ovat heikkoja tai olemattomia. Cohenin (1988) mukaan voimakkaan riippuvuuden alaraja on .5, kohtalaisen .3 ja heikon .1. Häyhä ym. (2021, s. 60) antavat seuraavat raja-arvot: $r = .7$ on voimakas yhteys, $r = .5$, yhteys on keskinkertainen ja $r = .3$, niin yhteys on heikko. Tähtinen ym. (2020, s. 186) huomauttavat, että tulkintaan riippuvuuden voimakkuudesta vaikuttaa otoskoko, N . Mitä suurempi N , sitä matalammat riippuvuudet ovat merkittäviä. Esimerkiksi jos N on yli 50, niin jo hieman alle .3 korrelaatiot voidaan tulkita kohtalaisiksi. Tässä tutkimuksessa riippuvuutta tarkastellaan lähtökohtaisesti Metsämuuronen (2002a) mukaan, mutta pohdinnassa otetaan huomioon Tähtisen ym. (2020, s. 186) huomiot otoskoon vaikutuksesta tulkintaan etenkin Cohenin (1988) asettaessa riippuvuuden alarajan niinkin matalalle kuin .1. Joka tapauksessa pelkän korrelaatiokertoimen tulkinta ei ole yksiselitteistä, ja paljon jää tutkijan tulkinnan varaan, millaisen merkittävyyden hän tuloksille antaa.

Tämän tutkimuksen tuloksia tarkastellessa ja tuloksia tulkitessa tulee huomioida merkitsevän ja merkittävän ero. Korrelaatiokertoimen tilastollinen merkitsevyys riippuu suoraan kahdesta tekijästä: otoskoosta ja korrelaatiosta. Suurillakin otoksilla korrelaatiokerroin voi olla hyvin matala, ja näin ollen myös selitysaste jää hyvin matalaksi eivätkä muuttujat kykene selittämään toistensa vaihtelusta paljonkaan. Silti tulos voi olla tilastollisesti erittäin merkitsevä. Jos otoskoko on pieni, voi sitä edelleen seurata, että suurikin korrelaatio ei tule tilastollisesti merkitseväksi ja tulos voi olla sattumaa. (Metsämuuronen, 2002a s. 43–44; Metsämuuronen, 2002b, s. 38.) Käytännössä tämä tarkoittaa, että otoksesta saatua tulosta ei voi yleistää perusjoukkoon. Tässä tutkimuksessa perusjoukko on 15–79-vuotiaat suomalaiset Suomessa, pois lukien Ahvenanmaa. Edelleen korrelaatiokerroin voi olla korkeakin sekä tulos tilastollisesti merkitsevä. Silti tuloksen merkittävyyttä tulee arvioida tapauskohtaisesti kokonaisuus huomioiden. Pienehkökin korrelaatio voi osoittautua tutkimuksen teeman kontekstissa merkittäväksi.

Vertaamalla kaikkia TAHTO2 -kyselyaineiston maanpuolustustoimijuuteen yhdistettävissä olevia kysymyksiä kysymyksiin, jotka ovat liitettävissä asennoitumiseen puolustuspoliittisia ratkaisuja kohtaan Spearmanin järjestyskorrelaation avulla vältetään aineiston ryhmittelyssä tapahtuvaa karsintaa ja näin ollen väistetään Heikkilän (2005, s. 248–249) esittämät ryhmitte-

lyanalyysin sudenkuopat, ja toisaalta vastataan esimerkiksi Vartiaisen (2021, s. 81) esittämään kritiikkiin aineistojen yksinkertaistamisesta johtuvasta tiedon katoamisesta.

8.5. Faktorianalyysin toteutus

Faktorianalyysin toteutuksessa noudatettiin Häyhän ym. (2021, s. 67–80) ohjeistusta. Kaikki testit ajettiin seuraavilla faktorianalyysin valinnoilla. KMO ja Bartlett's -testi testaa valittujen muuttujien korrelaatiomatriisin ominaisuuksia ja kertoo, soveltuvatko kyseiset valitut muuttujat faktorianalyysiin. Havaittujen muuttujien välillä on oltava korrelaatiota, jotta testi olisi mielekäs tehdä. Estimointimenetelmäksi valittiin Maximum likelihood, jota käytetään, kun havaintoja on paljon. Faktoreiden määrä ei ennakolta rajoitettu tai päätetty, vaan käytettiin ominaisarvon Eigenvalues greater than -kohtaan valintaa 1. Maximum iterations for convergence -kohtaan valittiin 99. Tällä valittiin iterointikierrosten maksimimäärä. Valitessa 99 varmistetaan, että analyysillä on tarvittava määrä iterointikierroksia käytössään, jotta saatu tulos olisi mahdollisimman tarkka. Rotaatiomenetelmäksi valittiin Varimax. Tämä menetelmä ei hyväksy faktoreiden välistä korrelaatiota. Rotaatiomenetelmän avulla faktoriakseleita kierretään niin, että yksittäiset lataukset ryhmittyvät mahdollisimman hyvin yksittäisiin faktoreihin. Puuttuvien arvojen osalta (missing values) valittiin exclude cases listwise, jolloin aineistoissa mahdollisesti olevia puuttuvia havaintoja ei oteta analyysiin mukaan esimerkiksi keskiarvostettuina havaintoina. Coefficient display format -kohdassa valitaan suppress small coefficients: absolute value below .30. Tämä poistaa tulosteesta alle .3 suuruiset lataukset. Häyhä ym. (2021, s. 67–80.)

Seuraavaksi analysoitiin puolustuspolitiikkaan asennoitumisen kokonaisuus faktorianalyysillä. Ensimmäisen analyysin ensimmäinen iterointikierron raportoidaan tarkasti, mutta seuraavien iterointikierroksien ja toimijuuteen asennoitumisen kokonaisuuden osalta raportoidaan pelkästään arvot, koska kaikki analyysin vaiheet toistavat toisiaan ja menetelmät säilyvät samoina.

8.5.1. Puolustuspolitiikkaan asennoituminen

Tutkittaessa asennoitumista puolustuspolitiikan ratkaisuihin sekä puolustuspolitiikan hoitoon analyysiin otettiin mukaan vastausvaihtoehdoiltaan seitsemänportaiset väittämät, joiden voidaan katsoa kertovan siitä, miten asennoidutaan perinteisen maanpuolustuksen kokonaisuuteen kuten yleinen asevelvollisuus tai aseellinen maanpuolustus ja niin edelleen (väittämät 11.1., 11.4., 21.2., 21.1., 21.6., 21.9) puolustuspolitiikan hoitoon (väittämät 20.1., 20.2., 22.3) puolustusvoimien määrärahoihin ja materiaaliin (väittämät 11.11., 21.5., 21.4.) kansainväliseen yhteistyöhön (väittämät 21.7., 11.13., 21.8., 21.10) sekä naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen (väittäjä 21.3.). Kyseiset väittämät muodostavat puolustuspolitiikan kokonaisu-

den, joka kattaa kyselytutkimuksen toteuttamishetkellä vuonna 2018 voimassa olleet puolustuspolitiikan ratkaisut sekä ottaa kantaa myös itse politiikan hoitoon.

Analyysin vaiheet noudattavat Häyhän ym. (2021, s. 67–80) ohjeistusta, ja kaikki seuraavissa kappaleissa ilmoitettavat raja-arvot ja perusteet tulevat kyseisestä lähteestä. Ensimmäisen iterointikierroksen (liite 2, taulukko 1) KMO:n arvo on .94. KMO:n arvo voi vaihdella välillä 0 ja 1. Mitä lähempänä arvo on ykköstä, sitä paremmin muuttujat soveltuvat faktorianalyysiin. Tulos osoittaa, että korrelaatiomatriisi soveltuu hyvin analyysiin koska alarajana testille pidetään arvoa .6. Bartlett's -testin tulos on $p < .001$, eli tilastollisesti erittäin merkitsevä. Testin tulos täyttää sille asetettavat vaatimukset. Yhdessä KMO:n ja Bartlett's -testin tulos osoittavat aineiston sopivan faktorianalyysiin hyvin.

Seuraavaksi tarkastellaan muuttujakohtaisia kommunaliteetteja (liite 2, taulukko2) ne kertovat muuttujakohtaisesti faktoreiden kautta tapahtuvan muuttujakohtaisen vaihtelun. Arvot vaihtelevat välillä 0 ja 1. Mitä lähempänä tulos on ykköstä, sitä paremmin faktorit selittävät yksittäisen muuttujan vaihtelua. Jos muuttujan kommunaliteetin arvo jää alle .3, täytyisi kyseinen muuttuja poistaa seuraavilta iterointikierroksilta (Häyhä ym., 2021, s. 80). Tuloksista nähdään, että muuttuja 20.2. arvo on .13.

Ominaisarvotaulukosta (total variance explained) (liite 2, taulukko 3) nähdään, että ensimmäisen iterointikierroksen jälkeen analyysi ehdottaa kolmea faktoria, joiden kokonaisselityksasteen mukaan kyetään selittämään 62,5 % (extraction sums of squared loadings, cumulative %) kaikesta muuttujien vaihtelusta. Näiden kolmen faktorin ominaisarvot (initial eigenvalues, total) arvot ovat yli yhden, joka oli asetettu raja-arvoksi. Toisaalta kolmannen faktorin arvo on 1.042, joten se on erittäin lähellä alarajaa.

Goodness-of-fit -testi kertoo, kuinka hyvä kyseinen rotaatio on ja maximum likelihood -ratkaisu on selittämään muuttujien vaihtelua. Lopputuloksen olisi hyvä olla tilastollisesti ei merkitsevä, mutta tässä tapauksessa se on $p < .001$. Kyseisen testin tulokseen tulee tässä kyseisessä analyysissä suhtautua kuitenkin kriittisesti, koska testi on liian herkkä suurille aineistoille, eli se hylkää nollahypoteesin liian herkästi suurilla otoksilla. Lisäksi on tutkijasta ja taustatiedoista tai teoriasta kiinni, mitkä muuttujat tutkija lopullisiin faktoreihin hyväksyy. (Häyhä ym. 2021, s. 78.) Jatkossa Goodness-of-fit -testiin ei kiinnitetä huomiota, koska kyselyyn osallistui 1667 vastaajaa, ja vaikka osa vastaajista on vastannut "en osaa sanoa" tai jättänyt vastaamatta ja näin ollen ei ole mukana faktorianalyysissä, on aineisto joka tapauksessa hyvin suuri.

Lopuksi tarkastellaan ennen uutta iterointikierrosta rotatointia faktorimatriisia (rotated factor matrix) (liite 2, taulukko 4). Siitä nähdään, että tässä ratkaisussa useat väittämät latautuvat

kaikille kolmelle faktoille. Lisäksi väittämä 20.2. ei lataudu mihinkään ehdotetuista kolmesta faktorista. Tämä väittämän kommunaliteetti oli lisäksi .13, joten kyseinen muuttuja jätettiin pois seuraavasta iterointikierruksesta. Alarajana analyysissä mukana pitämiseksi on Häyhän ym. (2021, s. 78–80) mukaan arvo .5, mutta tutkijalla on lopullinen vastuu siinä, poistaako hän kyseisen muuttuja vai ei.

Iterointikierron 2 ajettiin muutoin samoilla perusteilla, mutta muuttuja 20.2. jätetään pois analyysistä.

KMO:n arvo toisella iterointikierroksella oli .94. Bartlett's -testin tulos oli $p < .001$, (liite 2, taulukko 5) Näiden puolesta testi voidaan valituilla muuttujilla jatkaa. Muuttujakohtaisia kommunaliteetteja tarkastellessa (liite 2, taulukko 6) muuttujat 20.1 ja 22.3. jäävät alle .4 mutta ovat yli .3:n. Ominaisarvotaulukosta (liite 2, taulukko 7) nähdään, että toisen iterointikierroksen jälkeen analyysi ehdottaa kahta faktoria, joiden kokonaisselitysasteen mukaan kyetään selittämään 62,2 % kaikesta muuttujien vaihtelusta. Rotatointua faktorimatriisia (liite 2, taulukko 8) tarkastellessa väittämä 20.1. latautuu molemmille faktoreille kuitenkin alle .5 arvon. Myös väittämä 22.3. latautuu molemmille faktoreille alle arvon .5. Seuraavalta iterointikierrokselta jätettiin pois väittämä 20.1., koska sillä oli alhaisempi kommunaliteetti kuin väittämällä 22.3.

Iterointikierron kolme ajettiin muutoin samoilla perusteilla, mutta muuttuja 20.1. jätetään pois analyysistä.

KMO:n arvo kolmannella iterointikierroksella oli .937. Bartlett's -testin tulos oli $p < .001$, (liite 2, taulukko 9). Muuttujakohtaisia kommunaliteetteja tarkastellessa (liite 2, taulukko 10) muuttuja 22.3. jää alle .4. mutta on kuitenkin yli .3:n (.356). Ominaisarvotaulukosta (liite 2, taulukko 11) nähdään, että kolmannen iterointikierroksen jälkeen analyysi ehdottaa kahta faktoria, joiden kokonaisselitysasteen mukaan kyetään selittämään 63,5 % kaikesta muuttujien vaihtelusta. Selitysaste on siis hieman parempi kuin edellisellä iterointikierroksella. Rotatointua faktorimatriisia (liite 2, taulukko 12) tarkastellessa väittämä 22.3. latautuu molemmille faktoreille kuitenkin niin, että lataus on toisessa faktorissa .435 ja toisessa faktorissa .391. Kyseinen väittämä tiputetaan seuraavalta iterointikierrokselta.

KMO:n arvo neljännellä iterointikierroksella oli .934. Bartlett's -testin tulos oli $p < .001$, (liite 2, taulukko 13). Muuttujakohtaisia kommunaliteetteja tarkastellessa (liite 2, taulukko 14) yksikään muuttuja ei jää enää alle arvon .4. Ominaisarvotaulukosta (liite 2, taulukko 15) nähdään, että neljännen iterointikierroksen jälkeen analyysi ehdottaa kahta faktoria, joiden kokonaisselitysasteen mukaan kyetään selittämään 65,5 % kaikesta muuttujien vaihtelusta. Selitysaste on siis edelleen noussut. Rotatointua faktorimatriisia (liite 2, taulukko 16) tarkastellessa

kaikki muuttujat saavat nyt arvon yli .5 ja muuttujat ovat selvemmin jakautuneet kahden faktorin alle. Mikäli muuttuja on latautunut molemmille faktorille, on se kuitenkin aina selvästi arvoltaan korkeampi toisessa faktorissa.

Tässä vaiheessa kiinnitettiin erityistä huomiota sille, muodostavatko saadut faktorit loogisen kokonaisuuden väittämiensä osalta. Faktorille 1 latautuivat seuraavat väittämät:

- 21.6. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Reservin riittävä koko*
- 21.4. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Puolustusmateriaalin (mm. asejärjestelmät ja kalusto) riittävä määrä, laatu ja huoltovarmuus*
- 21.5. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Puolustusmäärärahojen riittävä taso*
- 21.2. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Miesten yleinen asevelvollisuus*
- 21.9. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Säännölliset reservin kertausharjoitukset*
- 21.1. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Kansalaisten korkea maanpuolustustahto*
- 11.4. *Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Yleinen asevelvollisuus on Suomessa ”arvo sinänsä”, joka pitäisi säilyttää kaikissa olosuhteissa*
- 11.1. *Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Suomen aseelliseen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana*
- 11.11. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Puolustusmäärärahojen riittävä taso*
- 21.3. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Naisten vapaaehtoinen asepalvelus*

Faktorille 2 latautuivat seuraavat väittämät:

- 21.8. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin*
- 21.7. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Osallistuminen kansainvälisiin harjoituksiin*
- 11.3. *Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? On hyvä, että Suomi osallistuu kriisinhallintaoperaatioihin*
- 21. 10. *Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Hyvä yhteistyösuhde länsivaltoihin (esim. EU, Ruotsi, USA).*

Muuttujien sisältöä tarkastellessa faktorille 1 on latautunut väittämiä, joiden voidaan katsoa liittyvän perinteeseen asennoitumiseen maanpuolustuksesta. Tässä vaiheessa kyseiselle faktorille annetaan nimi "perinteinen" orientaatio. Faktorille 2 on latautunut väittämät, jotka ryhmittyvät vahvasti kansainvälisen ulottuvuuden ympärille. Faktorille annetaan nimi "kansainvälinen" orientaatio.

8.5.2. Toimijuuden asenteet

Tutkittaessa asennoitumista toimijuutta kohtaan analyysin otettiin mukaan vastausvaihtoehdoiltaan seitsemänportaiset väittämät (11.7., 11.8., 11.12., 15.1., 15.2., 15.3., 20.4., 22.5., 22.4., 22.6., 11.3., 15.4*). (Huom. Kysymys 15.4. invertoitu faktorianalyysiin väittämänä "TOIMKIINNOSTAA). Väittämien sanalliset kuvaukset ovat esitetty luvussa 8.1. ja liitteessä 1. Väittämien voidaan tulkita viittaavaan yksiön asennoitumiseen tai toimintaan orientoitumiseen maanpuolustuksen eri osa-alueilla, pyrkimykseen saavuttaa tietty asema, haluun osallistua tai haluun hakea roolia.

KMO:n arvo ensimmäisellä iterointikierroksella oli .897. Bartlett's -testin tulos oli $p < .001$, (liite 3, taulukko 1). Muuttujat sopivat testiin. Muuttujakohtaisten kommunaliteettien osalta (liite 3, taulukko 2), muuttujat 22.5, 22.4 ja 22.6. jäävät alle .4. Ensimmäisen iterointikierroksen jälkeen analyysi ehdottaa kahta faktoria (liite 3, taulukko 3), joiden kokonaisselitysaste on 54,7 % kaikesta muuttujien vaihtelusta. Rotatointua faktorimatriisia tarkastellessa (liite 3, taulukko 4) väittämän 22.6. lataus on heikoin, .334. Alhainen lataus sekä alhainen kommunaliteetti puoltavat sitä, että muuttuja 22.6. jätetään pois seuraavalta iterointikierrokselta.

KMO:n arvo toisella iterointikierroksella oli .895. Bartlett's -testin tulos oli $p < .001$, (liite 3, taulukko 5). Muuttujakohtaisia kommunaliteetteja tarkastellessa (liite 3, taulukko 6), muuttujat 22.5 saa arvon .374 ja muuttuja 22.4 arvon .206. Ominaisarvotaulukosta nähdään (liite 3, taulukko 7), että toisen iterointikierroksen jälkeen analyysi ehdottaa kahta faktoria, joiden kokonaisselitysasteen mukaan kyetään selittämään 59,1 % kaikesta muuttujien vaihtelusta. Rotatointua faktorimatriisia tarkastellessa (liite 3, taulukko 8), väittämän 22.4 kärkilataus on heikoin, .434. Kyseinen muuttuja jätettiin pois kolmannelta iterointikierrokselta.

KMO:n arvo kolmannelta iterointikierroksella oli .899. Bartlett's -testin tulos oli $p < .001$, (liite 3, taulukko 9). Muuttujakohtaisia kommunaliteetteja tarkastellessa (liite 3, taulukko 10), muuttuja 22.5 saa arvon .355. Ominaisarvotaulukosta nähdään (liite 3, taulukko 11), että kolmannen iterointikierroksen jälkeen kahden faktorin ratkaisussa kokonaisselitysaste on noussut edelliseltä kierrokselta ollen nyt 62,8 %. Rotatointua faktorimatriisia tarkastellessa (liite 3, taulukko 12), väittämän 22.5 lataus on .558. Latauksen puolesta muuttuja voidaan jättää osaksi ratkaisua, mutta muuttuja 20.4 latautuu molemmille faktoreille niin, ettei kumpikaan lataus ole merkittävästi toista suurempi. Analyysiä jatketaan jättämällä kyseinen muuttuja pois seuraavalta iterointikierrokselta.

KMO:n arvo neljännellä iterointikierroksella oli .894. Bartlett's -testin tulos oli $p < .001$, (liite 3, taulukko 13). Muuttujakohtaisia kommunaliteetteja tarkastellessa (liite 3, taulukko 14), muuttuja 22.5 saa arvon .365. Ominaisarvotaulukosta (liite 3, taulukko 15), nähdään, että

neljännen iterointikierron jälkeen kahden faktorin ratkaisussa kokonaisselitysaste on noussut edelliseltä kierrokselta ollen nyt 64,98 %. Rotatoidun faktorimatriisiin (liite 3, taulukko 16) osalta nähdään, että nyt muuttujat ovat ryhmittyneet kohtuullisen selkeästi kahdelle faktorille. Muuttuja 11.12. latautuu kohtuullisesti molemmille faktoreille (.570 ja .417) mutta se kuitenkin jätetään osaksi lopullista ratkaisua.

Faktorille 1 latautuivat seuraavat väittämät:

- 11.8. *Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan*
- 11.7. *Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana*
- 11.3. *Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi mielestäni puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta*
- 11.12. *Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista (esim. Suomen Reserviupseeriliitto, Reserviläisliitto, Naisten Valmiusliitto, Maanpuolustusnaisten Liitto)*
- 22.5. *Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle*

Faktorille 2 latautuivat seuraavat väittämät:

- 15.3. *Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan*
- 15.1. *Olisin valmis panostamaan maapuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin*
- 15.2. *Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteissa*
- 15.4. *Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä, jotka liittyvät omaan rooliisi maanpuolustustoiminnassa? Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua TOIMKIINNOSTAA*.*

Muuttujien sisältöä tarkastellessa faktorille 1 on latautunut väittämiä, joiden voidaan katsoa liittyvän velvollisuuden ja kunnian kysymyksiin. Tässä vaiheessa kyseinen faktorille nimi "velvollisuuden" orientaatio. Faktorille 2 on latautunut väittämät, jotka käsittelevät henkilökohtaisia kysymyksiä sekä vapaaehtoisuutta. Faktorille annetaan nimi "vapaaehtoisuuden" orientaatio.

8.6. Osioanalyysi

Kun faktorianalyysillä on saatu uudet summamuuttujat, eli tässä tutkimuksessa orientaatio-ryhmät sekä puolustuspoliittisiin väittämiin asennoitumisen, että toimijuuden asenteiden osalta, analyysiä jatketaan tarkastelemalla saatujen summamuuttujien luotettavuutta ja sisäistä yhtenäisyyttä. Se tehdään tässä tutkimuksessa laskemalla uusille summamuuttujille Cronbach alfa (α). Etenkin uusia summamuuttujia rakennettaessa ja mittaria jatkoanalyysissä hyödynnettäessä saadun mittarin konsistenssia, eli sisäistä yhtenäisyyttä on syytä tarkastella. Sisäinen yhtenäisyys tässä yhteydessä tarkoittaa, että saatu summamuuttuja mittaa yhtä ulottuvuutta, osioiden varianssit ovat yhtä suuret ja osioiden korrelaatiot ovat yhtä suuret. Menetelmässä faktorianalyysillä tehty uusi summamuuttuja puolitetaan ja puoliskoja laskettuja alfa -

kertoimia verrataan keskenään. Cronbachin alfan (osioanalyysin) tulosta voi arvioida seuraava kriteeristön mukaisesti: $\alpha \geq .9$ erinomainen, $.7 \leq \alpha < .9$ hyvä, $.6 \leq \alpha < .7$ hyväksyttävä, $.5 \leq \alpha < 0.6$ heikko, $\alpha < 0.5$ Ei hyväksyttävä. (Häyhä, ym. 2021, s.22–23.) Osioanalyysin lisäksi lasketaan jokaiselle summamuuttujan yksittäiselle muuttujalle puhdistettu osiokorrelaatio sekä selityssaste. Puhdistettu osiokorrelaatio kertoo, kuinka hyvin yksittäinen muuttuja korreloi saadun tuloksen kokonaisuuden kanssa. Lisäksi analyysi tuottaa jokaiselle muuttujalle tuloksen, (α , if item deleted), joka kertoo, millaiseksi faktorianalyysin tuloksen luotettavuus, eli α , muuttuisi mikäli kyseinen muuttuja jätettäisiin ratkaisun ulkopuolelle. (Nummenmaa 2009, s. 360.) Osioanalyysin tulos raportoidaan faktorianalyysin tulosten yhteydessä.

8.7. Lineaarinen regressioanalyysi

Linearisessa regressioanalyysissä tutkitaan toimijuuden orientaatioiden riippuvuutta puolustuspoliittisista orientaatioista. Analyysin tulokseksi saadaan korjattu selityssaste, $\text{adj } R^2$, joka kertoo sen, montako prosenttia toimijuuden velvollisuus ja vapaaehtoisuus orientaatioiden vaihteluista voidaan selittää puolustuspolitiikkaan asenoitumisen perinteisen ja kansainvälisen orientaation vaihtelulla. Korjattu selityssaste ottaa huomioon muuttujien määrän, joten suuri muuttujien määrä ei pääsen tässä tapauksessa nostamaan selityssastetta. Korjattu selityssaste voi saada arvoja välillä 0 ja 1. (Häyhä ym., 2021, s. 138–151; Nummenmaa, 2009, s. 320–321.)

Itse analyysiin valittiin metodiksi "enter", jolloin kaikki annetut muuttujat (orientaatiot) tulevat analyysiin kerralla. Kyseinen menetelmä on perusteltu, koska tässä tapauksessa tutkija on muodostanut faktorianalyysillä kaksi puolustuspolitiikan orientaatioryhmää. Nummenmaa (2009, s. 317) pitää ratkaisua, jossa tutkija pystyy ennalta määrittämään malliin tulevat muuttujat, menetelmällisesti kaikkein tyylikkäämpänä ratkaisuna. Tutkimuksellisesti onkin ideaali ratkaisu, että tutkija pääsee testaamaan omaa teoriaansa, ja pystyy sitomaan mallin muodostettuun teoriaan, mikäli malli on tilastollisesti pätevä. Riskinä on, että tutkija jättää malliin muuttujia, jotka eivät tilastollisesti sovi siihen, vaikka teorian puolesta näin olisikin. Tätä riskiä hallitaan tässä tutkimuksessa raportoimalla analyysin vaiheet tarkasti ja perustellaan tehdyt valinnat. (Nummenmaa, 2009, s. 317–318.)

Statistics -valikosta mukaan analyysiin otettiin kollineaarisuuden testaus, collinearity diagnostics. Residuaalien tarkastelua varten valittiin Durbin-Watson ja luottamusväliksi 95 %. Seuraavaksi analyysiä jatketaan laskemalla lineaarinen regressioanalyysi uusilla summamuuttujilla. Saadun mallin hyvyttä tarkastellaan F-suhteen tilastollisen merkitsevyyden testaamisella (ANOVA). Häyhä ym. (2021, s. 138–151.) Testin protokolla noudattaa Häyhän ym. (2021, s. 138–151) ohjeistusta.

Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on selvittää, miten muutokset toimijuuden orientaatioissa ovat selitettävissä politiikan orientaatioryhmillä. Selitettävänä muuttujina ovat siis toimijuuden uudet orientaatioryhmät, velvollisuus ja vapaaehtoisuus, ja selittävinä puolustuspolitiikan orientaatioryhmät perinteinen ja kansainvälinen.

8.7.1. Velvollisuuden orientaation lineaarinen regressio

Ensimmäisessä analyysissä selitettävänä muuttujana oli velvollisuus orientaatioryhmä ja selittävinä muuttujina kansainvälinen puolustuspoliittinen orientaatio sekä perinteinen puolustuspoliittinen orientaatio. Testin protokolla noudattaa Häyhän ym. (2021, s. 138–151) ja Nummenmaan (2009, s. 326–328) ohjeistusta.

Seuraavaksi ajettiin itse analyysi ja siirryttiin tulosten tarkasteluun. Tarkasteltavat taulukot ovat kokonaisuudessaan liitteessä 4. Analyysi jaetaan mallin hyvyyden arviointiin sekä itse saadun mallin tarkasteluun. Ensin katsotaan, korreloivatko mallin residuaalit. Durbin-Watson-arvo tarkastamalla. Lukuarvo 2 olisi ideallinen ja kertoisi että mallin residuaalit ovat täysin korreloimattomat. Durbin-Watson arvon pitää olla välillä 1 ja 3. Kyseisessä mallissa arvo on 1.952 eli residuaalit ovat riittävän riippumattomia (liite 4, taulukko 2). Edelleen tarkastetaan standartoitujen residuaalien jakaumaa. Niiden pitäisi lähestyä normaalijakaumaa. Huomataan, että residuaalit ovat normaalisti jakautuneita (liite 4, taulukko 7). Kollineaarisuuden osalta saatu malli on hyvä. Tolerancen täytyy olla yli .2, ja molemmat mallin muuttujat saavat arvon .628. Tällöin suuret korrealaatiot muuttujien välillä eivät ole ongelma. Lisäksi VIF -arvo on molempien muuttujien osalta 1.591. Arvo ei saa ylittää neljää (liite 4, taulukko 4). Tältä osin tarkastelua voidaan jatkaa.

Seuraavaksi siirrytään tarkastelemaan itse regressiota, eli mallia (liite 4, taulukko 4). Regressiokertoimien osalta tilanne ei ole optimaalinen. Kansainvälisen orientaation standardoimaton regressiokerroin on -.006. Tulos ei ole tilastollisesti merkitsevä $p = .738$. P-arvon pitäisi olla pienempi kuin .05. Kansainvälinen orientaatio ei siis selitä tilastollisesti merkitsevästi velvollisuuden orientaatiota. Lisäksi 95 % luottamusvälin ala-arvo kansainvälisen orientaation osalta on -.43 ja yläarvo .3. Näin ollen kansainvälisen orientaation osalta ei voida luotettavasti sanoa edes sitä, vaikuttaako asenteen muutos kansainvälisen orientaation osalta velvollisuuden orientaatioon positiivisesti vai negatiivisesti. Kyseisen muuttujan pitäminen mallissa ei näyttäisi olevan perusteltua. Sen sijaan perinteisen maanpuolustusorientaation avulla voidaan selittää oikein hyvin velvollisuutta. Standardoimaton regressiokerroin on .94 ja $p < .001$. Tämä muuttujan osalta malli siis sopii aineistoon.

Mallin yksisuuntaisen varianssianalyysin, (F testaus), tulos on $p < .001$, eli tämän puolesta malli on sopiva (liite 4, taulukko 3). Korjattu selitysaste on .75, eli malliin valitut orientaatiot

selittävät 75 % velvollisuuden orientaation vaihtelusta (liite 4, taulukko 2). Analyysi ajetaan kuitenkin uudelleen ja analyysistä poistetaan kansainvälinen orientaatioryhmä.

Toisella analyysikerroksella Durbin-Watson -arvo on 1.946 eli residuaalit ovat riittävän riippumattomia (liite 4, taulukko 9). Edelleen tarkastetaan standardoitujen residuaalien jakaumaa. Residuaalit ovat normaalisti jakautuneita (liite 4, taulukko 14). Kollineaarisuuden osalta saatu malli on hyvä. Tolerancen arvo on 1. Lisäksi VIF -arvo on 1 (liite 4, taulukko 11).

Mallin yksisuuntaisen varianssianalyysin (F testaus) tulos on $p < .001$, eli tämän puolesta malli on sopiva. Korjattu selitysaste on .75, eli perinteisen maanpuolustusorientaation avulla voidaan selittää 75 % velvollisuuden orientaation vaihtelusta (liite 4, taulukko 9).

8.7.2. Vapaaehtoisuuden orientaation lineaarinen regressio

Toisessa analyysissä (liite 5) selitettävänä muuttujana oli vapaaehtoisuuden orientaatio ja selittävinä muuttujina kansainvälinen puolustuspoliittinen orientaatio sekä perinteinen orientaatio. Mallin yksisuuntaisen varianssianalyysin, (F testaus), tulos on $p < .001$, eli tämän puolesta malli on sopiva.

Durbin-Watson -arvo on 2.089 eli residuaalit ovat riittävän riippumattomia. Standardoitujen residuaalien jakauma on lähellä normaalijakaumaa (liite 5, taulukot 2 ja 7). Tolerance on molemmilla muuttujilla .625. Suuret korrelaatiot muuttujien välillä eivät siis ole ongelma. VIF -arvo on molempien muuttujien osalta 1.601. (liite 5, taulukko 4). Tältä osin tarkastelua voidaan jatkaa.

Kansainvälisen orientaation standardoimaton regressiokerroin on -.20. Tulos ei ole tilastollisesti merkitsevä $p = .605$. Kansainvälinen orientaatio ei siis selitä tilastollisesti merkitsevästi eikä luotettavasti vapaaehtoisuuden orientaatiota. Lisäksi 95 % luottamusvälin ala-arvo kansainvälisellä orientaatiolla on -.096 ja yläarvo .056. Näin ollen kansainvälisen orientaation osalta ei voida luotettavasti sanoa, vaikuttaako kansainvälisen orientaation muutos vapaaehtoisuuden orientaatioon positiivisesti vai negatiivisesti (liite 5, taulukko 4). Kyseisen muuttujan pitäminen mallissa ei näytä olevan perusteltua. Sen sijaan perinteisen maanpuolustusorientaation avulla voidaan selittää hyvin velvollisuusorientaatiota. Standardoimaton regressiokerroin on .836 ja $P < .001$.

Mallin yksisuuntaisen varianssianalyysin, (F testaus), tulos on $p < .001$ (liite 5, taulukko 10). Korjattu selitysaste on .375, eli malliin valitut orientaatiot selittävät 38 % vapaaehtoisuuden orientaation vaihtelusta (liite 5, taulukko 2). Analyysi ajetaan uudelleen ja analyysistä poistetaan kansainvälinen orientaatioryhmä.

Toisella analyysikierröksellä (liite 6, taulukot 8-14) Durbin-Watson -arvo on 2.089 eli residuaalit ovat riittävän riippumattomia. Standardoitujen residuaalien jakauma on lähellä normaali-jakaumaa. Kollineaarisuuden osalta saatu malli on hyvä. Tolerancen arvo on 1. Lisäksi VIF -arvo on 1.

Standardoimaton regressiokerroin saadulla mallilla on .816, $P < .001$. Mallin yksisuuntaisen varianssianalyysin, (F testaus), tulos on $p < .001$, eli tämän puolesta malli on sopiva. Korjattu selitysaste on .371, eli perinteisen maanpuolustusorientaation avulla voidaan selittää 37 % vapaaehtoisuuden orientaation vaihtelusta.

9. TUTKIMUSTULOKSET

9.1. Kuvaileva tilastoanalyysi; asennoituminen puolustuspoliittisiin ratkaisuihin

Taulukossa 3 on esitetty vastaajien asennoitumisen tasoa puolustuspolitiikkaan liittyvien väittämien osalta. Vastaukset on ryhmitelty faktorianalyysissä löydettyjen orientaatioiden perusteella ja mukana ovat myös ne väittämät, jotka eivät latautuneet lopulliseen kahden orientaation ratkaisuun. Mukana on myös "en osaa sanoa" vaihtoehto jota ei ole otettu mukaan faktorianalyysiin.

Keskiarvoja tarkastellessa perinteinen orientaatio tai kansainvälinen orientaatio eivät näyttäisi poikkeavan toisistaan suuresti, eikä mukana kummassakaan orientaatiossa ole keskiarvoja, jotka merkittävästi poikkeaisivat muista. Korkein keskiarvo on väittämällä 21.2. (5.83) ja matalin väittämällä 11.11. (4.61). Toisaalta kolme lopullisin orientaatioryhmiin kuulumatonta väittämää näyttäisivät olevan keskiarvoiltaan hieman yleistä tasoa matalampia. Kyseisten väittämien osalta myös en osaa sanoa -vaihtoehdon valinneiden määrä näyttäisi olevan hieman korkeampi verrattuna muihin väittämiin.

Kun tuloksissa huomioidaan vastausvaihtoehdot 7 (täysin samaa mieltä) sekä vastausvaihtoehto 6, korkeinta asennoitumisen taso on suhtautumisessa miesten yleiseen asepalvelukseen (68,3 %), yleiseen asevelvollisuuteen arvona sinänsä (63,5 %), korkeaan maanpuolustustahtoon (63,2 %) sekä hyvään yhteistyösuhteeseen länsivaltojen kanssa (63,1 %). Myös reservin riittävään kokoon ja huoltovarmuuteen asennoitumisen taso on korkea, molemmissa 59,9 %.

Vähiten samaa mieltä olevia, samoilla kriteereillä tarkastellessa, vastaajien keskuudessa on väittämässä "Puolustusvoimille myönnettäviä varoja tulisi lisätä" (31,8 %), "Suomen puolustuspolitiikka on hoidettu viime vuosina hyvin" (40,3 %) sekä "Luotan siihen, että mahdolliset puolustusratkaisut ovat perusteellisesti pohdittuja" (41,8 %).

Eniten eri mieltä (vastausvaihtoehdot 1, täysin eri mieltä ja 2) olevia vastaajat ovat väittämän kanssa, että puolustusvoimille myönnettäviä varjoa tulisi lisätä (12,9 %). Tämä on linjassa sen kanssa, että samassa väittämässä oli myös vähiten samaa mieltä olevia. Toiseksi eniten eri mieltä olevia on väittämässä "Suomen aseellinen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana (9,8 %) sekä "Yleinen asevelvollisuus on arvo sinänsä joka pitäisi säilyttää kaikissa olosuhteissa" (9,2 %). Näin tarkastellessa asennoituminen yleiseen asevelvollisuuteen "arvona sinänsä" toisaalta jakaa vastaajia "kahteen leiriin", vaikka asennoituminen yleiseen asevelvollisuuteen onkin muuten kyselyn perusteella korkea.

Taulukko 3

Vastaajien asennoituminen puolustuspoliittisiin ratkaisuihin

N=1667 (1= täysin eri mieltä %, 7 = täysin samaa mieltä %, EOS = ei osaa sanoa %, KA = keskiarvo)										
Puolustuspoliittiset ratkaisut	1	2	3	4	5	6	7	EOS	KA	
Perinteinen orientaatio										
21.6. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Reservin riittävä koko	1.7	1.5	2.8	1.5	18.1	28.0	31.9	5.6	5.68	
21.4. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Puolustusmateriaalin (mm. asejärjestelmät ja kalusto) riittävä määrä, laatu ja huoltovarmuus	1.9	1.7	4.2	9.7	18.8	26.6	33.2	3.9	5.65	
21.5. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Puolustusmäärärahojen riittävä taso	2.0	1.9	4.0	11.1	19.2	25.0	31.7	5.2	5.59	
21.2. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Miesten yleinen asevelvollisuus	2.5	2.2	2.3	7.1	14.4	27.8	40.6	3.2	5.83	
21.9. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Säännölliset reservin kertausharjoitukset	2.0	2.5	3.8	10.0	20.9	27.5	28.2	5.3	5.54	
21.1. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Kansalaisten korkea maanpuolustustahto	2.0	0.9	3.1	8.2	18.8	26.8	36.4	3.8	5.77	
11.4. Yleinen asevelvollisuus on Suomessa ”arvo sinänsä” joka pitäisi säilyttää kaikissa olosuhteissa	5.6	3.6	4.3	7.6	13.0	19.9	43.7	2.5	5.59	
11.1. Suomen aseelliseen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana	5.0	4.8	7.9	10.7	15.1	20.3	33.5	2.9	5.27	
11.11. Puolustusvoimille myönnettäviä varoja tulisi lisätä	6.7	6.2	9.5	19.1	18.5	16.0	15.8	8.2	4.61	
21.3. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Naisten vapaaehtoinen asepalvelus	3.8	2.2	4.4	12.9	21.5	24.6	25.9	4.7	5.35	
Kansainvälinen orientaatio										
21.8. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin	3.8	3.8	5.3	14.3	23.6	25.2	18.5	5.5	5.11	
21.7. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Osallistuminen kansainvälisiin harjoituksiin	2.6	2.6	4.0	11.2	22.4	28.7	24.2	4.3	5.42	
11.13. On hyvä, että Suomi osallistuu kriisinhallintaoperaatioihin	2.6	2.9	3.8	11.8	18.4	26.9	29.9	3.7	5.46	
21.10. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Hyvä yhteistyösuhde länsivaltoihin (esim. EU, Ruotsi, USA)	2.3	1.6	2.6	8.6	17.3	29.3	33.8	4.5	5.72	
Eivät latautuneet										
20.1. Suomen puolustuspolitiikkaa on mielestäni hoidettu viime vuosina hyvin	2.6	2.8	6.7	11,5	25,5	28.4	11.9	10.6	5.09	
20.2. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on hoidettu viime vuosina hyvin	3.4	3.7	7.0	11,0	22,7	30.4	15.1	6.7	5.11	
22.3. Luotan siihen, että mahdolliset puolustusratkaisut ovat perusteellisesti pohdittuja	3.1	4.1	6.0	13,9	24,5	28.7	13.1	6.5	5.04	

9.2. Kuvaileva tilastoanalyysi; asennoituminen maanpuolustustoimijuuteen

Taulukossa 4 on esitetty vastaajien asennoitumisen tasoa maanpuolustustoimijuuteen liittyvien väittämien osalta. Vastaukset on ryhmitelty faktorianalyysissä löydettyjen orientaatioiden perusteella ja mukana ovat myös ne väittämät, jotka eivät latautuneet lopulliseen kahden orientaation ratkaisuun.

Toisin kuin asennoitumisessa puolustuspoliittisiin ratkaisuihin, maanpuolustustoimijuuteen asennoitumisen osalta voidaan huomata eroa vastusten keskiarvoissa sen suhteen, kuuluuko

vastukset velvollisuuden vai vapaaehtoisuuden orientaatioon. Velvollisuuden orientaation keskiarvot ovat välillä 5.70–5.37 kun taas vapaaehtoisuuden orientaatiot ovat välillä 3.99–3.44. Myös en osaa sanoa -vastauksien osuus korostuu vapaaehtoisuuden orientaatioissa verrattuna velvollisuuden orientaatioryhmään. Sen sijaan kumpaankaan ryhmään kuulumattomien väittämien osalta ei näyttäisi olevan suurta eroa verrattuna velvollisuuden orientaatioon.

Kun tuloksissa huomioidaan vastausvaihtoehdot 7 (täysin samaa mieltä) sekä vastausvaihtoehto 6, korkeinta asennoitumisen taso on suhtautumisessa velvollisuuteen puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maataan, jos sitä uhataan (64,1 %), suhtautumisessa asepalvelukseen suorittamiseen kunnia-asiana (57,2 %) sekä suhtautumisessa vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen toimintaan turvallisuutemme kannalta tarpeellisena (51,9 %).

Taulukko 4

Vastaaajien asennoituminen maanpuolustustoimijuutta koskevin kysymyksiin

N=1667 (1= täysin eri mieltä %, 7 = täysin samaa mieltä %, EOS = ei osaa sanoa %, KA = keskiarvo)										
Maanpuolustustoimijuus	1	2	3	4	5	6	7	EOS	KA	
Velvollisuuden orientaatio										
11.8.Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan	6.1	3.1	3.0	7.6	11.9	18.3	45.8	4.3	5.66	
11.7.Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana	8.2	4.3	5.0	7.9	10.8	16.3	41.0	6.7	5.37	
11.3.Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi mielestäni puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta	4.6	3.6	5.2	11.3	12.3	18.2	37.8	7.0	5.46	
11.12.Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista	3.4	3.8	5.2	11.3	17.6	22.8	29.2	6.6	5.37	
22.5.Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle	1,3	1.4	3.2	9.2	19.1	28.3	31.2	6.4	5.70	
Vapaaehtoisuuden orientaatio										
15.3.Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan	24.2	10.7	8.8	14.4	13.6	8.9	7.3	12.1	3.44	
15.1.Olisin valmis panostamaan maapuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin	18.5	9.7	8.7	17.4	15.5	9.0	8.0	13.3	3.79	
15.2.Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteessa	11.5	10.1	11.4	20.0	16.7	11.1	8.9	10.3	3.99	
15.4. Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua	19.7	14.3	10.9	10.2	7.7	9.3	18.6	9.3	3.83	
Eivät latautuneet										
22.6. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus löytää itselleen mahdollisimman motivoiva rooli	2.1	2.6	5.3	16.3	22.3	23.5	19.9	8.0	5.22	
22.4. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikkien rooli maanpuolustuksessa erityisesti sodan aikana ei voi olla itselle mieluinen	2.2	2.8	3.3	11.8	19.4	23.8	27.8	8.9	5.48	
20.4. Yhteiskunnan tulisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille niin, että niiden tarjoama koulutus olisi maksutonta halukkaille kansalaisille	6.8	6.4	8.5	18.2	21.1	18.2	9.9	10.9	4.51	

Vähiten samaa mieltä olevia, samoilla kriteereillä tarkastellessa, vastaajien keskuudessa on väittämässä "Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan" (16,3 %) sekä "Olisin valmis panostamaan maanpuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin" (17,0 %). Toisaalta eniten eri mieltä (vastausvaihtoehdot 1, täysin eri mieltä ja 2) vastaajat olivat väittämän "Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua" osalta (34 %). Kuitenkin kysyttäessä mahdollisuutta osallistua maanpuolustusjärjestöjen toimintaan tulevaisuudessa vastaajista 34,9 % valitsi vastausvaihtoehdon 1 (täysin eri mieltä) tai vastausvaihtoehdon 2. Tämä tulos on linjassa väittämän "Olisin valmis panostamaan maanpuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin" jossa vastausvaihtoehdon 1 tai kaksi valitsi 28,2 % vastaajista.

9.3. Faktorianalyysi, puolustuspolitiikan orientaatioryhmät

Faktorianalyysissä tutkittiin, onko löydettävissä toisistaan tilastollisesti merkitsevästi poikkeavia orientaatioryhmiä puolustuspolitiikkaan asennoitumisen ja toimijuuteen asennoitumisen osalta. Tämän tutkimuksen perusteella on löydettävissä kaksi toisistaan poikkeavaa orientaatiota suhteessa puolustuspolitiikkaan asennoitumiseen. Nämä ryhmät ovat perinteinen orientaatio sekä kansainvälinen orientaatio (taulukko 5). Perinteinen orientaatio viittaa ryhmään, jossa korostuvat väittämät, jotka liittyvät suomalaisten perinteiseen käsitykseen maanpuolustuksesta (esim. Lahtinen 2005). Kansainvälisessä orientaatiossa painottuvat Suomen puolustusta parantavina tekijöinä osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin ja harjoituksiin sekä hyvät yhteistyösuhteen länsivaltoihin. Yhdessä nämä kaksi orientaatiota selittävät 65,5 % koko aineiston vaihtelusta.

Taulukosta 5 nähdään, että cronbachin alfa (α) perinteisellä orientaatioryhmällä on .94. Tämä tulos kertoo sen, että orientaatioryhmään valikoituneet muuttujat mittaavat samaa piilevää asiaa, tässä yhteydessä perinteistä orientaatiota erinomaisesti. Kyseisen summamuuttujan, eli orientaatioryhmän sisäisen konsistenssi on riittävä. Suurin faktorilataus on väittämällä "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Reservin riittävä koko" (.85) ja matalin väittämällä "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Naisten vapaaehtoinen asepalvelus" (.61). Faktorilataus kertoo siitä, kuinka paljon muodostettu faktori pystyy selittämään yksittäisen muuttujan vaihtelua. Kansainvälisen orientaation osalta cronbachin alfa on .89, eli orientaatioryhmään valikoituneet väittämät mittaavat samaa piilevää asiaa, tässä yhteydessä kansainvälistä orientaatiota. Suurin faktorilataus on väittämällä "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin" (.89) ja matalin väittämällä "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Hyvä yhteistyösuhte länsivaltoihin (esim. EU, Ruotsi, USA)" (.64).

Taulukko 5*Puolustuspolitiikkaan asennoitumisen kahden faktorin ratkaisu ja osioanalyysin tulokset*

Faktori / osio	α	Fakto- rila- taus	Puhdis- tettu osiokor- relaatio	Seli- tysa ste	α if item deleted
1. PERINTEINEN ORIENTAATIO	.944				
21.6. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Reservin riittävä koko	.85	.85	.81	.935	
21.4. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Puolustusmateriaalin (mm. asejärjestelmät ja kalusto) riittävä määrä, laatu ja huoltovarmuus	.83	.84	.81	.935	
21.5. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Puolustusmäärärahojen riittävä taso	.81	.80	.81	.936	
21.2. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Miesten yleinen asevelvollisuus	.80	.83	.76	.935	
21.9. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Säännölliset reservin kertausharjoitukset	.76	.83	.72	.935	
21.1. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Kansalaisten korkea maanpuolustustahto	.75	.77	.63	.938	
11.4. Yleinen asevelvollisuus on Suomessa ”arvo siinänsä”, joka pitäisi säilyttää kaikissa olosuhteissa	.71	.73	.66	.940	
11.1. Suomen aseelliseen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana	.70	.75	.64	.939	
11.11. Puolustusvoimille myönnettäviä varoja tulisi lisätä	.65	.71	.60	.941	
21.3. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Naisten vapaaehtoinen asepalvelus	.61	.66	.49	.943	
2. KANSAINVÄLINEN ORIENTAATIO	.885				
21.8. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin	.89	.82	.75	.822	
21.7. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Osallistuminen kansainvälisiin harjoituksiin	.82	.83	.75	.823	
11.13. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? On hyvä, että Suomi osallistuu kriisinhallintaoperaatioihin	.68	.67	.45	.883	
21.10. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Hyvä yhteistyösuhde länsivaltoihin (esim. EU, Ruotsi, USA)	.64	.69	.48	.876	

Huom. Pääakselimenetelmä Varimax -rotaatiolla.

Kokonaisselitysaste kahden orientaation ratkaisulla on 65.5 % kaikesta muuttujien vaihtelusta.

9.4. Faktorianalyysi, toimijuuden orientaatioryhmät

Tämän tutkimuksen perusteella on löydettävissä kaksi toisistaan poikkeavaa orientaatiota suhteessa toimijuuteen asennoitumiseen. Nämä ryhmät ovat velvollisuuden orientaatio sekä vapaaehtoisuuden orientaatio (taulukko 6).

Taulukko 6

Toimijuuteen asennoitumisen kahden faktorin ratkaisu ja osioanalyysin tulokset

Faktori / osio	α	Fakto- rila- taus	Puhdis- tettu osiokor- relaatio	Seli- tysa ste	α if item deleted
1. VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO	.872				
11.8. Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan	.87	.83	.70	.813	
11.7. Koen asepalveluksen suorittamisen kunniasiana	.78	.76	.62	.831	
11.3. Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi mielestäni puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta	.73	.72	.55	.840	
11.12. Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista (esim. Suomen Reserviupseeriliitto, Reserviläisliitto, Naisten Valmiusliitto, Maanpuolustusnaisten Liitto)	.57	.65	.43	.857	
22.5. Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle	.56	.56	.33	.876	
2. VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO	.885				
15.3. Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan	.88	.87	.78	.806	
15.1. Olisin valmis panostamaan maanpuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin	.84	.83	.77	.822	
15.2. Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteessa	.76	.73	.61	.861	
TOIMKIINNOSTAA*	.58	.61	.42	.915	

Huom. Pääakselimenetelmä Varimax -rotaatiolla

Kokonaisselityssaste kahden orientaation ratkaisulla on 64,98 % kaikesta muuttujien vaihtelusta.

Väittämän "Q15_4. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä, jotka liittyvät omaan rooliisi maanpuolustustoiminnassa? Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua" vastausasteikko on invertoitu päinvastaiseksi ja muodostettu uusi muuttuja (TOIMKIINNOSTAA) analyysin mahdollistamiseksi.

Velvollisuuden orientaatio painottaa toimijuuden asenteena velvollisuutta, asepalveluksen suorittamista kunnia-asiana ja yhteiskunnan edun merkitystä yksilön etuun verrattuna. Vapaaehtoisuuden orientaatioissa painottuvat henkilökohtaiset motiivit toimijuuden taustalla. Kyseinen kahden orientaation ratkaisu kykenee selittämään 64,98 % koko aineiston vaihtelusta.

Taulukon 6 mukaan cronbachin alfa velvollisuuden orientaatioryhmällä on .87. Orientaatioryhmään valikoituneet muuttujat mittaavat samaa piilevää asiaa, joka tässä yhteydessä on nimetty velvollisuuden orientaatioksi. Kyseinen orientaatioryhmän sisäisen konsistenssi on riittävä. Suurin faktorilataus on väittämällä "Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan" (.87) ja matalin väittämällä "Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle" (.56).

Vapaaehtoisuuden orientaation cronbachin alfa on .89, eli orientaatioryhmän väittämät mittaavat samaa piilevää asiaa, vapaaehtoisuutta. Kyseinen orientaatioryhmän sisäisen konsistenssi on riittävä. Suurin faktorilataus on väittämällä "Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan" (.88) ja matalin väittämällä "(TOIMKIINNOSTAA)" (.58).

9.5. Lineaarinen regressioanalyysi

Regressioanalyysissä tutkittiin, kuinka paljon yhden toimijuuden orientaatioryhmän vaihtelusta voidaan selittää puolustuspolitiikan orientaatioilla. Taulukossa 7 on esitetty orientaatioryhmien keskiarvot, keskihajonnat sekä havaintojen lukumäärä orientaatioryhmittäin. Keskiarvot ovat varsin korkeita poislukien vapaaehtoisuuden orientaatio, jossa keskiarvo on 3.82. Tämä keskiarvo ei ole absoluuttisesti alhainen, mutta poikkeaa muiden orientaatioryhmien keskiarvoista selvästi. Tämän orientaation keskihajonta on suurin kaikista orientaatioryhmistä, joten myös mielipiteet eivät ole yhtä selvästi linjassa kuin muilla orientaatioryhmillä. Tämän ryhmän osalta myös kato koko tutkimuksen otoksesta on suurin, 319 vastaajaa. Tämä tarkoittaa, että 1667 vastaajan joukosta 319 vastaajaa on vastannut "en osaa sanoa" tai jättänyt vastamatta johonkin niistä väittämistä, jotka sisältyvät vapaaehtoisuuden orientaatioryhmään.

Perinteinen, kansainvälinen ja velvollisuuden orientaatioiden keskiarvot ovat yli viiden. Se tarkoittaa kansalaisten sekä ajattelevan kohtuullisen yhtenäisesti väittämien asioista ryhmien sisällä, että suhtautuvan varsin positiivisesti väittämiin. Taulukoissa 8 ja 9 on esitetty regressioanalyysin tulokset. Tuloksista nähdään, että puolustuspolitiikkaan asennoitumisen perinteinen orientaatio on varsin voimakas toimijuuden orientaation selittäjä, varsinkin velvollisuuden orientaation osalta, $\text{adj } R^2 = .75$. Vapaaehtoisuuden osalta selitysaste, $\text{adj } R^2 = .37$ on alhaisempi.

Taulukko 7

Regressioanalyysissä käytettävien muuttujien keskiarvot ja keskihajonnat (1-7 likert asteikko). Aineistona TAHTO2 -kyselytutkimuksen tulokset (N=1667).

Muuttuja	Keskiarvo	Keskihajonta	N
Perinteinen orientaatio	5.52	1.24	1403
Kansainvälinen orientaatio	5.44	1.27	1528
Velvollisuuden orientaatio	5.56	1.38	1373
Vapaaehtoisuuden orientaatio	3.82	1.75	1348

Taulukko 8

Velvollisuuden orientaation regressiomalli

Muuttuja	B	p
Perinteinen orientaatio	.941	<.001

Huom. Mallin adj R² = .75

Regressiomalli, jossa selitettiin toimijuuden velvollisuuden orientaatiota puolustuspolitiikan orientaatioryhmillä, oli tilastollisesti merkitsevä $F(1, 1280) = 3912,9, p < .001$ (Adj. $R^2 = .75$). Perinteinen orientaatio oli ainoa tilastollisesti merkitsevä selittäjä ($B = .941$). Kansainvälinen orientaatio ei selittänyt velvollisuuden orientaatiota tilastollisesti merkitsevästi ja se jätettiin pois lopullisesta tarkastelusta.

Taulukko 9

Vapaaehtoisuuden orientaation regressiomalli

Muuttuja	B	p
Perinteinen orientaatio	.816	<.001

Huom. Mallin adj R² = .37

Regressiomalli, jossa selitettiin toimijuuden vapaaehtoisuuden orientaatiota puolustuspolitiikan orientaatioryhmillä, oli tilastollisesti merkitsevä $F(1, 1200) = 708,4, p < .001$ (Adj. $R^2 = .37$). Puolustuspolitiikan perinteinen orientaatio oli ainoa tilastollisesti merkitsevä selittäjä ($B = .816$). Kansainvälinen orientaatio ei selittänyt vapaaehtoisuuden orientaatiota tilastollisesti merkitsevästi ja se jätettiin pois lopullisesta tarkastelusta.

9.6. Spearmanin järjestyskorrelaatio

Korrelaatiomatriisit ovat ryhmitelty seuraavasti puolustuspoliittisiin väittämiin sitoen. Aseellinen puolustautuminen sekä yleinen asevelvollisuus sekä siihen liittyvät väittämät -ryhmä (taulukko 10) käsittää puolustuspoliittisista väittämistä kohdat 11.1. "Suomen aseelliseen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana", 11.4. "Yleinen asevelvollisuus on Suomessa ”arvo sinänsä”, joka pitäisi säilyttää kaikissa olosuhteissa", 21.2. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Miesten yleinen asevelvollisuus", 21.1. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Kansalaisten korkea maanpuolustustahto", 21.6. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: reservin riittävä koko" sekä 21.9. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Säännölliset reservin kertausharjoitukset".

Puolustusvoimille myönnettäviin varoihin sekä puolustusvoimien materiaaliin liittyvät väittämät ovat 11.11. "Puolustusvoimille myönnettäviä varoja tulisi lisätä", 21.5. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Puolustusmäärärahojen riittävä taso" ja 21.4. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: puolustusmateriaalin (mm. asejärjestelmät ja kalusto) riittävä määrä, laatu ja huoltovarmuus", (taulukko 11).

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan hoitoon liittyvät väittämät ovat 20.1. "Suomen puolustuspolitiikkaa on mielestäni hoidettu viime vuosina hyvin", 20.2. "Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on mielestäni hoidettu viime vuosina hyvin" ja 22.3. "Eri hallituskausilla saatetaan joutua tekemään puolustuspoliittisia ratkaisuja, jotka voivat vaikuttaa myös kansalaiseen. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Luotan siihen, että mahdolliset puolustusratkaisut ovat perusteellisesti pohdittuja", (taulukko 12).

Naisten vapaaehtoinen asepalvelus pitää sisällään yhden väittämän 21.3. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Naisten vapaaehtoinen asepalvelus, (taulukko 13).

Kansainvälisen ulottuvuuden (taulukko 14) väittämät ovat 21.7. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Osallistuminen kansainvälisiin harjoituksiin", 11.13. "On hyvä, että Suomi osallistuu kriisinhallintaoperaatioihin", 21.8. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin" sekä 21.10. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Hyvä yhteistyösuhde länsivaltoihin (esim. EU, Ruotsi, USA)".

9.6.1. Aseellinen puolustautuminen, yleinen asevelvollisuus ja siihen rinnastettavat asiat

Aseellisen puolustautumisen, yleisen asevelvollisuuden ja siihen rinnastettavien väittämien ja maanpuolustustoimijuuden väittämien välisiä yhteyksiä tarkastellessa (taulukko 10), huomio kiinnittyy siihen, että Metsämuurosen (2002a, s. 44) mukaisen raja-arvon yli kohtuullisen tason ($r=.4$), korrelaatioita on erittäin paljon. Tämä koskee sekä velvollisuuden että vapaaehtoisuuden orientaatioihin latautuneita toimijuuden väittämiä. Toisin sanoen taulukon 10 tuloksista voidaan nähdä yleisellä tasolla, että mitä positiivisemmin ihmiset suhtautuvat aseelliseen puolustautumiseen, yleiseen asevelvollisuuteen sekä niihin rinnastuviin puolustuspoliittisiin väittämiin, sitä positiivisemmin suhtaudutaan myös maanpuolustustoimijuutta kohtaan riippumatta toimijuuden orientaatiosta. Yhteys on kuitenkin voimakkaampaa velvollisuuden orientaatioryhmässä kuin vapaaehtoisuuden orientaatioryhmässä. Kaikki tulokset ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä. Tilastollista merkitsevyyttä ei tekstissä erikseen mainita korrelaatiokertoimia ilmoitettaessa. Tilastollisesti erittäin merkitsevät tulokset ovat ilmoitettu taulukossa kahdella asteriskilla (**) korrelaatiokertoimen yhteydessä.

Kategorian korkein korrelaatio löytyy väittämien 11.4. "Yleinen asevelvollisuus on Suomessa arvo sinänsä, joka pitäisi säilyttää kaikissa olosuhteissa" ja 11.7. "Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana" välillä, (.740). Yhteys on samalla koko tutkimuksen korkein yksittäinen korrelaatio. Toiseksi korkein yhteys löytyy väittämien 11.4. ja 11.8. "Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan" välillä, (.678).

Yli .6:den korrelaatiot ovat väittämien 11.1. "Suomen aseelliseen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana" ja 11.8. "Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan", 21.2. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Miesten yleinen asevelvollisuus" ja "Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana", sekä "Suomen aseelliseen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana" ja "Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana", välillä. Lisäksi väittämien 21.1. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta: Miesten yleinen asevelvollisuus" ja 11.8. "Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan" korrelaatiot ovat yli .6:den. Edellä luetellut korrelaatiot ovat Metsämuurosen (2002a, s. 44) mukaan korkeita, ja siksi ne mainitaan taulukon lisäksi tekstissä erikseen.

Edellä luetellut korrelaatiot sijoittuvat aseelliseen puolustautumiseen, yleiseen asevelvollisuuteen ja siihen liittyviin väittämiin suhteessa maanpuolustustoimijuutta asenteena, arvomaailman kysymyksenä tai motiivina tarkasteleviin väittämiin. Edelleen huomionarvoista on, että kaikki nämä toimijuuden väittämät kuuluvat faktorianalyysissä löydettyyn velvollisuuden

orientaatioon. Vapaaehtoisuuden orientaation osalta huomio kiinnittyy taas siihen, että yli kohtuullisen tason ($r > .4$) korrelaatioita saavat kaikki toimijuuden väittämät, paitsi neljässä kohdassa väittämät 15.2. "Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteessa" ja 15.4. "Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua". Toisaalta nämä korrelaatiot ovat yli .3:n joka Tähtisen ym. (2020, s. 186) mukaan on kohtalaisen tai merkittävän alaraja.

Kaikki alle kohtalaisen tai merkittävän, ($r < .3$) (Tähtinen ym. 2020, s. 186), jäävät yhteydet löytyvät toimijuuden väittämistä, jotka eivät latautuneet kumpaankaan toimijuuden orientatioryhmään. Toisaalta tämän "eivät latautuneet" -ryhmän väittämän 20.4. "Yhteiskunnan tulisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille niin, että niiden tarjoama koulutus olisi maksutonta halukkaille kansalaisille" ja puolustuspoliittisten väittämien korrelaatiot ovat Metsämuurosen (2002a, s.44) mukaisesti tarkasteltuna yli kohtuullisen ($r = .4$), raja-arvon.

Taulukko 10

Maanpuolustustoimijuuden ja aseellinen puolustautuminen sekä yleinen asevelvollisuus sekä siihen rinnastettavat väittämien korrelaatiomatriisi

Maanpuolustustoimijuus	11.1.	11.4.	21.2.	21.1.	21.6.	21.9.
Velvollisuuden orientaatio						
11.8. Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan	$r = .671^{**}$ N = 1565	$r = .678^{**}$ N = 1572	$r = .637^{**}$ N = 1560	$r = .549^{**}$ N = 1549	$r = .560^{**}$ N = 1528	$r = .571^{**}$ N = 1526
11.7. Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana	$r = .648^{**}$ N = 1525	$r = .740^{**}$ N = 1538	$r = .664^{**}$ N = 1523	$r = .494^{**}$ N = 1510	$r = .517^{**}$ N = 1487	$r = .554^{**}$ N = 1492
11.3. Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi mielestäni puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta	$r = .665^{**}$ N = 1535	$r = .636^{**}$ N = 1537	$r = .546^{**}$ N = 1522	$r = .500^{**}$ N = 1512	$r = .521^{**}$ N = 1496	$r = .508^{**}$ N = 1499
11.12. Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista	$r = .588^{**}$ N = 1540	$r = .557^{**}$ N = 1540	$r = .535^{**}$ N = 1531	$r = .535^{**}$ N = 1526	$r = .546^{**}$ N = 1504	$r = .588^{**}$ N = 1510
22.5. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle	$r = .429^{**}$ N = 1532	$r = .424^{**}$ N = 1540	$r = .513^{**}$ N = 1538	$r = .530^{**}$ N = 1531	$r = .500^{**}$ N = 1508	$r = .519^{**}$ N = 1512
Vapaaehtoisuuden orientaatio						
15.3. Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan	$r = .486^{**}$ N = 1438	$r = .415^{**}$ N = 1442	$r = .416^{**}$ N = 1438	$r = .421^{**}$ N = 1422	$r = .408^{**}$ N = 1404	$r = .444^{**}$ N = 1409
15.1. Olisin valmis panostamaan maapuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin	$r = .515^{**}$ N = 1420	$r = .557^{**}$ N = 1540	$r = .442^{**}$ N = 1417	$r = .448^{**}$ N = 1404	$r = .426^{**}$ N = 1386	$r = .461^{**}$ N = 1387
15.2. Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteessa	$r = .418^{**}$ N = 1469	$r = .365^{**}$ N = 1471	$r = .385^{**}$ N = 1460	$r = .389^{**}$ N = 1453	$r = .385^{**}$ N = 1433	$r = .421^{**}$ N = 1429
15.4. Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua	$r = -.428^{**}$ N = 1479	$r = -.414^{**}$ N = 1488	$r = -.361^{**}$ N = 1480	$r = -.323^{**}$ N = 1467	$r = -.336^{**}$ N = 1447	$r = -.348^{**}$ N = 1451

Eivät latautuneet

22.6. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus löytää itselleen mahdollisimman motivoiva rooli	$r = .280^{**}$ N= 1514	$r = .284^{**}$ N= 1515	$r = .299^{**}$ N= 1516	$r = .331^{**}$ N= 1505	$r = .364^{**}$ N= 1488	$r = .355^{**}$ N= 1494
22.4. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikkien rooli maanpuolustuksessa erityisesti sodan aikana ei voi olla itselle mieluinen	$r = .288^{**}$ N= 1492	$r = .283^{**}$ N= 1496	$r = .383^{**}$ N= 1498	$r = .401^{**}$ N= 1491	$r = .409^{**}$ N= 1472	$r = .421^{**}$ N= 1471
20.4. Yhteiskunnan tulisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille niin, että niiden tarjoama koulutus olisi maksutonta halukkaille kansalaisille	$r = .484^{**}$ N= 1471	$r = .479^{**}$ N= 1472	$r = .459^{**}$ N= 1469	$r = .431^{**}$ N= 1462	$r = .469^{**}$ N= 1451	$r = .507^{**}$ N= 1452

Huom. 11.1. = Suomen aseelliseen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana.

11.4. = Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Yleinen asevelvollisuus on Suomessa ”arvo sinänsä”, joka pitääsi säilyttää kaikissa olosuhteissa. 21.2. = Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Miesten yleinen asevelvollisuus. 21.1. = Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Kansalaisten korkea maanpuolustustahto. 21.6. = Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Reservin riittävä koko. 21.9. = Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Säännölliset reservin kertausharjoitukset

9.6.2. Puolustusvoimille myönnettäviin varoihin sekä Puolustusvoimien materiaaliin liittyvät väittämät

Taulukkoa 11 tarkastellessa yleisenä huomiona on, että kaikki tulokset ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < .001$), (merkitty taulukkoon korrelaatiokertoimen yhteyteen kahdella asteriskilla) ja että Metsämuurosen (2002a, s.44) mukaisen yli kohtuullisen raja-arvon tason ($r=.4$) positiivisia tilastollisia yhteyksiä on runsaasti eikä joukossa ole yhtään korrelaatiota, jota voisi pitää kysymyksenasettelut huomioiden negatiivisena yhteytenä. Voidaan todeta, että mitä enemmän kysymyksiin vastaajat ovat kannattaneet Puolustusvoimille myönnettävien varojen lisäystä ja pitävät riittävää puolustusmateriaalin ja puolustusmäärärahojen määrää puolustusta parantavana asiana, sitä positiivisemmin he ovat suhtautuneet toimijuutta koskeviin väittämiin. Ilmiö on havaittavissa sekä toimijuuden velvollisuus, että vapaaehtoisuus orientoituneiden ryhmissä. Niiden väittämien osalta, jotka eivät latautuneet kumpaankaan toimijuuden orientaatioryhmään, yhteydet eivät ole yhtä voimakkaita verrattuna orientaatioryhmien korrelaatioihin pois lukien väittämä 20.4., joka käsittelee yhteiskunnan rahoituksen lisäystä vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille. Tämä yksittäinen tulos näyttäytyy loogisena, sillä ne ihmiset, jotka pitävät riittävää puolustusmäärärahojen ja -materiaalin tasoa puolustusta parantavana asiana, kannattavat myös yhteiskunnan lisärahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille.

Metsämuurosen (2002a, s. 44) määrittämän yli korkean tilastollisen rajan ($r = .6$) ylittävät yhteydet löytyvät kaikki puolustuspolitiikan väittämän 11.1. "Puolustusvoimille myönnettäviä varjoa tulisi lisätä" parista sijoittuen toimijuuden velvollisuuden orientaatioon. Poikkeuksen tekee toimijuuden väittämä 20.4., jonka korrelaatiokerroin on korkea ($r = .610$). Alle kohtalai-

sen tai merkittävän, ($r = .4$) (Metsämuuronen 2002a, s. 44) jääviä tilastollisia yhteyksiä ei ole toimijuuden velvollisuusorientoituneiden ryhmässä, mutta vapaaehtoisuuden orientaation osalta niitä löytyy siten, että ne sijoittuvat etenkin kahden toimijuuden väittämän ja kahden puolustuspolitiikan väittämän kohdalle. Toimijuuden väittämät ovat 15.2. "Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteessa" ja 15.4. "Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua" puolustuspolitiikan väittämien ollessa 21.5. "Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Puolustusmäärärahojen riittävä taso" ja 21.4. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Puolustusmateriaalin (mm. ase-järjestelmät ja kalusto) riittävä määrä, laatu ja huoltovarmuus. Kuitenkin sekä Tähtinen ym. (2020, s. 186) että Häyhä ym. (2021, s. 60) luokittelevat nämäkin tilastolliset yhteydet kohtalaisiksi tai keskinkertaiseksi, joten vaille huomiota niitä ei voi jättää.

Taulukko 11

Maanpuolustustoimijuuden ja Puolustusvoimille myönnettävien varojen sekä puolustusvoimien materiaaliin liittyvien väittämien korrelaatiomatriisi

Maanpuolustustoimijuus	11.11.	21.5.	21.4.
Velvollisuuden orientaatio			
11.8. Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan	$r = .609^{**}$ N= 1488	$r = .534^{**}$ N= 1532	$r = .560^{**}$ N= 1552
11.7. Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana	$r = .635^{**}$ N= 1461	$r = .494^{**}$ N= 1493	$r = .510^{**}$ N= 1512
11.3. Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi mielestäni puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta	$r = .597^{**}$ N= 170	$r = .517^{**}$ N= 1503	$r = .540^{**}$ N= 1518
11.2. Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista	$r = .628^{**}$ N= 1471	$r = .504^{**}$ N= 1511	$r = .523^{**}$ N= 1528
22.5. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle	$r = .395^{**}$ N= 1460	$r = .470^{**}$ N= 1512	$r = .489^{**}$ N= 1528
Vapaaehtoisuuden orientaatio			
15.3. Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan	$r = .539^{**}$ N= 1376	$r = .388^{**}$ N= 1411	$r = .413^{**}$ N= 1425
15.1. Olisin valmis panostamaan maanpuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin	$r = .554^{**}$ N= 1371	$r = .426^{**}$ N= 1392	$r = .446^{**}$ N= 1406
15.2. Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteessa	$r = .450^{**}$ N= 1406	$r = .357^{**}$ N= 1441	$r = .367^{**}$ N= 1453
15.4. Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua	$r = -.463^{**}$ N= 1416	$r = -.388^{**}$ N= 1411	$r = -.316^{**}$ N= 1469
Eivät latautuneet			
22.6. Mitä mieltä olet seuraavista väittä-	$r = .306^{**}$	$r = .321^{**}$	$r = .329^{**}$

mistä? Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus löytää itselleen mahdollisimman motivoiva rooli	N= 1437	N= 1495	N= 1508
22.4. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikkien rooli maanpuolustuksessa erityisesti sodan aikana ei voi olla itselle mieluinen	r= .267** N= 1426	r= .355** N= 1478	r= .372** N= 1493
20.4. Yhteiskunnan tulisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille niin, että niiden tarjoama koulutus olisi maksutonta halukkaille kansalaisille	r= .610** N= 1429	r= .473** N= 1458	r= .485** N= 1469

Huom. 11.11. = Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Puolustusvoimille myönnettäviä varoja tulisi lisätä. 21.5. = Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Puolustusmäärärahojen riittävä taso. 21.4. = Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Puolustusmateriaalin (mm. ase-järjestelmät ja kalusto) riittävä määrä, laatu ja huoltovarmuus.

9.6.3. Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan hoitoon liittyvät väittämät

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan hoidon sekä maanpuolustustoimijuuden väliset korrelaatiot ovat kaikki tilastollisesti erittäin merkitseviä, ($p < .001$), mutta itse tilastolliset yhteydet jäävät pääosin alle Metsämuurosen (2002a, s. 44) määrittämän kohtalaisen alarajan ($r = .4$). Suurta eroa ei ole verratessa tilannetta velvollisuuden orientaation ja vapaaehtoisuuden orientaation välillä. Eroja toimijuuden orientaatioryhmien välille saadaan, kun raja-arvoksi kohtuullisille korrelaatioille otetaan Cohenin (1988) ja Tähtisen ym. (2020, s. 186) $r = .3$. Tällöin kaikki vapaaehtoisuuden orientaation ja puolustuspolitiikan hoitoon liittyvät väittämät jäävät alle kohtuullisen tilastollisen yhteyden. Velvollisuuden orientaatioryhmän osalta kaikki muut väittämät korreloivat yli .3:n raja-arvon. Poikkeuksen tekee väittämä 11.3. "Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi mielestäni puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta". Tämän velvollisuuden orientaatioryhmään kuuluvan väittämän osalta kaikki tilastolliset yhteydet suhteessa puolustuspolitiikan hoitoon jäävät alle .3:n raja-arvon (taulukko 12).

Vaikka kaikki tulokset ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä, ei tuloksia yleisesti voida pitää korrelaatioiden osalta merkittävänä. Toisin sanoen yhteys sen välillä, miten vastaajat ovat asennoituneet puolustuspolitiikan hoitoon, ja miten he asennoituvat omaan toimijuuteensa, on heikohko, vaikkakin suunnaltaan positiivinen. Tämä korostuu etenkin vapaaehtoisuuden orientaatioryhmässä. Velvollisuuden orientaatioryhmässä yhteisvaihtelun voidaan katsoa olevan kohtuullista huomioiden väittämän 11.3. ja puolustuspolitiikan hoitoon asennoitumisen alhaiset tilastolliset yhteydet.

Taulukko 12

Maanpuolustustoimijuuden ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikan hoitoon liittyvien väittämien korrelaatiomatriisi

Maanpuolustustoimijuus	20.1.	20.2.	22.3.
Velvollisuuden orientaatio			
11.8. Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan	r= .391** N= 1453	r= .334** N= 1511	r= .399** N= 1514
11.7. Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana	r= .415** N= 1421	r= .341** N= 1476	r= .402** N= 1473
11.3. Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi mielestäni puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta	r= .223** N= 1551	r= .204** N= 1551	r= .271** N= 1551
11.2. Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista	r= .365** N= 1444	r= .277** N= 1490	r= .360** N= 1485
22.5. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle	r= .342** N= 1435	r= .323** N= 1496	r= .436** N= 1519
Vapaaehtoisuuden orientaatio			
15.3. Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan	r= .205** N= 1341	r= .166** N= 1393	r= .208** N= 1397
15.1. Olisin valmis panostamaan maapuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin	r= .233** N= 1328	r= .184** N= 1377	r= .249** N= 1385
15.2. Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteessa	r= .234** N= 1369	r= .220** N= 1421	r= .250** N= 1425
15.4. Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua	r= -.189** N= 1372	r= -.171** N= 1428	r= -.214** N= 1443
Eivät latautuneet			
22.6. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus löytää itselleen mahdollisimman motivoiva rooli	r= .310** N= 1421	r= .262** N= 1479	r= .354** N= 1494
22.4. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikkien rooli maanpuolustuksessa erityisesti sodan aikana ei voi olla itselle mieluisin	r= .238** N= 1400	r= .239** N= 1461	r= .325** N= 1485
20.4. Yhteiskunnan tulisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille niin, että niiden tarjoama koulutus olisi maksutonta halukkaille kansalaisille	r= .357** N= 1406	r= .274** N= 1447	r= .329** N= 1436

Huom. 20.1. = Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Suomen puolustuspolitiikkaa on mielestäni hoidettu viime vuosina hyvin. 20.2. = Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on mielestäni hoidettu viime vuosina hyvin. 22.3. = Eri hallituskausilla saatetaan joutua tekemään puolustuspoliittisia ratkaisuja, jotka voivat vaikuttaa myös kansalaiseen. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Luotan siihen, että mahdolliset puolustusratkaisut ovat perusteellisesti pohdittuja.

9.6.4. Naisten vapaaehtoinen asepalvelus

Kaikki tämän kategorian tulokset ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < .001$). Tulos on merkitty kahdella asteriskilla taulukossa 13 korrelaatiokerrointen yhteyteen. Tarkastellessa vastaajien asennoitumista naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen Suomen puolustusta parantavana asiana ja asennoitumista toimijuuteen, voidaan havaita, että asioiden välillä vallistee yleisesti positiivinen yhteys. Mitä positiivisemmin vastaajat suhtautuvat naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen puolustusta parantavana asiana, sitä positiivisemmin he suhtautuvat toimijuutta koskeviin väittämiin. Tulos on mielenkiintoisesti selvempi toimijuuden ryhmässä, joka painottaa velvollisuutta. Tässä ryhmässä kaikki korrelaatiot ovat yli Metsämuurosen (2002a, s. 44) mainitseman kohtalaisen raja-arvon ($r = .4$). Yksityiskohtana kannattaa kuitenkin huomata, että velvollisuuden orientaatioryhmään kuuluu myös väittämä 11.2. "Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista". Tämän väittämän korrelaatio on korkein ($r = .496$) kaikista naisten vapaaehtoista asepalvelusta ja toimijuutta koskevista korrelaatioista, (taulukko 12). Väittämä kuitenkin käsittelee vapaaehtoisuutta yleisellä tasolla, joten tätä kautta katsottuna tulos on looginen.

Sen sijaan vapaaehtoisuuden orientaatioryhmässä kaikki tilastolliset yhteydet jäivät alle .4:n mutta ovat yli .3:n poislukien väittämä 15.4. "Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua" $r = -.293$ (huomioi negatiivinen kysymyksenasettelu korrelaatiokerrointa tulkitessa). Näin ollen huomataan, että vastaajien asenteiden yhteisvaihtelu toimijuuden henkilökohtaisella tasolla, etenkin mitä tulee henkilökohtaiseen kiinnostukseen toimia maanpuolustusjärjestöissä ja naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen asennoitumisen välillä, on verraten alhaista. Kun otetaan huomioon vielä kumpaankaan toimijuuden kategoriaan kuulumaton väittämä 20.4., joka käsittelee yhteiskunnan rahoituksen lisäämistä vapaaehtoiseen maanpuolustukseen, vahvistuu tulkinta siitä, että mitä positiivisemmin vastaajat suhtautuvat naisten asepalvelukseen, sitä positiivisemmin he suhtautuvat vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan yleisellä tasolla. Henkilökohtaisella tasolla tämä yhteisvaihtelu on vähäisempää.

Taulukko 13

Maanpuolustustoimijuuden ja naisten vapaaehtoisen asepalvelukseen asennoitumisen korrelaatiomatriisi

Maanpuolustustoimijuus	21.3.
Velvollisuuden orientaatio	
11.8. Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan	$r = .481^{**}$ N= 1542
11.7. Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana	$r = .460^{**}$ N= 1502
11.3. Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi	$r = .421^{**}$

mielestäni puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta	N= 1503
11.2. Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista	r= .496** N= 1511
22.5. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle	r= .436** N= 1520
Vapaaehtoisuuden orientaatio	
15.3. Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan	r= .368** N= 1419
15.1. Olisin valmis panostamaan maapuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin	r= .369** N= 1404
15.2. Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteessa	r= .362** N= 1443
15.4. Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua	r= -.293** N= 1458
Eivät latautuneet	
22.6. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus löytää itselleen mahdollisimman motivoiva rooli	r= .339** N= 1498
22.4. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikkien rooli maanpuolustuksessa erityisesti sodan aikana ei voi olla itselle mieluinen	r= .299** N= 1478
20.4. Yhteiskunnan tulisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille niin, että niiden tarjoama koulutus olisi maksutonta halukkaille kansalaisille	r= .411** N= 1452

Huom. 21.3. = Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Naisten vapaaehtoinen asepalvelus.

9.6.5. Kansainvälinen ulottuvuus

Kansainvälinen ulottuvuus käsittää puolustuspoliittiset väittämät, joiden voidaan katsoa mittaavan vastaajien asennoitumista kansainvälisiin puolustuspoliittisiin ratkaisuihin. Kaikki saadut tulokset ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < .001$). Tulos on merkitty kahdella asteriskilla taulukossa 14 korrelaatiokerrointen yhteyteen.

Kansainväliseen puolustuspoliittiseen ulottuvuuteen asennoitumisen yhteydet maanpuolustus-toimijuuteen näyttävät jäävän etenkin vapaaehtoisuuden orientaation osalta vähäisiksi, jossa kaikki tulokset yhtä lukuun ottamatta jäävät alle Metsämuurosen (2002a, s. 44), Cohenin (1988) ja Tähtisen ym. (2020, s. 186) ilmoittamisen kohtalaisen rajan. Velvollisuuden orientaation osalta kaikki tulokset kahta lukuunottamatta ovat taasen yli Cohenin (1988) ja Tähtisen ym. (2020, s. 186) kohtalaisen rajan ($r = .3$). Näiden kahden toimijuuden orientaation välillä on siis havaittavissa eroa siinä, miten paljon yhteisvaihtelua niillä on suhteessa kansainväliseen puolustuspoliittiseen ulottuvuuteen. Velvollisuuden orientaatiolla sitä on enemmän kuin vapaaehtoisuuden orientaatiolla. Toimijuuden väittämät, jotka eivät latautuneet kumpaankaan

orientaatioryhmään, eivät näyttäisi poikkeavan yhteisvaihtelun suuruuden osalta merkittävästi vapaaehtoisuuden orientaation yhteisvaihteluun verrattuna.

Taulukko 14

Maanpuolustustoimijuuden ja kansainväliseen ulottuvuuteen asennoitumisen korrelaatiomatriisi

Maanpuolustustoimijuus	21.7.	11.13.	21.8.	21.10.
Velvollisuuden orientaatio				
11.8. Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan	r= .441** N= 1545	r= .328** N= 1556	r= .359** N= 1527	r= .372** N= 1542
11.7. Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana	r= .390** N= 1506	r= .278** N= 1515	r= .315** N= 1492	r= .338** N= 1506
11.3. Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi mielestäni puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta	r= .402** N= 1508	r= .279** N= 1521	r= .337** N= 1497	r= .333** N= 1506
11.12. Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista	r= .434** N= 1518	r= .360** N= 1528	r= .371** N= 1501	r= .386** N= 1511
22.5. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle	r= .435** N= 1528	r= .306** N= 1530	r= .372** N= 1509	r= .401** N= 1520
Vapaaehtoisuuden orientaatio				
15.3. Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan	r= .310** N= 1421	r= .207** N= 1428	r= .274** N= 1406	r= .234** N= 1420
15.1. Olisin valmis panostamaan maanpuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin	r= .329** N= 1399	r= .211** N= 1414	r= .292** N= 1388	r= .264** N= 1397
15.2. Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteissa	r= .308** N= 1448	r= .227** N= 1460	r= .276** N= 1436	r= .261** N= 1446
15.4. Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua	r= -.233** N= 1464	r= -.167** N= 1472	r= -.188** N= 1451	r= -.172** N= 1465
Eivät latautuneet				
22.6. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus löytää itselleen mahdollisimman motivoiva rooli	r= .329** N= 1506	r= .256** N= 1505	r= .270** N= 1489	r= .317** N= 1500
22.4. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Kaikkien rooli maanpuolustuksessa erityisesti sodan aikana ei voi olla itselle mieluisen	r= .305** N= 1489	r= .219** N= 1486	r= .264** N= 1470	r= .304** N= 1481
20.4. Yhteiskunnan tulisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille niin, että niiden tarjoama koulutus olisi makсутonta halukkaille kansalaisille	r= .397** N= 1459	r= .257** N= 1467	r= .331** N= 1443	r= .308** N= 1456

Huom. 21.7. = Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Osallistuminen kansainvälisiin harjoituksiin. 11.13. = Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? On hyvä, että Suomi osallistuu kriisinhallintaoperaatioihin. 21.8.= Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin. 21.10. = Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta. Hyvä yhteistyösuhde länsivaltoihin (esim. EU, Ruotsi, USA).

10. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Johtopäätöksissä käydään ensin läpi tutkimuksen päälöydökset tiivistetysti. Tämän jälkeen johtopäätökset on jaettu tutkimuskysymyksiin vastaamiseen, faktorianalyysiin, lineaariseen regressioanalyysiin ja lopuksi spearmanin järjestyskorrelaatioiden tarkasteluun. Viimeksi mainitulla täydennetään kahden ensimmäisen havaintoja. Vaikka tutkimuksen päälöydös onkin lineaarisen regressioanalyysin tulos, on perusteltua paneutua myös faktorianalyysin tuloksiin. Lineaarissa regressioanalyysissä käytettävät muuttujat, ja näin ollen myös tutkimuksen päätuloksen perusteet, on muodostettu faktorianalyysillä. Faktorianalyysin tulosten tarkastelu rakentaa sen pohjan, jolle lineaarisen regressioanalyysin tulosten tarkastelu rakentuu.

Tutkimuksen tuloksia voidaan pitää merkittävänä kahdessa mielessä. Ensiksi tutkimus syventää tietoa maanpuolustussuhteen osa-alueista sekä niiden välisistä vuorovaikutuksista. Toiseksi tutkimuksen tuloksilla voidaan nähdä olevan käytännön merkitystä suunniteltaessa esimerkiksi maanpuolustuksen viestintää kansalaisille, sekä suunniteltaessa kansalaisten toimijuuden mahdollistamista lähtien aina puolustuspoliittisista selonteista päätyen käytännön toimenpiteisiin, kuten esimerkiksi tietyn tyyppisiin vapaaehtoiseihin maanpuolustuskoulutuksiin. Tämä tutkimus mahdollistaa maanpuolustussuhteen mallin tarkentamisen, mutta avaa myös uusia tutkimusmahdollisuuksia sekä mahdollisesti antaa perusteluja käytännön toimenpiteille, kun kansalaisten maanpuolustustahdon perusteita halutaan laajentaa.

Tutkimuksessa löytyi kaksi toimijuuden asenteen orientaatiota, jotka tässä työssä ovat nimetty velvollisuus ja vapaaehtoisuus orientaatioiksi. Näistä keskiarvoansa puolesta merkittävämpi on velvollisuuden orientaatio koska sen keskiarvo on 5.56 ja keskihajonta 1.38. Vapaaehtoisuuden orientaation keskiarvo on 3.82 ja keskihajonta 1.75. Puolustuspolitiikkaan asennoitumisen osalta löytyi myös kaksi orientaatiota: perinteinen ja kansainvälinen. Näistä kumpikaan itsessään ei ole toista merkittävämpi, koska niiden keskiarvot ja keskihajonnat ovat lähellä toisiaan (taulukko 7). Toimijuuden kahden orientaatioryhmän löytyminen vahvistaa Kososen (2019) maanpuolustussuhteen mallin teoriaa siltä osin, että toimijuuteen orientoituminen voi tapahtua joko velvollisuuden tai vapaaehtoisuuden kautta.

Tutkimuksen päälöydös on, että suomalaisten puolustuspolitiikkaan asennoitumisen yhteys maanpuolustustoimijuuteen muodostuu etenkin niin, että maanpuolustustoimijuuden asenteessa korostuvat velvollisuudentunto puolustaa maata aseellisesti sekä yhteiskunnan turvaamisessa korostunut yhteiskunnan etu suhteessa yksilön etuun (velvollisuuden orientaatio), jonka voimakkaana tilastollisesti erittäin merkitsevänä positiivisena selittävänä tekijänä on orientoituminen politiikan periteisiin maanpuolustuksen ratkaisuihin kuten yleinen asevelvollisuus,

kertausharjoitukset ja suuri reservi (perinteinen orientaatio). Puolustuspolitiikan perinteisellä orientaatiolla voidaan selittää 75 % maanpuolustustoimijuuden velvollisuuden orientaation vaihtelusta. Regressiokertoimeksi saatiin .941, 95 %:n luottamusvälillä. Perinteinen puolustuspolitiikkaan orientaatio ennustaa vahvasti ja positiivisesti toimijuuden velvollisuuden orientaatiota tutkimuksen perusjoukossa. Tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p < .001$). Puolustuspolitiikan perinteisellä orientaatiolla voidaan selittää 37 % vapaaehtoisuuden orientaation vaihtelusta, ($p < .001$). Toinen päälöydös on, että kansainvälisellä puolustuspolitiikkaan orientoistumisella ei voida tilastollisesti luotettavasti ennustaa sitä, miten yksilön suhtautuminen toimijuuteen muuttuu, kun yksilön asenne kansainvälistä orientaatiota kohtaan muuttuu. Tällä löydöksellä voi olla merkitystä etenkin nopeasti kansainvälistyvän puolustuksemme näkökulmasta, mikäli kansalaisten toimijuuden asenteisiin halutaan vaikuttaa positiivisesti myös kansainvälisillä puolustuspolitiikan keinoilla.

10.1. Tutkimuskysymyksiin vastaaminen ja johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Onko löydettävissä toisistaan tilastollisesti poikkeavasti orientoituneita maanpuolustusryhmiä suhteessa siihen, miten kansalaiset orientoituvat maanpuolustustoimijuuden asenteisiin, ja millaiset nämä ryhmät ovat?
- 2) Onko löydettävissä toisistaan tilastollisesti poikkeavasti orientoituneita maanpuolustusryhmiä suhteessa siihen, miten kansalaiset asennoituvat puolustuspoliittisiin ratkaisuihin ja -politiikan hoitoon, ja millaiset nämä ryhmät ovat?
- 3) Kuinka paljon maanpuolustustoimijuuden orientaatioryhmien asenteiden vaihtelusta voidaan tilastollisesti selittää puolustuspolitiikan orientaatioryhmien asenteiden vaihtelulla?
- 4) Millainen tilastollinen yhteys on asennoitumisella puolustuspolitiikkaan ja maanpuolustustoimijuuteen?

Tutkimuksen ensimmäiseen kysymykseen voidaan vastata, että maanpuolustustoimijuuden asenteiden osalta tutkimuksessa löytyi kaksi toisistaan tilastollisesti poikkeavaa ryhmää. Nämä ryhmät ovat tässä tutkimuksessa nimetty velvollisuus (keskiarvo 5.56, keskihajonta 1.38) orientaatioksi sekä vapaaehtoisuus (keskiarvo 3.82, keskihajonta 1.75) orientaatioksi. Toisen kysymyksen osalta tutkimuksessa löytyi kaksi toisistaan tilastollisesti poikkeavaa maanpuolustusryhmää. Ne ovat perinteinen orientaatio (keskiarvo 5.52, keskihajonta 1.24) ja kansainvälinen orientaatio (keskiarvo 5.55, keskihajonta 1.27).

Toimijuuden taustalla vaikuttavat asenteet ovat tämän tutkimuksen tulosten perustella jaettava kahteen orientaatioon: velvollisuuteen ja vapaaehtoisuuteen. Tutkimustulos on tältä osin

linjassa tutkimuskirjallisuuden kanssa (kts. luku 6) ja vahvistaa käsitystä toimijuuden asenteista. Uutta tietoa tämän tutkimuksen perusteella on maanpuolustusasenteesta löytyvät puolustuspolitiikkaan asennoitumisen orientaatioryhmät: perinteinen ja kansainvälinen orientaatio. Puolustuspolitiikkaan asennoitumisen perinteisen orientaation löytyminen ei kuitenkaan ole yllättävää ja tulos tältä osin vahvistaakin esimerkiksi Pettamanin (2000), Lahtisen (2005), Pesun (2014) ja Pulliaisen (2015) havaintoja.

Kolmannen kysymyksen osalta todetaan, että etenkin puolustuspolitiikan perinteisellä orientaatiolla voidaan selittää toimijuuden velvollisuus orientaation vaihtelua, $\text{adj } R^2 = .75$, $p < .001$. Myös toimijuuden vapaaehtoisuus orientaation osalta puolustuspolitiikkaan asennoitumisen perinteinen orientaatio nousee kohtuullisen hyväksi selittäjäksi, $\text{adj } R^2 = .37$, $p < .001$. Merkitävä havainto on, että puolustuspolitiikan kansainvälinen orientaatio ei ole tilastollisesti merkitsevä selittämään kumpaakaan tässä tutkimuksessa löydettyä toimijuuden orientaatiota.

Neljänteen tutkimuskysymykseen voidaan vastata, että asennoitumisella puolustuspolitiikkaan ja maanpuolustustoimijuuteen on positiivinen yhteys, joka tilastollisesti erittäin merkitsevää. Yleistäen voidaan todeta, että mitä positiivisemmin ihmiset suhtautuvat puolustuspolitiikan väittämiin, sitä positiivisemmin he suhtautuvat maanpuolustustoimijuuteen. Tilastollisen yhteyden voimakkuudessa on kuitenkin jonkin verran eroja riippuen siitä, onko kyse puolustuspolitiikan perinteisistä keinoista kertovista väittämistä, puolustusvoimien rahoista ja materiaalista, naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta, kansainvälisistä kysymyksistä tai itse puolustuspolitiikan hoidosta. Tilastollinen yhteys näyttäisi olevan tämän tutkimuksen perusteella varsin vähäistä puolustuspolitiikan hoidon ja toimijuuden välillä. Pelkkien korrelaatiomatriisien käyttöä tutkimusmenetelmänä, varsinkin lukuisia väittämiä tai muuttujia käsittävässä tutkimuksessa, olisi syytä harkita.

10.2. Faktorianalyysi

Nummenmaan (2009, s. 406) mukaan faktorianalyysi on tulkinnallisesti haastava analyysimenetelmä. Itse analyysissä voidaan tuottaa samasta muuttujajoukosta, niin halutessa, erittäin paljon erilaisia ratkaisuja riippuen tutkijan valinnoista analyysin aikana. Oikean ratkaisun valintaan ei ole olemassa yksiselitteisiä kriteereitä. Nyrkkisääntönä voidaan kuitenkin pitää sitä, että aina olisi pyrittävä mahdollisimman yksinkertaiseen ratkaisuun, jossa faktoreita (tässä tutkimuksessa orientaatioryhmiä) pitäisi olla mahdollisimman vähän, niiden pitäisi kyetä selittämään mahdollisimman paljon aineiston yhteisvaihtelusta ja orientaatioiden tulisi olla sisällöllisesti järkeviä. Kuten Nummenmaa (2009, s. 406) toteaa, ovat ehdot osin ristiriitaisia keskenään. Mitä enemmän faktoreita ratkaisuun otetaan mukaan, sitä suuremmaksi nousee

tilastollinen selityssaste mutta samalla saatu malli monimutkaistuu eikä ole sisällöltään välttämättä mielekäs. Näin myös mallin tulkinta muuttuu haastavammaksi.

Tässä tutkimuksessa löydettiin sekä puolustuspolitiikan että maanpuolustustoimijuuden faktorianalyseissä molemmille kahden orientaation ratkaisut. Seuraavissa kahdessa alaluvussa käsitellään molemmat faktorianalyysit erikseen, jotta tulkinta olisi helpompaa. Ensin tarkastellaan puolustuspolitiikan faktorianalyysi, ja sitten maanpuolustustoimijuuden faktorianalyysi. Molempien faktorianalyysien tarkastelussa kiinnitetään huomiota ensin tilastolliseen tarkasteluun ja sitten sisällölliseen tarkasteluun.

10.2.1. Puolustuspolitiikan faktorianalyysi

Puolustuspolitiikan faktorianalyysi tuotti tässä tutkimuksessa kahden orientaation, perinteisen ja kansainvälisen, ratkaisun. Saadulla ratkaisulla kyetään selittämään 65,5 % kaikesta analyysissä mukana olevasta aineistosta. Häyhän ym. (2021, s 77) mukaan esimerkiksi noin 47 % kokonaisselityssaste on tyypillinen käyttäytymistieteissä, ja ihmistieteissä sitä voidaan pitää jo hyvänä selityssasteena. Kyseiseen esimerkkiin verrattuna tässä tutkimuksessa saatua puolustuspolitiikan kahden orientaation kokonaisselityssastetta voitaneen pitää varsin erinomaisena löydöksenä. Toisaalta tulos tarkoittaa sitä, että kahdella kyseisellä orientaatiolla jää edelleen selittämättä 34,5 % aineistosta.

Faktorilatausten tarkastelu on Nummenmaan (2009, s. 416) mukaan faktorianalyysin tuloksen tulkinnan kannalta oleellisinta sisältöä. Puolustuspolitiikan perinteiseen orientoitumiseen latautui kymmenen väittämää ja kansainväliseen orientaatioon viisi väittämää. Kaikki väittämät latautuivat hyvin selvästi jommallekummalle faktorille tai pelkästään vain toiselle (liite 2, taulukko 16). Tässä mielessä kyseinen ratkaisu näyttäisi toimivan hyvin.

Seuraavaksi tarkastellaan puolustuspolitiikan orientaatioiden faktorilatausten arvoja. Faktorilataus kertoo tässä tutkimuksessa, kuinka paljon analyysissä muodostettu orientaatio kykenee selittämään kyseisen, yksittäisen muuttujan vaihtelua (Häyhä ym. 2021, s. 68). Faktorilatauksien arvo vaihtelee perinteisellä orientaatiolla välillä .85 ja .61 sekä kansainvälisellä orientaatiolla välillä .89 ja .64. Häyhän ym. (2021, s 78) mukaan yksittäisen faktorilatauksen tulisi olla vähintään .50, joten kaikki lopulliseen tulokseen mukaan otetut väittämät ylittävät kyseisen alarajan selkeästi. Myös tässä mielessä analyysin tulokset näyttäisivät olevan valideja. Perinteinen orientaatio kykenee siis selittämään 85 % siitä, miten asennoituminen reservin riittävään kokoon vaihtelee aineistossa. Naisten vapaaehtoinen asepalvelus saa faktorilataukseksi .61, joten perinteinen orientaatio selittää 61 % tämän muuttujan vaihtelusta aineistossa. Kansainvälinen orientaatio selittää kansainvälisiin operaatioihin osallistumisen asennoitumisesta 89 % ja pienimillään kyseinen orientaatio selittää asennoitumista yhteistyöhön län-

nen kanssa, siitäkkin 64 % (taulukko 5). Kun edellä mainittuja faktorialatauksia vertaa koko mallin selitysasteeseen, 65,5 %, voidaan tästä näkökulmasta päätellä väittämien mukanaolon mallissa olevan varsin perusteltu.

Puhdistettu osiokorrelaatio kertoo, kuinka paljon yksittäinen väittämä korreloi faktorianalyysissä saadun orientaation kokonaispistemäärän kanssa (Nummenmaa, 2009, s 360). Taulukosta 5 voidaan nähdä, että puolustuspolitiikan perinteisen ja kansainvälisen orientaatioiden kaikki yksittäiset väittämät ovat puhdistetun osiokorrelaation osalta positiivisia, eli niiden yhteisvaihtelu saadun tuloksen kanssa on positiivista. Pulkan (luento, osioanalyysi) mukaan lopulliseen tulokseen mukaan kelpuutettavien muuttujien tulisi olla puhdistetun osiokorrelaation osalta positiivisia, eikä niiden arvot saisi olla alle .2, jotta ne olisivat hyviä muuttujia kyseisessä ratkaisussa. Näiltä osin faktorianalyysissä muodostetut puolustuspolitiikan orientaatiot näyttäisivät olevan päteviä.

Puolustuspolitiikan faktorianalyysin tuloksen tilastollisen hyvyyden tarkastelu päätetään vertaamalla Cronbachin alfan (α) tulosta orientaatioiden sisältämiin yksittäisiin väittämiin. Taulukon 5 sarake " α if item deleted" kertoo kunkin yksittäisen väittämän kohdalla, miten faktorianalyysissä muodostetun orientaation sisäinen yhtenäisyys ja johdonmukaisuus muuttuisi, mikäli kyseinen muuttuja poistettaisiin ratkaisusta (Nummenmaa, 2009, s. 360–361). Puolustuspolitiikan perinteisen orientaation α on .944, joka on Häyhän ym. (2021, s. 22) mukaan erinomainen tulos. Perinteisen orientaation muodostamat väittämät näyttäisivät muodostavan eheän kokonaisuuden ja parhaan mahdollisen siinä mielessä, että yhdenkään muuttujan poistaminen ei nostaisi tuloksen sisäistä yhtenäisyyttä. Itse asiassa minkä tahansa muuttujan poistaminen muuttaisi orientaation sisäistä yhtenäisyyttä (α) heikommaksi kuin nyt saatu ratkaisu. Kansainvälisen orientaation α on .885, joka Häyhän ym. (2021, s. 22) mukaan hyvä tulos, ja lähellä erinomaisen alarajaa, .9. kaikkien viiden väittämän osalta sisäinen yhtenäisyys ja johdonmukaisuus laskisi, mikäli jokin niistä poistettaisiin ratkaisusta. Näin ollen näyttäisi siltä, että muodostettu kansainvälisen orientaation malli olisi tilastollisesti tarkasteltuna pätevä.

Seuraavaksi tarkastellaan puolustuspolitiikan faktorianalyysin tuloksen mielekkyyttä. Pääluvussa kuusi muodostettiin alustava yhteenveto puolustuspoliittisista keinoista käyttäen lähteinä turvallisuus- ja puolustuspoliittisia selontekoja sekä puolustusselontekoja vuodesta 1997 vuoteen 2021. Nämä keinot ja selontekojen painotukset jaettiin tässä tutkimuksessa seuraavasti: aseellinen puolustautuminen, yleinen asevelvollisuus ja siihen rinnastettavat asiat, Puolustusvoimille myönnettävät varat sekä Puolustusvoimien materiaali (suorituskykyiset puolustusvoimat), naisten vapaaehtoinen asepalvelus, kansainvälinen ulottuvuus, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan hoito. Tämän jälkeen TAHTO2 -kyselytutkimuksesta valittiin puolustus-

politiikan faktorianalyysiin kaikki ne seitsenportaiset väittämät, joiden voitiin katsoa liittyvän näihin turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin keinoihin ja painotuksiin. Analyysiin mukaan otetut väittämät ovat lueteltu aihealueittain luvussa 8.3. Aseellinen puolustautuminen, yleinen asevelvollisuus ja siihen rinnastettavia väittämiä analyysissä mukana oli yhtensä kuusi kappaletta, Puolustusvoimille myönnettäviin varoihin sekä Puolustusvoimien materiaalia koskevia väittämiä kolme, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan hoitoa koskevia väittämiä kolme, yksi väittäjä koski naisten vapaaehtoista asepalvelusta ja kansainvälistä ulottuvuutta neljä väittäjää.

Perinteiseen orientaatioon latautuivat kaikki aseellisen puolustamisen, yleisen asevelvollisuuden sekä siihen rinnastettavat väittämät ja kaikki Puolustusvoimille myönnettäviin varoihin ja Puolustusvoimien materiaaliin liittyvät väittämät. Lisäksi perinteiseen orientaatioon kuuluu tämän tutkimuksen mukaan naisten vapaaehtoinen asepalvelus. Kansainvälisen orientaatioon latautuivat kaikki ne väittämät, jotka luvussa 8.3. alustavasti katsottiin kuuluvan kansainväliseen ulottuvuuteen. Tähän orientaatioon ei latautunut väittämiä muista alustavista kategorioista.

Tarkastelemalla faktorianalyysissä saatujen orientaatioiden sisältöä, saatu ratkaisu näyttäisi olevan looginen. Perinteiseen orientaatioon latautuivat väittämät, jotka ottavat kantaa yleiseen asevelvollisuuteen, reservin kokoon, kertausharjoituksiin, aseelliseen puolustamiseen, maanpuolustustahtoon sekä Puolustusvoimien riittävään materiaaliseen suorituskykyyn. Mukana tässä orientaatioissa ei ole väittämiä, jotka poikkeaisivat merkittävästi tästä linjasta. Myös kansainvälisen orientaation muodostavat väittämät ovat sisällöltään lähellä toisiaan ottaen kantaa kansainvälisiin operaatioihin, hyvään yhteistyösuhteeseen länsivaltojen kanssa, kriisinhallintaoperaatioihin ja kansainvälisiin harjoituksiin.

Puolustuspolitiikan orientaatiot näyttäisivät sisällöllisesti muodostavan loogisen kokonaisuuden niiden väittämien osalta, jotka kuuluvat jompaankumpaan orientaatioon. Kun saatua tulosta vertaa turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin selontekopapereihin vuosilta 1997–2021, näyttäisivät puolustuspolitiikan keinot ja linjaukset sekä saatu faktorianalyysin tulos olevan pääpiirteissään linjassa keskenään. Selonteoissa keinoina painottuvat ja huomiota saavat eri muodoissaan erityisesti yleinen asevelvollisuus sekä siihen rinnastuvat asiat yhdessä materiaalisen valmiuden ja kansainvälisen ulottuvuuden kanssa (taulukko 2). Tässä suhteessa saatu tulos on linjassa tutkimuksessa havaittujen turvallisuus- ja puolustuspoliittisten keinojen kanssa.

Perinteisessä orientaatioissa ovat mukana sekä aseelliseen puolustamiseen liittyvät väittämät, mutta myös materiaaliseen valmiuteen liittyvät väittämät. Tulos kaipaa hieman tarkempaa tarkastelua, sillä nämä kaksi kategoriaa ovat väittämien sisällöltään toisistaan poikkeavat.

Yleinen asevelvollisuus ja siihen rinnastettavat asiat ovat kaikki mukana perinteisessä orientaatioissa. Saatu tulos on linjassa Pettmanin (2000), Lahtisen (2005) ja Pulliaisen (2015) kanssa. Yhdistävänä tekijänä suomalaisten maanpuolustustahdon ja -identiteetin taustalla näyttäisi olevan yleinen asevelvollisuus. Tämä suuntaus näyttäisi löytyvän myös tässä tutkimuksessa turvallisuus- ja puolustuspoliittisten valintojen osalta. Myyryn (2009) havainnot siitä, että oletettu puolustusvalmius vaikuttaa maanpuolustustahtoon voitaneen katsoa olevan linjassa tulosten kanssa: materiaalin määrä, aseelliseen puolustautumiseen varautuminen ja puolustusmäärärahojen lisääminen ovat osa perinteistä orientaatiota. Siihen, miten paljon yksilö uskoo maanpuolustukseen, liittyy vahvasti käsitys maanpuolustusvalmiudesta. Myös Griffithin (2005) havainnot, että reservissä olevien mahdollisuus uudelleenvärväytymiseen kasvaa, mikäli he kokevat varusteluvalmiuden olevan kunnossa, voi osaltaan tukea tämän tutkimuksen havaintoja, vaikka kyseisessä tutkimuksessa tutkittiinkin Yhdysvaltain kansalliskaartissa palvelevien reserviläisten uudelleenvärväytymisen motiiveja, ei suomalaisten käsityksiä ja asenteita maanpuolustuksesta.

Mielenkiintoinen yksittäinen tulos on myös naisten vapaaehtoisen asepalveluksen latautumisen osaksi perinteistä puolustuspolitiikan orientaatiota. Tosin kärkilataus ja selitysaste olivat kyseisen faktorin heikoimmat (taulukko 5). Väittämä myös latautui molempiin faktoreihin ja sen kommunaliteetti oli tulokseen mukaan otetuista väittämistä heikoin (liite 2, taulukko 14). Kun tuloksia vertaa Hartin (2022, s. 423) havaintoihin sitä, että naiset ovat integroituneet tai ovat integroitumassa kulttuurisesti ja historiallisesti osaksi turvallisuustyönjakoa myös kovan turvallisuuden kontekstissa, tämän tutkimuksen tulokset naisten vapaaehtoisen asepalveluksen kuulumisesta osaksi perinteistä orientaatiota ovat johdonmukaiset ja saattavat osaltaan vahvistaa Hartin (2022) pohdintaa.

Yksittäisiä korrelaatioita tarkastelemalla tulos näyttäisi myös loogiselta. Verratessa naisten vapaaehtoista asepalvelusta toimijuuden väittämiin, yli kohtuullisen korrelaation saavat väittämät "Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista", (.496), "Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan", (.481), "Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana", (.460) ja "Yhteiskunnan tulisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille niin, että niiden tarjoama koulutus olisi maksutonta halukkaille kansalaisille", (.411). Näin ollen linkki toimijuuteen asenoitumisen ja naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen välillä näyttäisi muodostuvan etenkin toimijuuden yleisen vapaaehtoisuuden sekä velvollisuuden kautta. Yhdessäkään kyseisistä väittämistä keskiössä ei ole vastaaja itse vapaaehtoisuuden kontekstissa. Sen sijaan henkilökohtainen vapaaehtoisuus ei näyttäisi korreloivan merkittävästi.

Tämä tutkimus niputtaa puolustuspolitiikan faktorianalyysin tuloksen osalta yhteen aiemmat, toistaan riippumattomat, havainnot suomalaisten asennoitumisesta maanpuolustusta kohtaan. Puolustuspolitiikan perintäisessä orientaatioissa yhdistyvät varusmiespalveluksen merkitys suomalaisia maanpuolustukseen sitovana ilmiönä (esim. Lahtinen, 2005; Pesu, 2014; Pulliainen, 2015), Myyryn (2009) havainnot puolustusvalmiuden vaikutuksesta maanpuolustustahoon sekä Hartin (2022) tulkinnat naisten integroitumisesta osaksi kovaa turvallisuuden ulottuvuutta. Kansainvälisen orientaation löytymistä voidaan pitää uutena, joskaan ei yllättävänä löydöksenä. Kansainväliset asiat ovat olleet yksi puolustuspoliittisten selontekojen painopistealueista.

10.2.2. Maanpuolustustoimijuuden faktorianalyysi

Maanpuolustustoimijuuden faktorianalyysissä löytyi kaksi orientaatiota, velvollisuuden ja vapaaehtoisuuden orientaatiot. Näiden kahden orientaation avulla kyetään selittämään 65 % analyysissä mukana olevasta aineistosta (taulukko 6). Tulosta voidaan pitää hyvänä verrattuna Häyhän ym. (2021, s 77) esimerkissä olleeseen kokonaisselityksensäasteeseen 47 %.

Faktorilatauksia tarkastellessa velvollisuuden orientaatioon latautui viisi väittämää, ja vapaaehtoisuuden orientaatioon neljä väittämää. Velvollisuuden orientaatio kykenee selittämään enimmillään 87 % orientaatioissa mukana olevan väittämän 11.8. vaihtelusta ja pienimmillään velvollisuuden orientaatiolla kyetään selittämään hieman yli puolet (56 %) väittämän vaihtelusta. Saman suuntaiset havainnot ovat myös vapaaehtoisuuden orientaatio kohdalla. Voimakkain faktorilataus on väittämällä 15.3., 88 % ja heikoin väittämällä 15.4 (58 %), jonka vastausasteikko on käännetty samanlaiseksi muun aineiston kanssa. Toimijuuden orientaatiot näyttäsivät siis kykenevän selittämään varsin paljon niihin latautuneiden yksittäisten väittämien vaihtelusta aineistossa. Tässä mielessä saatu tulos vaikuttaa varsin hyvältä.

Eri väittämät latautuivat pääsääntöisesti selvästi toiselle orientaatiolle toista vahvemmin, mutta väittäjä 11.12. latautui velvollisuuden orientaatioon faktorilatauksella .57 ja vapaaehtoisuuden orientaatioon latauksella .42 (liite 3, taulukko 16). Häyhän ym. (2021, s. 80) mukaan latauksen tulisi olla vähintään .5 jotta se olisi riittävän korkea otettavaksi mukaan tulokseen. Tämä puoltaa väittämän pitämistä analyysissä velvollisuuden orientaatioissa. Väittäjä käsittelee vapaaehtoisen maanpuolustustyön tarpeellisuutta yleisellä tasolla, joten tämä näkökulma tukisi väittämän olevan lähempänä vapaaehtoisuuden orientaatiota. Toisaalta vapaaehtoisuuden orientaatioon latautuneet väittämät liittyvät enemmän henkilökohtaisiin kysymysten teemoihin kuin yleiseen suhtautumiseen toimijuutta kohtaan.

Toinen maanpuolustustoimijuuden faktorianalyysin tuloksiin päätynyt, faktorilatauksien perusteella tilastollisen tarkastelun kohteeksi otettava väittäjä on 22.5, jossa kysytään vastaa-

jien mielipidettä siihen, meneekö yhteiskunnan puolustamisessa yhteiskunnan etu joskus yksilön edelle. Sen kommunaliteetti (liite 3, taulukko 14) on kohtuullisen alhainen, vain .365, kun Häyhä ym. (2021, s. 80) määrittelevät kommunaliteetin alarajaksi .3. Lisäksi se on kohtalaisen lähellä Häyhän ym. (2021, s. 80) ilmoittamaa alimman mahdollisen mukaan otettavan faktorilatauksen (.5) arvoa (liite 3, taulukko 16). Toisaalta väittämä latautuu vain velvollisuuden orientaatioon ja se on sisällöltään järkevä velvollisuuden orientaatioon. Häyhä ym. (2021, s. 79) painottavatkin tutkijan tulkintaa analyysin eri vaiheissa.

Kolmas rajatapaus faktorilatauksien perusteella on väittämä TOIMKIINNOSTAA, joka on alun perin väittämä 15.4. Analyysissä mukana olevan väittämän vastausasteikko on käännetty yhdenmukaiseksi muiden väittämien kanssa, ja väittämässä tiedustellaan, kiinnostaako vastaa- jaa toiminta vapaaehtoisessa maanpuolustusjärjestössä. Väittämä latautuu molemmille orien- taatioille, mutta ylittää vaaditun alarajan vain vapaaehtoisuuden orientaatioissa (liite 3, tauluk- ko 16). Kun tarkastelua jatketaan pidemmälle, huomataan että vapaaehtoisuuden orientaation α on .885. Mikäli kyseinen väittämä poistettaisiin ratkaisusta, nousisi α arvoon .915. (tauluk- ko 6). Tämä seikka puoltaisi osaltaan kyseisen väittämän poistamista tuloksesta. Lisäksi va- paaehtoisuuden orientaatioon vahvimman latauksen saava väittämä, 15.3, on käytännössä hyvin lähellä tarkasteltavaa väittämää. Toisaalta mikäli TOIMKIINNOSTAA poistettaisiin ratkaisusta, orientaation hyvyys nousisi vain .030 verran, joten siinä suhteessa muutos ei olisi kovin merkittävä. Kun otetaan huomion itse väittämän sisältö, tukee se kyseisen väittämän pitämistä mukana vapaaehtoisuuden orientaatioissa koska tilastollisessa tarkastelussa ei ilmen- nyt mitään välttämätöntä syytä poistaa kyseistä kohtaa.

Taulukosta 6 nähdään, että puhdistetun osiokorrelaation osalta tulos vaikuttaisi olevan tarkoi- tuksenmukainen. Sekä velvollisuuden että vapaaehtoisuuden muodostavat kysymykset ovat puhdistetulta osiokorrelaatioiltaan positiivisia ja yli .2 arvon. Velvollisuuden orientaation α on .872 ja vapaaehtoisuuden .885, eli niiden sisäiset yhtenäisyydet ovat varsin hyvät, melkein erinomaiset, Häyhän ym. (2021, s. 23) asettamien raja-arvojen mukaisesti. Näiden tulosten perustella kyseisten orientaatioiden muuttujat korreloivat hyvin orientaatioiden kokonaisuus- den kanssa ja orientaatioiden sisäinen yhdenmukaisuus on hyvä.

Maanpuolustustoimijuuden faktorianalyysissä löytyi kaksi orientaatiota, jotka tässä tutkimuk- sessa ovat nimetyt velvollisuuden ja vapaaehtoisuuden orientaatioiksi. Kun tarkastellaan, mil- laisia väittämiä orientaatioihin on latautunut, huomataan että velvollisuuden orientaatioissa painottuu selvästi velvollisuuden ja kunnian kysymykset sekä yhteiskunnan etu yksilön edun edellä. Poikkeuksen tekee kysymys 11.12, jota käsiteltiin jo aiemmin tässä luvussa. Vapaaeh- toisuuden orientaatioon latautuneet kysymykset ovat hyvin pitkälle yksilölähtöisiä ja käsitte-

levät henkilökohtaista vapaaehtoisuutta sekä oman osaamisen kehittämistä (taulukko 6). Sisällöllisesti faktorianalysissä muodostetut väittämät näyttäisivät olevan toisistaan poikkeavat, mutta sisäisesti yhtenäiset.

Velvollisuuden orientaatioon latautuneissa väittämissä voidaan nähdä Griffithin (2008) ja Myyrin (2009) omissa tutkimuksissaan painottamaa velvollisuudentunnon tärkeyttä maanpuolustukseen osallistumisen motiivina. Samoin Riikosen ym. (2019) tutkimuksessa löytnyt velvollisuuden ryhmän periaatteet voittaneen katsoa löytyvän tämän tutkimuksen velvollisuuden orientaatioryhmästä. Tähän esimerkiksi viittaavat velvollisuuden orientaatioon latautuneet väittämät 11.8. ja 11.12. Velvollisuuden orientaation voidaan katsoa olevan lähellä Puustisen ym. (2018) määrittelemää hyvinvointikansalaisuutta, jossa asevelvollisuuden suorittaminen näyttäytyy siihen liittyvien velvollisuuksien ja ympäristön odotusten täyttämisenä. Esimerkiksi velvollisuuden orientaatioon latautunut kysymys asepalveluksen suorittamisesta kunniasiana voi osaltaan tukea tätä näkemystä.

Vapaaehtoisuuden orientaatioissa näyttäisi painottuvan sekä vapaaehtoisuus, mutta myös henkilökohtaisuus. Ben-Dorin ym. (2007) mukaan yksilölliset motiivit painottuvat todennäköisesti kollektiivisia syitä tärkeämpinä kannustimina ihmisten maanpuolustustoimijudessa. Vapaaehtoisuuden orientaatioissa voidaan nähdä Puustisen ym. (2018) mainitseman hyötykansalaisuuden piirteitä. Hyötykansalaisuus korostaa maanpuolustuksen valinnanvapautta ja yksilön omia intressejä valtion puolustamisessa. Vapaaehtoisuuden orientaatio on myös lähellä Riikosen ym. (2019) yksilön vapautta korostavan ryhmän painotuksia. Tosin tähän tulkintaan kannattanee suhtautua osiltaan myös kriittisesti, sillä Riikosen ym. (2019) yksilön vapautta korostava ryhmä katsoo olevansa vastuussa ennen kaikkea itselleen ja kansalaisten tulisi voida toimia oman harkintansa mukaan myös maanpuolustuksessa. Toisaalta juuri tällaista väittämää ei latautunut vapaaehtoisuuden orientaatioon, vaikka analyysissä oli mukana väittämä 22.6, "Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus löytää itselleen mahdollisimman motivoiva rooli...". Riikonen ym. (2019) korostavatkin, että riippumatta mihin heidän tutkimuksensa ryhmään yksilö sijoittui, käytännössä kaikki kokivat maanpuolustuksen kuuluvan kaikille joko velvollisuuden tai vapaaehtoisuuden kautta. Lisäksi yksilön vapautta korostava ryhmä oli Riikosen ja muiden (2019) tutkimuksessa löytyneistä ryhmistä pienin.

Mielenkiintoinen havainto toimijuuden faktorianalysin tuloksessa on, että Törnqvistin (1975) yleiseen ja henkilökohtaiseen maanpuolustustahtoon rinnastettavat väittämät 11.3. ja 11.8., joita myös MTS:n 2019 kyselyssä käytetään, latutuvat molemmat velvollisuuden orientaatioon. MTS:n kysymys yleisestä maanpuolustustahdosta ja TAHTO2 -kyselytutkimuksen kysymys 11.3. ovat identtiset. Sen sijaan MTS:n 2019 henkilökohtaista maanpuolustustahtoa mittaava kysymys ja TAHTO2 -kyselytutkimuksen kysymys 11.8. ovat hieman erilaiset sana-

muodoiltaan. Toisaalta tämän tutkimuksen velvollisuuden orientaation voidaan katsoa käsittelevän nimenomaan velvollisuudesta kumpuavaa toimijuuden motiivia, kun taas vapaaehtoisuuden orientaatioissa painottuvat kysymykset, jotka käsittelevät vapaaehtoista maanpuolustustoimintaa. Velvollisuudentunto voi olla joko yleistä tai henkilökohtaista. Näin katsottuna tämän tutkimuksen faktorianalyysin tulos ja orientaation nimeäminen velvollisuudeksi on perusteltu ja nimeäminen on linjassa faktorianalyysin tuloksen kanssa myös Törnqvistin (1957) mukaisen yleisen ja henkilökohtaisen maanpuolustustahdon kanssa.

Tässä tutkimuksessa löydetty velvollisuuden ja vapaaehtoisuuden orientaatiot vahvistavat Kososen (2019) huomioita siitä, että toimijuuden motiiveina voivat olla joko velvollisuudesta tai vapaaehtoisuudesta kumpuavat vaikuttimet. Toisaalta Vartiainen (2019) havainnot siitä, että henkilökohtainen maanpuolustustahto mittaa enimmäkseen eri asiaa kuin yleinen maanpuolustustahto sekä suhtautuminen puolustusmäärärahoihin ovat osin ristiriidassa tämän tutkimuksen tulosten kanssa. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan yleiseen ja henkilökohtaiseen maanpuolustustahtoon rinnastettavat väittämät latutuvat samalle orientaatiolle ja näyttäisivät kertovan samasta latentista asiasta, joka tässä tutkimuksessa on nimetty velvollisuudeksi. Päätelmää voi osaltaan tukea myös faktorianalyysin toteutuksen tapa. Rotaatiomenetelmäksi valittiin Varimax. Se sallii samalle orientaatioille latautuvien muuttujien yhteisvaihtelun, mutta ei yhteisvaihtelua eri orientaatioiden välillä.

Mikäli väittämien 11.3. ja 11.8. katsotaan kertovan yleisestä ja henkilökohtaisesta maanpuolustustahdosta, löydetään tässä tutkimuksessa niiden taustalla oleva, yhteinen nimittäjä, velvollisuudentunto. Kysymyksiin vastaaja, riippumatta siitä tulkitaanko hänen olevan enemmän yleisen maanpuolustustahdon vai henkilökohtaisen maanpuolustustahdon kannalla, lähestyy samaa asiaa, velvollisuutta, vain hieman eri suunnista. Tämän huomion voidaan mahdollisesti katsoa palvelevan Kososen (2019, s. 60) laajan maanpuolustustoimijuuden määritelmää Törnqvistin (1975, s. 26) henkilökohtaisen maanpuolustustahdon määritelmän kustannuksella. Kosonen (2019, s. 60) ei rajoita toimijuutta vain aseelliseen toimintaan vaan huomioi velvollisuuden tai vapaaehtoisuuden kautta tapahtuvan toimintaan orientoitumisen, pyrkimyksen saavuttaa tiettyjä tavoitteita tai halun osallistua maanpuolustukseen käytettävissä olevien vaihtoehtojen puitteissa.

Nummenmaa (2009, s. 406, 412) painottaa orientaatioiden ja niiden sisältämien väittämien tilastollisen tarkastelun lisäksi sisällöllistä tarkastelua osana diskurssia. Edellä on kiinnitetty huomiota molempiin lähestymistapoihin. Ensinnäkin on tarkasteltu saatujen orientaatioryhmien tilastollista kelpoisuutta, ja sen jälkeen käyty keskustelua tuloksien ja kirjallisuuden kanssa nostaten esiin myös joitakin kriittisesti tarkasteltavia yksityiskohtia. Tässä tutkimuksessa löytyneet puolustuspolitiikan ja maanpuolustustoimijuuden orientaatiot näyttäisivät olevan lin-

jassa aikaisemman kirjallisuuden kanssa eikä sovittamatonta ristiriitaa tältä osin tai tilastollisesti ole havaittavissa.

10.3. Lineaarinen regressioanalyysi

Linearisessa regressioanalyysissä tutkittiin faktorianalyysin tuloksia hyödyntäen, kuinka paljon puolustuspolitiikkaan asennoitumisella voidaan selittää toimijuuteen asennoitumista. Toisin sanoen, kuinka hyviä selittäjiä puolustuspolitiikan orientaatiot ovat, kun ennustetaan toimijuuden orientaatioiden vaihtelua. Analyysin vaiheet ovat kuvattu yksityiskohtaisesti luvuissa 8.7.1. ja 8.7.2.

Velvollisuuden orientaation regressiomallissa (taulukko 8) puolustuspolitiikan perinteinen orientaatio selittää 75 % toimijuuden velvollisuusorientaation vaihtelusta. Kyseinen malli sopii aineistoon ja on tilastollisesti merkitsevä ($p < .001$). Regressiokertoimeksi analyysissä saatiin .941, 95 %:n luottamusvälillä. Tämä tarkoittaa tilastollisesti sitä, että mikäli kyseistä regressiomallia hyödynnetään perusjoukossa, regressiokerroin voi vaihdella 95 % todennäköisyydellä välillä .911 ja .970 (liite 4, taulukko 11). Perinteinen puolustuspolitiikkaan orientaatio ennustaa siis vahvasti ja positiivisesti toimijuuden velvollisuuden orientaatiota.

Aivan yhtä voimakasta selitystasetta ei saatu vapaaehtoisuuden lineaarisessa regressioanalyysissä. Selitystaseteeksi muodostui 37 %, kun selittävänä muuttujana on puolustuspolitiikan perinteinen orientaatio. Kyseinen malli sopii hyvin tutkimusaineistoon ja on tilastollisesti merkitsevä ($p < .001$). Mallin regressiokerroin on .816, 95 % luottamusvälillä. Regressiokerroin voi vaihdella 95 % luottamusvälillä perusjoukossa välillä .756 ja .876. Toisin sanoen positiivisesti puolustuspolitiikan perinteiseen orientaatioon suhtautuminen ennustaa myös positiivista asennoitumista toimijuuden vapaaehtoiseen orientaatioon tutkimuksen populaatiossa.

Tähtisen ym. (2020, s. 199) mukaan yhteiskunta- ja käyttäytymistieteisiin liittyvissä regressioanalyysissä harvoin päästään yli 20 % selitystasteen. Selitystasheet jäävät yleisesti mataliksi siksi, ettei tutkittavaan asiaan vaikuttavia kaikkia tekijöitä saada mukaan. Tätä taustaa vasten tässä tutkimuksessa saavutetut 75 % ja 37 % selitystasheet ovat varsin korkeita.

Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin faktorianalyysissä muodostettuja uusia muuttujia, orientaatioryhmiä. Puolustuspolitiikan faktorianalyysin kahdella orientaatiolla kyettiin selittämään 65,5 % kaikesta analyysissä mukana olevasta aineistosta. Maanpuolustustoimijuuden kahden orientaation avulla kyettiin selittämään 65 % analyysissä mukana olevasta aineistosta. Muuttujien lisääminen lopullisiin faktorianalyysien ratkaisuihin olisi voinut nostaa orientaatioiden selitystasetta (Kananen, 2015, s. 318), mutta olisi voinut aiheuttaa ongelmia lineaarisessa regressioanalyysissä, esimerkiksi laskemalla regressiokertoimen estimointitarkkuutta. Regressio-

analyysissä käytettyjen muuttujien tulisi näin ollen perustua tilastollisen tarkastelun ohella ilmiötä selittäviin teorioihin (Kananen 2015, s. 318).

Kun maanpuolustustoimijuuden orientaatioiden muutosta ennustettiin puolustuspolitiikan perinteisellä ja kansainvälisillä orientaatioilla, ainoastaan puolustuspolitiikan perinteinen orientaatio oli molempien toimijuuden orientaatioiden muutoksien tilastollisesti merkitsevä selittäjä. Vahvin yhteys puolustuspolitiikan orientaatioiden ja toimijuuden orientaatioiden välillä syntyy tämän tutkimuksen perusteella etenkin puolustuspolitiikan perinteisen orientaation ja toimijuuden velvollisuutta painottavan orientaation välille. Puolustuspolitiikan perinteinen orientaatio näyttäisi myös olevan linjassa esimerkiksi Pettmannin (2000) ja Pulliaisen (2015) havaintojen kanssa siitä, että se on mahdollisesti osaa suomalaista identiteettiä koska perinteinen orientaatio pitää sisällään laajan kirjon väittämä, jotka ovat sidoksissa yleiseen asevelvollisuuteen. Lahtinen viittaa samaan asiaan (2005, s. 78) pitämällä asevelvollisuutta (puolustus-) poliittisessa kulttuurissa yhteiskunnallisena ilmiönä. Kansalaisten perinteisen puolustuspolitiikkaan orientoitumisen ja toimijuuden asenteiden velvollisuuden orientaation välinen voimakas tilastollinen yhteisvaihtelu näyttäisi tämän tutkimuksen perusteella, sitovan yhteen Lahtisen (2005, 78) edellä kerrotut havainnot, Pesun (2009) pohdinnan varusmiespalveluksen identiteettisestä ja instrumentaalisesta merkityksestä sekä Griffithin (2008), Myyryn (2009), Takamaan (2014), Puustisen (2018) ja Riikosen ym. (2019) havainnot velvollisuuden tunteesta toimijuuden motivaation lähteenä.

10.4. Spearmanin järjestyskorrelaatio

Tässä tutkimuksessa on analyysimenetelminä käytetty faktorianalyysiä ja sillä laadittujen orientaatioiden avulla analyysiä on syvennetty lineaarisessa regressioanalyysissä tarkastelemalla, miten hyvin puolustuspoliittisilla orientaatioilla voidaan ennustaa asenteita toimijuutta kohtaa. Faktorianalyysi perustuu analyysissä mukana olevien väittämien välisiin korrelaatioihin sekä niiden taustalla oleviin yhteisiin tekijöihin (Nummenmaa, 2009, s. 396–397). Myös lineaarinen regressioanalyysi perustuu vertailtavien muuttujien välisiin lineaarisiin yhteyksiin (Kananen, 2015, s. 318–319). Näin ollen faktorianalyysin lopullisiin ratkaisuihin latautuneiden väittämien korrelaatioita ei ole hyödyllistä tarkastella erikseen, koska se on jo tehty lineaarisessa regressioanalyysissä. Huomiota on hedelmällisempää kiinnittää niihin muuttujiin, jotka eivät latautuneet faktorianalyysissä mihinkään orientaatioon.

Puolustuspolitiikkaan asennoitumisen osalta merkittävä havainto on, että faktorianalyysissä mukana olleet itse puolustuspolitiikan hoitoa koskevat kysymykset eivät latautuneet mukaan kumpaankaan lopulliseen orientaatioryhmään. Lisäksi faktorianalyysi ei tuottanut puolustuspolitiikan hoidon osalta omaa faktoriaan. Tulos voi viitata siihen, että kansalaiset eivät asen-

noidu johdonmukaisesti siihen, miten puolustuspolitiikkaa on maassamme hoidettu. Tulkintaa tukee myös tulokset kuvailevan tilastoanalyysin osalta (taulukko 3). Edellä mainitut kolme väittämää ovat eniten "en osaa sanoa" vastausvaihtoehtoja saaneita ja myös niiden keskiarvot ovat hieman yleistä tasoa alemmat.

Tämä havainto saattaa saada tukea Jalkasen (2019) tuloksista, joiden mukaan maanpuolustusryhmien eroavaisuuksia tarkastellessa erot asennoitumisessa puolustuspolitiikkaan eivät näyttele yhtä merkittävää roolia kuin muut seikat. Edelleen johtopäätöstä epäjohdonmukaisesta puolustuspolitiikkaan asennoitumisesta voi osaltaan tukea Myyryn (2009) havainnot, että käsitykset puolustusvalmiudesta vaihtelivat tutkittavien keskuudessa. Tämän Myyry (2009) tulkitsi mahdollisesti tarkoittavan sitä, että kansalaisilla ei välttämättä ole käsitystä puolustusvalmiuden todellisesta tilasta. Mikäli kansalaiset kokevat tietävänsä heikosti puolustuksen todellisen tilan, sama saattaa koskea myös itse puolustuksen poliittista hoitoa. Taulukosta 12 nähdään, että tilastollinen yhteys sen välillä, miten vastaajat ovat asennoituneet puolustuspolitiikan hoitoon, ja miten he asennoituvat omaan toimijuuteensa, on lisäksi heikohko. Tämän voitaneen katsoa merkitsevän yhdessä edellisten seikkojen kanssa sitä, että sen lisäksi, että kansalaisten suhde itse puolustuspolitiikan hoitoon on epäjohdonmukainen, se ei ole jäsentynyt vahvasti myöskään suhteessa omaan toimijuuteen.

Maanpuolustustoimijuuden osalta kumpaankaan toimijuuden orientaatioryhmään eivät latautuneet väittämät., 22.4. ja 22.6. Kysymys 22.6. väittää, että kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisimman motivoiva rooli. Kysymys 22.4. väittää, että kaikkien rooli varsinkin sodan aikana ei voi olla itselle mieluinen. Väittämä 22.4. tippui siis pois lopullisesta faktorianalyysin ratkaisusta, mutta hyvin samanlainen väittämä 22.5. (yhteiskunnan turvaamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edelle) päättyi lopulliseen ratkaisuun.

Pois pudonneet väittämät näyttäisivät keskittyvän samaan aiheeseen, omaan rooliin maanpuolustuksessa, joskin vastakkaisista tulokulmista. Faktorianalyysin ratkaisuun mukaan päässyt väittämä sen sijaan ei keskity yksilön omaan rooliin, vaan käsittelee yleisesti yhteiskunnan etua yksilön edelle. Kuvailevan tilastoanalyysin taulukosta 4 nähdään, että suurta eroa ei ole siinä, kuinka vastaajat ovat suhtautuneet kyseisiin väittämiin. Yhteiskunnan etua yksilön edelle käsittelevän väittämän keskiarvo on 5.70. Kysymyksen "Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus löytää itselleen mahdollisimman motivoiva rooli" keskiarvo on 5.22 ja väittämän "Kaikkien rooli maanpuolustuksessa erityisesti sodan aikana ei voi olla itselle mieluinen" keskiarvo on 5.48. Vastaajat ovat siis suhtautuneet varsin positiivisesti tai pitäneet tärkeinä kaikkien väittämien aiheita. Suurta eroa ei keskiarvoissa ole myöskään muihin toimijuuden väittämiin.

Korrelaatiomatriiseja tarkastellessa (taulukot 10, 11, 12, 13 ja 14) voidaan kuitenkin huomata, että faktorianalyysin tuloksista pois pudonneet, omaa roolia käsittelevät kysymykset, korreloivat suhteellisen heikosti puolustuspolitiikan väittämien kanssa. Väittämän 22.5. korrelaatiot ovat kaikilta osin korkeammat kuin kummankaan suoraan omaa roolia käsittelevän väittämän. Jalkasen (2019, s. 163) tutkimustulosten mukaan, riippumatta mihin kyseisen tutkimuksen maanpuolustusryhmään vastaajat kuuluivat, pitivät he tärkeänä löytää itseään mahdollisimman motivoiva rooli maanpuolustustyössä. Tämä tutkimus syväentää osaltaan kyseistä löydöstä. Vastaajat pitivät kyllä tärkeänä, että itselle löytyisi mahdollisimman motivoiva rooli, mutta samaan aikaan vastaajissa on suuri joukko myös niitä joiden mielestä oma rooli varsinkin sodan aikana ei voi olla itselle mieluinen. Tässä tutkimuksessa oma roolin merkitys ei noussut merkittäväksi, sillä omaa roolia käsittelevät väittämät eivät latautuneet faktorianalyysissä omaksi ryhmäkseen eikä niillä näin ollen ole tämän tutkimuksen perusteella tilastollisesti merkitsevää yhteisvaihtelua muiden toimijuuden osa-alueiden kanssa eikä ne korreloi merkittävästi puolustuspoliittisten kysymysten kanssa.

10.5. Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi voidaan tiivistää validiteetin ja reliabiliteetin arviointiin. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, onko tutkittu oikeita asioita. Kvantitatiivisen tutkimuksen osalta validiteetti voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen validiteettiin. Sisäinen validiteetti tässä tutkimuksessa tarkastelee sitä, onko esitetyt väitteet kyetty perustelemaan tai näyttämään oikeiksi ja sitä, miten hyvin tutkimusaineisto vastaa tutkimusongelmiin. Ulkoinen validiteetti on saatujen tulosten yleistettävyyden arviointia eli sitä, kuinka hyvin tulosten voidaan arvioida toistuvan tutkimusta vastaavissa ilmiöissä myös tutkimuksen ulkopuolella. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen pysyvyyttä, eli jos tutkimus toistettaisiin, saataisiinko samat tulokset. (Nummenmaa, 2009, s. 347; Kananen, 2015, s. 342–350.)

Tämä tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa kaksi keskeistä asiaa ovat sisäisen ja ulkoisen validiteetin osalta tutkimuksen aineiston luotettavuuden arviointi sekä reliabiliteetin osalta käytetyillä tutkimusmenetelmillä saatujen tulosten luotettavuuden arviointi (Häyhä ym., 2021, s. 21–22; Nummenmaa, 2009, s. 347; Kananen, 2015, s. 342–350). Tutkimuksessa käytettiin valmista TAHTO2 -kyselytutkimuksen aineistoa ja tilastollisista analyysimenetelmistä merkittävimmät olivat orientaatioryhmien muodostamisessa käytetty faktorianalyysi ja regressioanalyysi, jolla selvitettiin, kuinka paljon toimijuuden orientaatioista on selitettävissä puolustuspolitiikkaan asennoitumisen orientaatioilla. Lisäksi yksittäisten väittämien välisten tilastollisten yhteyksien selvittäminen toteutettiin spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimen laskemisella.

Sisäisen validiteetin näkökulmasta tämä tutkimus on riippuvainen TAHTO2-kyselytutkimuksen aineistosta, eikä tätä tutkimusta varten rakennettu omaa kyselyä. Valmiin aineiston käyttö ei nouse ongelmaksi, koska kyseisen kyselytutkimuksen kysymykset ovat muodostettu maanpuolustussuhteen mallin perusteella (liite 1), ja tässä tutkimuksessa mielenkiinnon kohteena on maanpuolustussuhteen kaksi osa-aluetta, maanpuolustustoimijuus sekä -asenne, ja näiden välinen yhteys. Näin ollen kyseisen aineiston käyttö on tässä tutkimuksessa perusteltua. Se myös mahdollistaa samaa aineistoa hyödyntävien tutkimusten mahdolliset ristitarkastelut.

Yhtenä kritiikin kohteena voi olla sisällöllinen validiteetti (Häyhä ym. 2021, s.21), siltä osin, että tutkimuksessa jouduttiin tekemään perusteltuja ratkaisuja valittaessa toimijuuteen ja puolustuspolitiikkaan rinnastettavat väittämät. Kritiikki kohdentuu tällöin kysymykseen, kertovatko valitut väittämät juuri tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaisista asioista. Tutkimukseen valitut kysymykset ovat maanpuolustussuhteeseen perustuvan TAHTO2 -kyselytutkimuksen kysymyksiä ja tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita juuri maanpuolustussuhteen osa-alueista. Valitut toimijuuden ja puolustuspolitiikan kysymykset pyrittiin perustelemaan kirjallisuusosion kautta pitäen mielessä, että mielenkiinnon kohteena on toimijuuden osalta nimenomaan konkreettisen toiminnan sijasta toimijuuden asenteet. Puolustuspoliittiset väittämät pyrittiin perustelemaan maanpuolustustahdon ja puolustuspolitiikan välisestä suhteesta käsittelevällä kappaleella sekä tarkastelemalla puolustuspoliittisia selontekoja ja puolustuselontekoja.

Nummenmaan (2009, s. 346–346) mukaan käyttäytymistieteissä ei koskaan voida mitata suoraan tiettyä tutkittavaa asiaa ja tässä suhteessa kaikkeen mittaamiseen sisältyy jonkin asteista virhettä. Sen lisäksi, että itse kysymyksiin joudutaan kiinnittämään tältä osin erityistä huomiota, ei voida kokonaan välttyä myöskään siltä, että jokainen vastaaja tulkitsee kysymyksen lisäksi omalla tavallaan. Huomioon täytyy edelleen ottaa Jalkasen ym. (2020, s. 202) havainnot siitä, että maanpuolustussuhteen mallin osa-alueet eivät ole täysin yksiselitteiset ja tarkkarajaiset. Toisaalta tämä myös mahdollistaa perustelujen valintojen tekemisen, kun tutkimukseen valitaan maanpuolustussuhteen eri osa-alueista kertovia väittämiä.

Puolustuspoliittisiin väittämiin asennoitumisen kysymykset pyrittiin valitsemaan sen mukaan, miten niiden voidaan katsoa kertovan tehdyistä puolustuspoliittisista ratkaisuista tai rinnastuvan niihin. Perusteet löytyvät etenkin luvusta 5–6. Joidenkin väitteiden osalta on perusteltua kysyä, kertovatko ne enemmän yleisestä luottamuksesta puolustuspolitiikan hoitoa kohtaan kuin maanpuolustusasenteesta. Tässä tutkimuksessa kysymykset "Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Suomen puolustuspolitiikkaa on mielestäni hoidettu viime vuosina hyvin", "Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on mielestäni hoi-

dettu viime vuosina hyvin" ja "... Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Luotan siihen, että mahdolliset puolustusratkaisut ovat perusteellisesti pohdittuja" on tulkittu rinnastuvan asennoitumiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan hoitoa kohtaan eikä niiden katsota kertovan sinällään valtion pystyvyydestä kriisin aikana ja sitä kautta maanpuolustusluottamuksesta.

Tässä tutkimuksessa maanpuolustustoimijuuden asennetta käsittelevät väittämät valittiin sen mukaan, miten niiden voidaan tulkita rinnastuvan tutkimuksen teoriaosuudessa esiin nousseisiin toimijuuden asenteisiin. Itse konkreettinen toiminta rajautui näin ollen mukaan otettujen väittämien ulkopuolelle. Tämä on perusteltua, kun halutaan pyrkiä mahdollisimman kattavaan yleistykseen. Esimerkiksi luvun 2 maanpuolustustoimijuutta käsittelevä kohta tuo esille itse konkreettiseen toimintaan osallistuvien vähäisen määrän.

Sisäisen validiteetin osalta tässä tutkimuksessa saadut tulokset näyttäisivät antavan tukea sille, että väittämien valinnan osalta tulkinta siitä, käsittelevätkö ne maanpuolustustoimijuutta ja -asennetta näyttäisi olleen perusteltu ja oikeasuuntainen. Toimijuuden osalta tässä tutkimuksessa löydettiin toimijuuteen asennoitumisen osalta velvollisuuden ja vapaaehtoisuuden orientaatio. Tutkimuksen kirjallisuuskatsaus (kts. taulukko 1) tukee tällaisten toimijuuden orientaatioiden olemassaoloa, joten tätä huomiota vasten tutkimukseen onnistuttiin valikoimaan toimijuuden asenteita mittaavia väittämiä. Puolustuspolitiikan perinteinen orientaatio näyttäisi myös olevan linjassa esimerkiksi Pettmannin (2000), Lahtisen (2005) ja Pulliaisen (2015) havaintojen kanssa. Uutena löydöksenä tutkimuksessa havaittiin kansainvälinen orientaatio. Tälle ei löytynyt suoraa verrokkia tutkimuskirjallisuuden osalta, mutta puolustuspoliittisissa selontekopapereissa kansainvälinen ulottuvuus on huomioitu jo kauan (kts. pääluke 6). Tulos ei ole sattumaa tai virheellinen, vaan ilmiö näyttäisi olevan tutkimuksen rajaukset muistaen todellinen ja tilastollisesti merkitsevä (kts luku 9.3). Vaikka tutkimuskysymysten sisällön ja tutkittavan asian suhteen ei koskaan päästäkään täydelliseen objektiivisuuteen, näyttäisivät tulokset olevan linjassa tutkimuskirjallisuuden kanssa ja näin ollen tutkijan omat johtopäätökset esimerkiksi faktorianalyysin orientaatioryhmien muodostumisen ja nimeämisen osalta perustellut.

Näyttäisi siis siltä, että sisäisen validiteetin osalta tutkimusaineistolla ja siitä valituilla toimijuuden ja puolustuspolitiikkaan asennoitumisen väittämillä onnistuttiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Faktorianalyysillä saadut orientaatioryhmät muodostavat yhdensuuntaisista ja loogisen kokonaisuuden muodostuvista väittämistä. Lisäksi kirjallisuuskatsaus tukee löydettyjen orientaatioryhmien mielekkyyttä. Lineaarissa regressioanalyysissä käytettiin hyväksi faktorianalyysin tuloksia. Saaduilla tuloksilla kyettiin vastaamaan tämän tutkimuksen tutkimusongelmaan ja tutkimus myös tuotti uutta tietoa maanpuolustussuhteen osa-alueista ja niiden välisistä vuorovaikutuksista. Täältä osin tutkimusaineisto on sopiva suhteessa tutkimus-

ongelmiin ja valittuihin tutkimusmenetelmiin. Tutkimusaineiston kysymyksillä mitattiin niitä asioita, joita oli tarkoitus mitata. Sisäisen validiteetin näkökulmasta aineisto on siis sopiva tämän tutkimuksen tutkimusasetelmaan nähden.

Ulkoisen validiteetin näkökulmasta tulosten luotettavuutta arvioitaessa täytyy ottaa huomioon tulosten luotettavuus tilastollisessa mielessä. Tutkimuksen koko otos on varsin suuri, 1667 henkilöä. Faktorianalyysissä otsokoon tulisi olla mahdollisimman suuri. Nummenmaan (2009, s. 406–407) mukaan faktorianalyysissä tutkittavia pitäisi olla vähintään kaksi kertaa niin paljon kuin analysoitavia muuttujia. Tässä tutkimuksessa faktorianalyysin N oli 1348–1528 tutkittavaa ja tutkittavia muuttujia oli puolustuspolitiikan analyysissä 17 sekä toimijuudessa 13. Kyseinen ehto täyttyy siis kirkkaasti. Lisäksi tutkittavia pitäisi olla 20 kertaa enemmän kuin faktoreita (Nummenmaa, 2009, s. 407). Tämäkin ehto täyttyy tässä tutkimuksessa.

Faktorianalyysiin, ja näin ollen edelleen regressioanalyysiin, olisi teknisesti voitu ottaa mukaan myös henkilöitä, joilla puuttuu vastaus johonkin analyysissä mukana olleista väittämistä tai useammista väittämistä. Tällöin analyysissä olisi puuttuvat tiedot keskiarvoistettu. Tällä tavalla lopullisiin analyysihin mukaan päässeiden lukumäärä olisi ollut jonkin verran suurempi, mutta kuten taulukosta 7 nähdään, on faktorianalyysin havaintojen lukumäärät välillä 1348–1528 kappaletta, eli varsinainen otos on varsin suuri näinkin. Nummenmaan (2009, s. 316) mukaan havaintoaineiston koon tulisi lineaarisessa regressioanalyysissä olla vähintään 50, ja mielellään yli 100. Mitä suurempi otoskoko on, sitä paremmin regressioanalyysi toimii. Verrattuna havaintoaineistoon koon vähimmäisvaatimukseen, tässä tutkimuksessa olevat otoskoot riittävät erinomaisesti.

Vähentämällä havaintojen määrää ei keskiarvoistamista tarvittu yksittäisten havaintojen osalta käyttää, ja näin ollen saadut tulokset ovat tässä mielessä tarkemmat. Vaikka lopullisista analyysistä pudotettiin koko havaintojoukosta 319–139 vastaajaa on analyysien N silti varsin korkea. Korkean havaintojen lukumäärän voidaan katsoa parantavan tulosten luotettavuutta. Se antaa mahdollisuuden myös yleistää saadut tulokset koskemaan koko populaatiota sekä vähentää havaintojen satunnaisten virheiden aiheuttamaa vaikutusta. Satunnaisten virheiden määrää myös osaltaan vähentää se, että vain yhden kysymyksen osalta vastusasteikko tuli kääntää manuaalisesti alkuperäisestä päinvastaiseksi, jotta se vastaisi kaikkien muiden analyysissä mukana olleiden väittämien vastausvaihtoehtojen järjestystä. Satunnaisien virheiden mahdollisuutta ei luonnollisesti voi kuitenkaan kokonaan poissulkea

Kaikki tutkimuksessa mukana olleet väittämät olivat seitsenportaisia (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä). Ääripäiden välille sijoittuviin vastausvaihtoehtoihin ei ole asetettu kirjallisia vaihtoehtoja, joten vastaajien ei ole tarvinnut muodostaa käsitystä esimerkiksi siitä,

mitä eroa ja kuinka paljon eroa olisi vastausvaihtoehdoilla "melkein samaa mieltä - osittain samaa mieltä". Näin ollen vastaajat ovat voineet ikään kuin skaalata oman vastuksensa tiettyyn kohtaan janaa. Toisaalta järjestysastikollisissa vastausvaihtoehdoissa on aina mukana subjektiivista arviointia siitä, kuinka paljon eroa on kahden eri vastausvaihtoehdon, esimerkiksi vaihtoehtojen 5 ja 6 välillä. Tässä tutkimuksessa luotettavuutta objektiivisuuden näkökulmasta lisää se, että kaikkien kysymysten vastausvaihtoehtojen ollessa yhteismitallisia ei vastausluokkia ole tarvinnut yhdistää. Yksittäisten väittämien vertailtavuus on siis siinä mielessä hyvä.

Reliabiliteetin osalta arvioidaan sitä, olisiko tutkimuksen tulokset samat, jos tutkimus toistettaisiin (Kananen 2015, s. 349). Huomio tämän tutkimuksen osalta kiinnittyy näin ollen itse käytettyjen tutkimusmenetelmien ja analyysien luotettavuuteen, mutta reliabiliteetti on yhteydessä myös validiteettiin. Yhteys löytyy sitä kautta, että arvioidessa tutkimuksen toistettavuutta täytyy kantaa ottaa myös tutkimuksen otokseen, jota käsiteltiin edellä. Haasteena on, että ainoa keino tutkimuksen toistettavuuden osalta olisi kerätä aineisto samoilta yksilöiltä, jotka ovat vastanneet kyselyyn jo aikaisemmin. Ongelmaksi nousee tällöin siirtovaikutus (Nummenmaa, 2009, s. 349). Siinä haastateltavat tietävä jo, mitä tulossa on, ja tämä saattaa itsessään vaikuttaa heidän vastaamiseensa. Myös Kanasen (2015, s. 349) mukaan tutkimus itsessään jo vaikuttaa uusintatutkimuksen tutkimustuloksiin, jos tutkimukseen osallistuu samat henkilöt.

Ongelmaksi toistettavuudelle tulee myös aika testikertojen välillä (Nummenmaa, 2009, s. 349). Kuten (Kosonen 2019) maanpuolustussuhteesta kirjoittaa, käy yksilö jatkuva vuoropuhelua ympäristönsä kanssa, ja tämä muuttaa hänen maanpuolustussuhdettaan. Myös itse tutkittava ilmiö on voinut muuttua ajan kuluessa varsinkin, koska turvallisuusympäristömme sekä Suomen puolustuspolitiikan perusteet ovat muuttuneet TAHTO2 -tutkimuskyselyn toteuttamisajankohdasta vuoteen 2023 mennessä. Edelleen tutkittavien mielipiteitten pysyvyydestä lyhyellä tai pitkällä aikavälillä ei voida mennä täysin takuuseen. Tältä osin tutkimuksen korkea reliabiliteetti ei siis takaa korkeaa validiteettia.

Käytettyjen analyysien osalta tutkimuksen reliabiliteettia on pyritty lisäämään dokumentoimalla analyysivaiheet mahdollisimman tarkasti (liitteet 2–5) ja näin tuomalla tutkimuksen analyysiin läpinäkyvyyttä. Spearmanin järjestyskorrelaation sekä cronbachin alfan laskeminen on tilasto-ohjelmalla tehtynä hyvin yksinkertainen suoritus. Näin ollen sen vaiheita ei ole dokumentoitu erillisillä liitteillä, mutta korrelaatiokertoimesta on kirjoitettu luvussa kahdeksan sekä cronbachin alfa luvussa 8.6.

Faktorianalyysin hyvyttä on arvioitu osioanalyysillä laskettavan Cronbach alfan (α) avulla. Puolustuspolitiikkaan asennoitumisen kahden faktorin ratkaisussa α :n arvo perinteisellä orientaatioryhmällä on .94 ja ansainvälisen orientaation osalta α on .89. Toimijuuteen asennoitumisen kahden faktorin ratkaisussa α on velvollisuuden orientaatioryhmällä .87 ja vapaaehtoisuuden orientaatioryhmällä .89. Tulos on tulkittavissa erinomaiseksi kaikissa saaduissa orientaatioryhmissä (Häyhä, ym. 2021, s. 23), eli tutkijan muodostamat orientaatioryhmät mittaavat luotettavasti kukin vain yhtä tiettyä ulottuvuutta.

Nämä ulottuvuudet, eli orientaatioryhmät, ovat tässä tutkimuksessa saaneet nimensä tutkijan arvion pohjalta. Faktorianalyysin yksi haaste onkin se, että analyysissä mukana olevien muuttujien ryhmittelyyn ja lopullisten faktoreiden nimeämiseen liittyy tulkinnanvaraisuuksia (Kananen 2015, s. 322). Kaksi eri tutkijaa voi tulla samaa aineistoa käyttäen eri lopputuloksiin. Kuitenkin tässä tutkimuksessa saatuja orientaatioryhmiä on verrattu taustakirjallisuuteen siltä osin kuin taustakirjallisuutta on ollut saatavilla. Lisäksi yksittäisiä orientaatioryhmiä tarkastellessa muodostuvat ne saman suuntaisista väittämistä. Kansainvälinen orientaatio on uusi mutta loogisesti mielekäs löydös. Saatuja tuloksia on verrattu lähdekirjallisuuteen ja tätä kautta on pyritty lisäämään tutkimuksen luotettavuutta.

Lineaarisen regressioanalyysin osalta luotettavuutta on pyritty kasvattamaan lisäämällä analyysin läpinäkyvyyttä raportoimalla analyysiprosessin eri vaiheet ja perustelemalla tehdyt valinnat yksityiskohtaisesti (luvut 8.7, 8.7.1 ja 8.7.2 sekä liitteet 4 ja 5). Saadut tulokset täyttävät analyysille vaaditut reunaehdot ja tulokset ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < .001$).

10.6. Havaintoja ja ehdotuksia jatkotutkimukseksi

Yhtenä harkittavana asiana voisi mahdollisesti olla toiminnan erottaminen muusta toimijuudesta omaksi kokonaisuudekseen. Näin voitaisiin osaltaan vastata Jalkasen ym. (2020, s. 202) havaintoihin maanpuolustussuhteen osa-alueiden rajauksien tulkinnallisuudesta sekä vähennettäisiin tulkinnan tuomia haasteita myös kyselytutkimuksia laadittaessa tai edelleen tulkin-taa siitä, mitkä väittämät itse asiassa kertovat mistäkin maanpuolustussuhteen osakokonaisuudesta. Tämä heijastuisi jatkossa myös tutkimuksen luottavuuteen positiivisesti. Lisäksi aktiivisesti maanpuolustuksen parissa toimivia on verrattain vähän väestötasolla. Eteläpelto ym. (2011, s. 13) kirjoittavat toimijuuden olevan abstraktin käsitteen monine eri ulottuvuuksineen. Tämä aiheuttaa tarpeen määritellä toimijuus aina tapauskohtaisesti. Tämä huomio on tullut esille myös tässä tutkimuksessa tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa. Mahdollisena haasteena on, että maanpuolustustoimijuus määritellään aina tapauskohtaisesti, jolloin toimijuuden määritelmä hämärtyy alkuperäisestä, vaikka maanpuolustustahdon ilmiön tutkimuksessa vii-

tattaisiinkin maanpuolustussuhteen malliin. Tällöin maanpuolustussuhteelle kävisi samoin kuin itse maanpuolustustahdolle; tarkkoja määritelmiä olisi yhtä paljon kuin alan tutkimuksiakin. Vaarana on siis yhteismitallisuuden puute. Toisaalta tieteen kehittymisen edellytyksenä on tieteen paradigman haastaminen ja maanpuolustussuhteen malli on varsin uusi laaja-alaisen maanpuolustustahdon määritelmä.

Tässä tutkimuksessa löydettiin kaksi puolustuspolitiikan asenteiden orientaatiota. Perinteinen orientaatio selittää hyvin kansalaisten toimijuuteen orientoitumista, varsinkin mitä tulee velvollisuuteen. Sen sijaan kansainvälinen orientaatio ei selitä velvollisuuden tai vapaaehtoisuuden kautta toimijuuteen orientoitumista tilastollisesti merkitsevästi. Puolustusvoimilla ja -ministeriöllä olisikin tässä vaikuttamisen mahdollisuus, mikäli myös kansainvälisyyden orientaation halutaan vaikuttava tulevaisuudessa positiivisesti kansalaisten asenteisiin toimijuutta kohtaan. Tämä vaatii lisäymmärrystä kansalaisten suhteesta kansainväliseen maanpuolustuksen ulottuvuuteen sekä sen vaikutuksesta heidän toimijuuteen. Tämä huomio avaa mahdollisesti uusia jatkotutkimusmahdollisuuksia maanpuolustussuhteen viitekehyksessä. Yhtenä mahdollisuutena olisi myös toistaa TAHTO2 -kyselytutkimus sekä tutkia, millainen muutos kansalaisten maanpuolustussuhteessa on tapahtunut perinteisen sodan konkretisoitumisen jälkeen Euroopassa ja Suomen liittyttyä Natoon. Maanpuolustussuhdetta kehystävien asioiden muutoksen tulisi heijastua myös itse ihmisten maanpuolustussuhteeseen ja mielenkiintoista olisikin tietää, onko esimerkiksi puolustuspolitiikan kansainvälisen orientaation merkitys kasvanut suhteessa ihmisten toimijuuden asenteisiin. Ympäristön nopea muutos antaa tässä mielessä mahdollisuuden testata maanpuolustussuhteen mallin toimivuutta.

Myöhempi puolustusvoimien komentaja, kenraali Jaakko Valtanen (1954) ajattelee sotakorkeakoulun diplomityössään maanpuolustustahdon olevan 1800-luvulta alkaneen jatkumon tulosta. Kyseessä on ollut prosessi, joka jäsentää myös nykyistä suomalaista maanpuolustustahdon määräytymistä. Tunnistamalla Natoon liittymisen historiallisuuden ja merkityksen myös maanpuolustussuhteen viitekehyksessä, velvoitamme itsemme vaalimaan kansalaisten maanpuolustustahtoa muuttuvassa maailmassa. Säilyttämään sen minkä tunnistamme vahvuudeksemme ja parantamaan sitä, minkä tunnistamme kehityskohteeksi. Tässä mielessä kansainvälisyydellä voi olla vielä paljon valjastamatonta voimaa.

LÄHTEET

- Ben-Dor, G., Pedahzur, A., Canetti-Nisim, D., Zaidise, E., Perliger, A. & Bermains, S. (2007). I versus We: Collective and Individual Factors of Reserve Service Motivation during War and Peace. *Armed Forces & Society*. 34:4, 565–592 <https://doi.org/10.1177/0095327X07303609>
- Canetti, D., Waismel-Manor, I., Cohen, N. & Rapaport, C. (2014). What Does National Resilience Mean in a Democracy? Evidence from the United States and Israel. *Armed Forces & Society*. 38:1, 92–116. <https://doi.org/10.1177/0095327X12466828>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioural sciences*. (2. painos). Hillsdale. Lawrence Erlbaum. <https://www.utstat.toronto.edu/~brunner/oldclass/378f16/readings/CohenPower.pdf>
- Cordesman, A.H. (2022). The Longer-Term Impact of the Ukraine Conflict and the Growing Importance of the Civil Side of War. *Centre for strategic & international studies*. 1-6. <https://www.csis.org/analysis/longer-term-impact-ukraine-conflict-and-growing-importance-civil-side-war>
- Eskola, A. (2004). Maanpuolustustahdon muuttuvat puitteet ja kytkennät. Teoksessa A-M. Huhtinen & R. Sinkko (Toim.), *Maanpuolustustahto tutkimuskohteena - Kylmästä sodasta informaatio-sotaan*. Johtamisen laitoksen julkaisusarja 2. Artikkelelikokoelmat Nro 12. Maanpuolustuskorkeakoulu, (ss. 17–25). Helsinki. Oy Edita Ab <https://core.ac.uk/download/pdf/39982613.pdf>
- Eteläpelto, A., Heiskanen, T. & Collin, T. (2011). Vallan ja toimijuuden monisäikeisyys. Teoksessa A. Eteläpelto, T. Heiskanen & K. Collin (Toim.), *Valta ja toimijuus aikuiskasvatuksessa*. Aikuiskasvatuksen 49. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. (ss. 11–34). Hansaprint https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100349/vallan_ja_toimijuuden_monisaikeisyys.pdf?sequence=1
- Griffith, J. (2005). Will Citizens Be Soldiers? Examining Retention of Reserve Component Soldiers. *Armed Forces & Society*. 31:3, 353–383. <https://doi.org/10.1177/0095327X0503100303>
- Griffith, J. (2008). Institutional Motives for Serving in the U.S. Army National Guard: Implications for Recruitment, Retention, and Readiness. *Armed Forces & Society*. 34:2, 230–258. <https://doi.org/10.1177/0095327X06293864>

- Hart, L. (2022). *Willing, Caring and Capable: Gendered Ideals of Vernacular Preparedness in Finland*. *Social Politics*. 29: 2, 405–427.
- Heikkilä, T. (2005). *Tilastollinen tutkimus*. (5.-6.painos). Edita Prima Oy.
- Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus*. (9.painos). Edita Publishing Oy.
- Häkkinen, T. & Kaarkoski, M. (2017, 26.6.). Maanpuolustustahto - Mitä se merkitsee yhteiskunnallisessa keskustelussa. Maanpuolustuksen Tuki ry. <https://www.nukurauhassa.fi/ajankohtaista/maanpuolustustahto-mita-se-merkitsee-yhteiskunnallisessa-keskustelussa>
- Häkkinen, T. (2018, 12.1.). Maanpuolustustahto on viesti sekä maailmalle että kotiyleisölle. Suomen Kuvalehti. <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/mielipide-kotimaa/maanpuolustustadosta-puhuminen-on-viestintaa-seka-maailmalle-etta-kotiyleisolle/>
- Häkkinen, T. (2020a). Maanpuolustustahdon poliittisuus 1970-luvulta kylmän sodan päättämiseen. Teoksessa T. Häkkinen, M. Kaarkoski, & J. Tilli (Toim.), *Maanpuolustustahto Suomessa*. (ss. 108–127). Gaudeamus Oy.
- Häkkinen, T. (2020b, 8.4.). Maanpuolustustahto toimii ulkopoliittisena työkaluna. *The Ulkopolitist*. <https://ulkopolitist.fi/2020/04/08/maanpuolustustahto-toimii-ulkopoliittisena-tyokaluna/>
- Häkkinen, T., Kaarkoski, M. & Tilli, J. (2020). Maanpuolustustahto ilmiönä, käsitteenä ja tutkimuskohteena. Teoksessa T. Häkkinen, M. Kaarkoski, & J. Tilli (Toim.), *Maanpuolustustahto Suomessa*. (ss. 17–39). Gaudeamus Oy.
- Häyhä, L., Kailaheimo-Lönnqvist, S. & Pulkka, A-T. (2021). *Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät sotatieteissä käyttäytymistieteiden näkökulmasta*. (2. painos). Maanpuolustuskorkeakoulu - Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos.
- Häyrynen, H. (2009). *Kouluttajan kintereillä*. Tutkimusraportti Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen koostumuksesta, heidän motiiveistaan kouluttajina sekä siitä, miten yhdistys voisi tukea heidän toimintaansa. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkaisuja.
- Jalkanen, P. (2019). *Kansalaisen suhde maanpuolustukseen ja hyvinvointivaltioon - maanpuolustustahdosta maanpuolustussuhteeseen* [Diplomityö, Maanpuolustuskorkeakoulu]. Doria. <https://www.doria.fi/handle/10024/172743>
- Jalkanen, P., Pulkka, T. & Norri-Sederholm, T. (2020). Maanpuolustussuhde. Monipuolisen näkökulma maanpuolustukseen. Teoksessa T. Häkkinen, M. Kaarkoski, & J. Tilli (Toim.), *Maanpuolustustahto Suomessa*. (ss. 196–216). Gaudeamus Oy.

- Kaarkoski, M. (2020). Korkea maanpuolustustahto turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tukena vuosina 1995-2019. Teoksessa T. Häkkinen, M. Kaarkoski, & J. Tilli (Toim.), *Maanpuolustustahto Suomessa*. (ss. 148–170). Gaudeamus Oy.
- Kaarkoski, M., Tallberg, T. & Villman, E. (2020). "Mä niinku vihaan sitä käsitettä" Näkökulmia maanpuolustustahtoon ja sitä mittaavin kysymyksiin. Teoksessa T. Häkkinen, M. Kaarkoski, & J. Tilli (Toim.) *Maanpuolustustahto Suomessa*. (ss. 173–195). Gaudeamus Oy.
- Kananen, J. (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 202. Suomen yliopistopaino Oy - Juvenes Print Oy.
- Karhunen, V., Rasi, I., Lepola, E., Muhli, A. & Kanninen, A. (2011). *IBM SS Statistics perusteet*. Oulun Yliopiston tietohallinto. Uniprint Oulu.
- Kosonen, J., Tallberg, T., Harala, J. & Simola, P. (2017). Maanpuolustustahto ja taistelutahto suomalaisessa asevelvollisuusarmeijassa. Teoksessa T. Tallberg, A. Ojajärvi, & T. Laukkanen (Toim.), *Puolustuslinjalla – yhteiskuntatieteellistä ja historiallista tutkimusta maanpuolustuksesta ja asevelvollisuudesta*. (ss. 91–123). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisu 197, verkkojulkaisu 122. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/puolustuslinjalla/kosonen_tallberg_harala_simola.pdf
- Kosonen, J. (2019). *Kansalaiset sotilaina ja maan puolustajina. Asevelvollisten sitoutuminen maanpuolustukseen ja sen eri tehtäviin* [Väitöskirja, Maanpuolustuskorkeakoulu]. Doria. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-25-3093-9>
- Kosonen, J., Puustinen, A. & Tallberg, T. (2019). Maanpuolustustahdosta maanpuolustussuhteeseen – siviilipalvelusvelvollisten ja reservistä eroavien kokemuksia asevelvollisuudesta ja hyvinvointivaltiosta. *Sosiologia* 56:3, 300–319. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124398/74558>
- Lahtinen, Kari (2005). *Suomalainen asevelvollisuus. Historiallinen kaari, kehitys ja kansallinen olemus*. Puolustusministeriön julkaisu. https://www.defmin.fi/files/336/2381_394_Laitinen-Nokkala.pdf
- Laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta (17.2.1995/194). <http://finlex.fi/fi/lakiajantasa/1995/19950194>
- Laki Puolustusvoimista (551/2007). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070551>
- Luento, osioanalyysi. L6_2_Demo6_2_osioanalyysi. Pulkka, A. Jospel tutkimuskoulutus. (2SM2). [JOSPEL tutkkoul SM\(2SM2\): Analyysit I vko 9 - 10 \(pvmoodle.fi\)](https://pvmoodle.fi)

- Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta (MTS): Turvallisuuspolitiikka- ja maanpuolustustutkimus 2019* [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2020-09-14). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD346>
- Metsämuuronen, J. (2002a). *Tilastollisen kuvauksen perusteet*. Metodologia - sarja 2. (2.painos). International Methelp Ky.
- Metsämuuronen, J. (2002b). *Tilastollisen päättelyn perusteet*. Metodologia - sarja 2. (2.painos). International Methelp Ky.
- Myyry, L. (2009). ”Et kai se siit tulee, et se pitää nähdä jotenkin se kohde puolustettavana ja arvokkaana”. Käsityksiä maanpuolustustahdosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Puolustusministeriö. https://www.defmin.fi/files/1490/Maanpuolustustahto_raportti_taitto.pdf
- Mälkki, J. (2008). *Herrat, jätkät ja sotataito Kansalaissoitilas- ja ammattisotilasarmeijan rakentuminen 1920- ja 1930-luvulla ”talvisodan ihmeeksi”* [Väitöskirja, Maanpuolustuskorkeakoulu]. Doria. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/182917/BH117_opt.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nummenmaa, L. (2009). *Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät*. (2.painos). Tammi.
- Pesu, M. (2014). Asevelvollisuus: instrumentti, identiteetti ja tulevaisuus. Teoksessa M. Muhli (Toim.), *Osaamista puolustusvoimille, yksilölle ja yhteiskunnalle! Puolustusvoimien koulutustoimialan vuosiseminaari 2014*. (ss. 21–24). Pääesikunnan henkilöstöosasto. https://www.academia.edu/11753223/Osaamista_puolustusvoimille_yksil%C3%B6lle_ja_yhteiskunnalle_
- Pettman, R. (2000). *Commonsense constructivism, or, the making of world affairs*. M. E. Sharpe, Inc.
- Pulliainen, H. (2015). *Maanpuolustustahto-käsitteen merkitys nuorille* [Kandidaatin tutkimus, Maanpuolustuskorkeakoulu.] Doria. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201601132565>
- Puustinen, A., Kosonen, J. & Tallberg, T. (2018). Kansalaisuusnäkökulmat ja asevelvollisuus Suomessa. *Tiede ja Ase*. 76, 98–125. <https://journal.fi/ta/article/view/77545>
- Rautio, S. (2017). *Reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiivit 2010-luvulla* [Diplomityö, Maanpuolustuskorkeakoulu]. Doria. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2017111350662>

- Riikonen, R., Tallberg, T., Kosonen, J. & Puustinen, A. (2019). Vapaus, velvollisuus ja vasta vuoroisuus – käsityksiä kansalaisen suhteesta valtioon ja maanpuolustukseen. *Tiede ja Ase*. 77: 155–186.
- Rönkä, K. (2021, 30.9.). Presidentti Niinistö: Uskottava puolustus edellyttää väestön tahtoa puolustaa maataan. *Ruotuväki*. <https://ruotuvaki.fi/-/presidentti-niinisto-uskottava-puolustus-edellyttaa-vaeston-tahtoa-puolustaa-maataan>
- Selonteko *Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon*. (2022). Valtioneuvosto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022051335111>
- Sinkko, R. (2015). *Maanpuolustustahto asevelvollisen koulutuksen ja palveluksen onnistumista selittävänä tekijänä* [Väitöskirja, Maanpuolustuskorkeakoulu]. Doria. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-25-2705-2>
- Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko. Turvallisuus muuttuvassa maailmassa Suomen turvallisuuspolitiikan suuntalinjat*. (1995). Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 6.6.1995. VNS 1/1995. Valtiopäivät. https://www.defmin.fi/files/246/2513_2143_selonteko95_1_.pdf
- Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko. Euroopan turvallisuuskehitys ja Suomen puolustus*. (1997). Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 17.3.1997. VNS 1/1997. Valtiopäivät. https://www.defmin.fi/files/245/2512_2142_selonteko97_1_.pdf
- Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka*. (2001). Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 13.6.2001. VNS 2/2001 vp. <https://www.defmin.fi/files/1147/selonteko2001.pdf>
- Tahto2-kyselytutkimusten tuloksia TAHTO2 v. 3 huhtikuu 2020
- Takamaa, S. (2014). *Reserviläisnaisten osallistuminen vapaaehtoiseen maanpuolustukseen*. [Pro gradu –tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://core.ac.uk/download/pdf/250134438.pdf>
- Tallberg, T., Puustinen, A. & Kosonen, J. (2018). Maanpuolustuskorkeakoulun tutkimus laajentaa käsitystä maanpuolustustahdosta. Teoksessa O. Klemola & M. Nousiainen (Toim.), *Puolustustutkimuksen vuosikirja 2018*. (ss.78–79). Puolustusvoimat. <https://puolustusvoimat.fi/documents/1948673/5874661/Puolustustutkimuksen+vuosikirja+2018.pdf/29cc470e-49ef-4e8b-ac7e-0d06de999cc7/Puolustustutkimuksen+vuosikirja+2018.pdf?t=1523018238000>

- Tallberg, T. (2019). ”Jos Suomeen hyökätään...” – Maanpuolustustahdon mittaamisesta maan-puolustussuhteen tutkimukseen. [Maanpuolustuskurssiyhdistysten julkaisu]. <https://www.maanpuolustus-lehti.fi/single-post/Jos-Suomeen-hyokataan>.
- Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (2004). Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 24.9.2004. VNS 6/2004. https://www.defmin.fi/files/240/2493_2161_Selonteko_2004_1_.pdf
- Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (2009). Valtioneuvoston selonteko. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009. https://vnk.fi/documents/10616/622958/J1109_Suomen+turvallisuus-+ja+puolustuspolitiikka.pdf/ebe78430-c2a9-4e01-8b5a-638fc51871e7/J1109_Suomen+turvallisuus-+ja+puolustuspolitiikka.pdf?version=1.0&t=1422455219000
- Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (2012). Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012. https://vnk.fi/documents/10616/622970/J0512_Suomen+turvallisuus-+ja+puolustuspolitiikka+2012.pdf/b534174a-13bc-4684-beb0-a093be30ce2a/J0512_Suomen+turvallisuus-+ja+puolustuspolitiikka+2012.pdf?version=1.0&t=1422011065000
- Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. (2020). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita*. (2.painos). Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisu C:22. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149687/Tilastollisen_aineiston_k%C3%A4sittelyn_ja_tulkinnan_perusteita_2020.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Törnqvist, K. (1975). Försvarsvilja och närbesläktade begrepp definitions och mätproblem. beredskapsnämnden för psykologiskt försvar. *Psykologiskt försvar* Nr 70.
- Ulkoministeriö; Suomen Nato-jäsenhakemus. (2022). Viitattu 9.11.2022. <https://um.fi/suomi-hakee-naton-jasenytyta>
- Valli, R. (2015). *Johdatus tilastolliseen tutkimukseen*. Bookwell Oy.
- Valtanen, J. (1954). Maanpuolustushengen (-tahdon) kehittämisen ja ylläpitämisen edellytykset ja mahdollisuudet erityisesti nuorison keskuudessa [Diplomityö, Sota korkeakoulu]. Teoksessa A-M. Huhtinen, & R. Sinkko (Toim.), *Maanpuolustus tahto tutkimuskohteena – Kylmästä sodasta informaationsotaan*. (2004). Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen laitoksen julkaisusarja 2.

- Valtioneuvoston puolustusselonteko.* (2017). Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2017.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79274/J05_2017_VN_puolustusselonteko_Su_PLM.pdf;sequence=1
- Valtioneuvoston puolustusselonteko.* (2021). Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 78/2021.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163405/VN_2021_78.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Vartiainen, M. (2021). *Maanpuolustustahtoisuuden yhteys turvallisuuden ja turvattomuuden tunteisiin maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan mielipidekyselyissä* [Diplomityö, Maanpuolustuskorkeakoulu]. Doria.
<https://www.doria.fi/handle/10024/182221>
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia.* (2017). Valtioneuvoston periaatepäätös / 2.11.2017.
https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/02/YTS_2017_suomi.pdf
- YLPALVO *Yleinen palvelusohjesääntö 2017.* (2016). Puolustusvoimat. [PEVIES TOS_YLPALVO+2017.pdf](#) ([puolustusvoimat.fi](#))

LIITTEET

- Liite 1 TAHTO 2 -kyselytutkimus
- Liite 2 Puolustuspolitiikkaan asennoitumisen faktorianalyysi
- Liite 3 Toimijuuden asenteet faktorianalyysi
- Liite 4 Velvollisuuden orientaation lineaarinen regressioanalyysi
- Liite 5 Vapaaehtoisuuden orientaation lineaarinen regressioanalyysi

TAHTO 2 -kyselytutkimus

Asuinmaakunnittain Uudellamaalla asui vastaajista suurin osa (29,0 %). Pirkanmaalaisia tutkimuksessa oli mukana seuraavaksi eniten (11,6 %). Varsinais-Suomalaisia tutkimusjoukosta oli joka kymmenes (9,7 %) ja Pohjois-Pohjanmaalla asuvia oli hiukan tätä vähemmän (7,2 %). Keski-Suomessa ja Pohjois-Savossa asuvia oli kutakuinkin yhtä paljon (5,0 % ja 4,9 %), kuten myös Etelä-Pohjanmaalla, Kanta-Hämeessä, ja Satakunnassa asuvia (3,8 %, 3,7 % 3,6 %). Suurta eroa ei ollut Pohjois-Karjalassa, Kymenlaaksossa ja Päijät-Hämeessä asuvien osuuksissa (3,3 %, 3,2 %, 3,0 %). Lopuissa maakunnissa vastaajista asui Etelä-Savossa 2,9 %, Etelä-Karjalassa 2,4 %, Lapissa 2,4 % Pohjanmaalla 1,9 %, Kainuussa 1,2 % ja Keskipohjanmaalla 1,1 %.

Koulutukseltaan vastaajista yliopisto- tai korkeakoulutasoisia oli reilu neljännes (25,4 %), ammattikorkeakoulun käyneitä noin puolet edellisistä (12,4 %), Opistotutkinnon suorittaneita mukana oli hieman alle viidennes (18,0 %), ja ylioppilaita tai lukiotasoisia 11,9 %. Ammatti-, tekninen- tai kauppakoulutasoisia oli noin joka neljännes (23,2 %) ja perus- tai kansakoulutasoisia 9,1 %.

Ammatiltaan tai työllisyydeltään eläkeläisiä vastaajista oli hieman yli neljännes (26,2 %), ja työntekijöitä hieman alle neljänneksen (22,7 %). Muita ylempiä toimihenkilöitä oli 15,5 %, toimihenkilöitä 12,8 %, työttömiä 7,4 %, opiskelijoita tai koululaisia 6,6 %, yrittäjiä 4,6 %, johtavassa asemassa olevia 1,8 %, maanviljelijöitä 1,4 % ja kotiäitejä- tai isiä 1 %.

Taustatiedot

Sukupuoli: Mies; Nainen

Syntymävuosi

Koulutus

Perus-/kansakoulu; Ammatti-, tekninen-/kauppakoulu; Yliopisto/lukio; Opisto; Ammattikorkeakoulu; Yliopisto/korkeakoulu

Ammatti / asema

Yrittäjä; Johtava asema; Muu ylempi toimihenkilö, asiantuntija; Toimihenkilö; Työntekijä; Maanviljelijä; Opiskelija, koululainen; Eläkeläinen; Kotiäiti/-isä; Työtön

Talouden elinvaihe

Yksinäistalous (yksi aikuinen eli sinkkotalous); Lapseton pari; Muu aikuistalous (vain yli 18-vuotiaita); Talous, jossa alle 18-vuotiaita lapsia (lapsitalous)

Kotona asuvien lasten iät

0-2 vuotta; 3-6 vuotta; 7-12 vuotta; 13-15 vuotta; 16-17 vuotta; Ei alle 18-vuotiaita lapsia kotona

Taloutesi koko

1 henkilö; 2; 3; 4; 5; 6 tai useampi henkilöä

Taloutesi yhteenlasketut bruttotulot, joista ei ole vähennetty veroja

alle 10000 euroa/v - yli 90000 euroa/v; en halua vastata

Asuntosii tyyppi on...?

Omakotitalo; Rivi-/paritalo; Kerrostalo

Ensimmäisessä osiossa kysytään luottamustasi eri tahoihin ja vaikutusmahdollisuuksiasi elämässäsi.

Q1 Luotan seuraavana lueteltuihin yhteiskunnan järjestelmiin (0 En luota lainkaan - 10 Luotan täysin, 99 Ei osaa sanoa (EOS)).

Q1_1 Terveystuoltojärjestelmä

Q1_2 Sosiaalityrvajärjestelmä

Q1_3 Koulutusjärjestelmä

Q1_4 Poliittinen järjestelmä

Q2 Luotan seuraavana lueteltuihin tahoihin (0 En luota lainkaan - 10 Luotan täysin, 99 EOS).

Q2_1 Poliisi

Q2_2 Pelastustoimi

Q2_3 Hätäkeskus

Q2_4 Rajavartiolaitos

Q2_5 Puolustusvoimat

Q2_6 Oikeuslaitos/tuomioistuimet

Q2_7 Eduskunta

Q2_8 Hallitus

Q2_9 Valtionhallinto

Q2_10 Kirkko

Q2_11 Poliittiset puolueet

Q2_12 Media (lehdistö, radio, tv jne.)

Q2_13 Kansalaisjärjestöt

Q2_14 Ihmisiin yleensä

Q3. Mitä mieltä olet seuraavista vaikutusmahdollisuuksiasi koskevista väittämistä? Pystyn vaikuttamaan... (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS)

Q3_1 siihen, mihin koulutukseen ja ammattiin päädyn.

Q3_2 oman asuinalueeni asioihin (esim. kehittäminen, lisärakentaminen tms.).

Q3_3 siihen, miten ja missä asun

Q3_4 poliittiseen päätöksentekoon

Q3_5 siihen, millaista elämästäni kokonaisuutena muodostuu

Q3_6 taloudelliseen hyvinvointiini

Q4. Mihin arvioisit itsesi seuraavilla asteikoilla väliltä 1-10?

Q4A Lapsuuden kotini kuului (1 Huono-osaisimmat - 10 Hyväosaisimmat)

Q4B Poliittisella asteikolla arvioisin itseni (1 Mahdollisimman vasemmalla - 10 Mahdollisimman oikealla)

Q4C Itseni nykyisin sijoittaisin (1 Huono-osaisimmat - 10 Hyväosaisimmat)

Q4D Arvoasteikolla arvioisin itseni (1 Mahdollisimman konservatiivinen - 10 mahdollisimman liberaali)

Q4E Tämän hetkinen tyytyväisyys omaan elintasooni (1 Erittäin tyytymätön - 10 Erittäin tyytyväinen)

Q4F Tyytyväisyys nykyiseen elämäni (1 Erittäin tyytymätön - 10 Erittäin tyytyväinen)

Q4G Suhtaudun omaan tulevaisuuteeni (1 Erittäin pessimistisesti - 10 Erittäin optimistisesti)

Seuraavaksi kysymme näkemyksiäsi hyvinvointivaltioon ja yhteiskunnan tilaan liittyen

Q5. Mitä mieltä olet asioiden nykytilasta Suomessa? (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS)

Q5_1 Suomi perustuu vastavuoroisuudelle, jossa kansalaiset suorittavat velvollisuutensa ja hyvinvointivaltio huolehtii kansalaisistaan

Q5_2 Yleisesti suomalaisten elämän turvallisuus on turvattu

- Q5_3 Kansalaisten tasa-arvoisuus on korkealla tasolla
 - Q5_4 Kansalaisten oikeudet ja velvollisuudet eivät ole tasapainossa
 - Q5_5 Yhteiskunnassa toteutuvat kansalaisvapaudet
 - Q5_6 Väkivalta ja terrorismi eivät aiheuta yhteiskunnassa merkittävää riskiä
 - Q5_7 Ihmisten onnellisuus on korkealla tasolla
 - Q5_8 Puhdas luonto ja ympäristö ovat uhattuina
 - Q5_9 Yleinen yhteiskuntamoraali on korkealla tasolla
 - Q5_10 Yleinen yhteiskuntasopu on korkealla
 - Q5_11 Väestöryhmien hyvinvointierot maassamme ovat hyvin pieniä
 - Q5_12 Väestön hyvinvoinnin kokonaistilanne on tällä hetkellä hyvä
 - Q5_13 Viiden vuoden kuluttua väestön hyvinvoinnin kokonaistilanne on hyvä
 - Q5_14 Suomalaiset ovat yhtenäisen kansakunta, jolla on selvät yhteiset tavoitteet
 - Q5_15 Sosiaalinen eriarvoisuus on kasvanut eri väestöryhmien välillä
 - Q5_16 Sellaisten ihmisten määrä, jotka ovat syrjäytyneet normaalista elämänmenosta kasvaa Suomessa koko ajan
-

Q6. Mitä mieltä olet seuraavista verotukseen liittyvistä väittämistä? (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS)

- Q6_1 Korkea veroaste kuuluu pohjoismaiseen hyvinvointimalliin ja tulee siksi hyväksyä
 - Q6_2 Suomalaisen yhteiskunnan turvallisuus ja palvelut ovat hyvä vastine verorahoille
 - Q6_3 Verojen alentaminen uhkasi välttämättömien hyvinvointipalvelujen rahoitusta
 - Q6_4 Verotus Suomessa on kaiken kaikkiaan liian ankaraa
 - Q6_5 Hyvinvointipalveluiden tasoa on pidettävä yllä, vaikka se tarkoittaisi veronkorotuksiakin
-

Q7. Mitä mieltä olet julkisten palveluiden tuottamisesta Suomessa? (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS)

- Q7_1 Olennaista julkisissa palveluissa on, että ne ovat kaikkien saatavilla
- Q7_2 Hyvinvointipalvelujen tulevaisuudennäkymät Suomessa eivät aiheuta minussa huolta

Q7_3 Koulutus ja koulutusjärjestelmä ovat Suomessa nykyisin korkealla tasolla

Q7_4 Sosiaalipalvelut (mm. perhetyö, kuntoutus, asumispalvelut) toimivat Suomessa yleisesti ottaen hyvin.

Q7_5 Suomessa terveystalvelut toimivat yleisesti ottaen hyvin

Q7_6 Valtion ja kuntien tulisi tuottaa pääosa väestön tarvitsemista sosiaali- ja terveystalveluista

Q8. Mitä mieltä olet seuraavista tuloeroja koskevista väittämistä? (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS)

Q8_1 Tuloerojen kasvaminen yhteiskunnassa ei haittaisi, kunhan heikoimmassa asemassa olevista pidettäisiin huolta

Q8_2 Jos tuloerojen kasvaminen sallittaisiin, hyödyttäisi se yhteiskunnan taloudellista kehittymistä ja välillisesti kaikkia

Q8_3 Tuloerot ovat vaarallisia, koska ne lisäävät eriarvoisuutta yhteiskunnassa

Q8_4 Tuloerot ovat vaarallisia, koska ne saattavat synnyttää voimakkaita ristiriitoja eri ryhmien välillä

Q8_5 Tuloerot väestöryhmien välillä ovat kasvaneet maassamme liian suuriksi

Q9. Suomen yhteiskuntajärjestelmästä (mm. palvelut, sosiaaliturva, verotus) puhutaan usein pohjoismaisena hyvinvointimallina. Mitä mieltä olette seuraavista hyvinvointimallia koskevista kriittisistä väittämistä? (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS)

Q9_1 Hyvinvointimallia tulisi kehittää nykyistä tiiviimmässä yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa

Q9_2 Hyvinvointimalli holhoaa ja passivoi liiaksi ja se vie kansalaisten omaaloitteisuuden

Q9_3 Hyvinvointimalli kaipaa perusteellista uudistamista ja karsintaa

Q9_4 Hyvinvointimalli on nostanut verotuksen kestäättömän korkealle

Q9_5 Hyvinvointimalli sisältää monille "saavutettuja etuja", joista luopuminen on vaikeaa

Q10. Mitä mieltä olet seuraavista hyvinvointimallia puolustavista väittämistä? (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS)

Q10_1 Hyvinvointimalli on yhteiskuntajärjestelmänä perusarvo, jota ei saa heikentää missään oloissa

Q10_2 Hyvinvointimalli takaa sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon toteutumisen yhteiskunnassa

Q10_3 Hyvinvointimalli on säilytettävissä nykyisellään

Q10_4 Hyvinvointimalli on ollut viime vuosina jo liiallisen karsinnan ja alasajon kohteena

Viimeisessä osiossa kysytään mielipidettäsi maanpuolustuksesta ja puolustuspolitiikasta sekä omasta roolistasi maanpuolustuksessa.

Q11 Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS)

Q11_1 Suomen aseelliseen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana.

Q11_2 Suomessa varaudutaan liikaa aseelliseen puolustamiseen - todelliset uhat ovat jotakin muuta kuin aseellinen hyökkäys

Q11_3 Jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten olisi mielestäni puolustauduttava aseellisesti

kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta.

Q11_4 Yleinen asevelvollisuus on Suomessa ”arvo sinänsä”, joka pitäisi säilyttää kaikissa olosuhteissa.

Q11_5 Suomalainen yhteiskuntajärjestys on puolustamisen arvoinen.

Q11_6 Kansalaisten eriarvoistuminen on todellinen uhka suomalaisten maanpuolustustahdolle

Q11_7 Koen asepalveluksen suorittamisen kunnia-asiana.

Q11_8 Velvollisuuteni on puolustaa aseellisesti tai muissa tehtävissä maatani, jos sitä uhataan.

Q11_9 Asepalvelukseen tulee valikoida vain kaikkein motivoituneimmat henkilöt.

Q11_10 Koen, että vahvalla kansallisella identiteetillä on merkitystä nykypäivänä

Q11_11 Puolustusvoimille myönnettäviä varoja tulisi lisätä.

Q11_12 Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen työ on turvallisuutemme kannalta tarpeellista (esim. Suomen Reserviupseeriliitto, Reserviläisliitto, Naisten Valmiusliitto, Maanpuolustusnaisten Liitto)

Q11_13 On hyvä, että Suomi osallistuu kriisinhallintaoperaatioihin

Q12. Millainen on aiempi ja nykyinen osallistuminen maanpuolustukseen asevelvollisuuden, kansainvälisten operaatioiden ja maanpuolustusjärjestöjen kautta? (Kyllä, Ei, EOS)

Q12_1 Oletko suorittanut asevelvollisuuden tai vapaaehtoisen asepalveluksen?

Q12_2 Oletko suorittanut siviilipalveluksen?

Q12_3 Olen jäsen maanpuolustusjärjestössä.

Q12_4 Toimin aktiivisesti maanpuolustusjärjestössä.

Q12_5 Olen ollut kansainvälisessä operaatiossa

Q12D Voisitko ajatella liittyväsi maanpuolustusjärjestöön? (Kyllä, Ei, EOS)

Q13. Ohessa luetellaan erilaisia vapaaehtoisjärjestöjä ja yhdistyksiä. Vastaa missä niistä toimit aktiivisesti, missä olet vain rivijäsenenä ja mihin et kuulu lainkaan? (Ei kuulu, Rivijäsen, Aktiivi)

Q13_1 Maanpuolustukseen liittyvä järjestö

Q13_2 Urheiluseura tai kuntoliikuntajärjestö

Q13_3 Opinto-, taide-, musiikki- tai kulttuurijärjestö

Q13_4 Ammattijärjestö/-liitto (edunvalvonnallinen)

Q13_5 Muu ammatillinen yhdistys (ei-edunvalvonnallinen)

Q13_6 Puolue tai puolueyhdistys

Q13_7 Luonnonsuojelu- tai ympäristöjärjestö

Q13_8 Hyväntekeväisyysjärjestö

Q13_9 Vapaaehtoiseen pelastuspalveluun kuuluva järjestö

Q13_10 Joku muu vapaaehtoisjärjestö

Q14 Kuinka monta vuorokautta olet osallistunut maanpuolustusta tai kriisiajan toimintaa tukevaan koulutukseen jossain roolissa (esim. kouluttaja, reserviläinen, opiskelija) viimeisen viiden vuoden aikana? (Ei yhtään, 1-7 vrk, 8-14 vrk, 14-30 vrk, 1-2 kk, 2-4 kk, Enemmän kuin 4 kk)

Q14_1 Sotilaallinen maanpuolustus, yleensä vapaaehtoinen tai käsketty kertausharjoitus (pl. yleiseen asevelvollisuuteen kuuluva varusmiespalvelus tai naisten vapaaehtoinen asepalvelus)

Q14_2 Kansainväliseen operaatioon liittyvä koulutus (pl. itse mahdollinen operaatiossa käytetty aika)

Q14_3 Maanpuolustusjärjestöjen antama muu koulutus esim. kyberturvalisuuskoulutus

Q14_4 Viranomaisten työtä tukevaan toimintaan liittyvä koulutus esim. Vapaaehtoisen pelastuspalvelun tai siihen kuuluvan järjestön antama koulutus

Q15 Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä, jotka liittyvät omaan rooliisi maanpuolustustoiminnassa? (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS)

Q15_1 Olisin valmis panostamaan maanpuolustustoimintaan enemmän kuin nykyisin

Q15_2 Koen, että minulla on velvollisuus hankkia osaamista, jotta osaisin toimia kriisitilanteessa.

Q15_3 Voisin tulevaisuudessa ajatella osallistuvani maanpuolustusjärjestöjen toimintaan.

Q15_4 Toiminta maanpuolustusjärjestöissä ei kiinnosta minua.

Q16 Mikäli osallistut maanpuolustusjärjestöjen toimintaan, valitse vaihtoehdoista sinua motivoivia tekijöitä. Voit valita useampia vaihtoehtoja.

Q16_1 En osallistu maanpuolustusjärjestöjen toimintaan

Q16_2 Maanpuolustustahto

Q16_3 Yhteisöllisyys

Q16_4 Kansalaisille tarpeellisten taitojen oppiminen

Q16_5 Ammatillinen hyöty

Q16_6 Sotilastaitojen oppiminen/ylläpitäminen

Q16_7 Uusien tuttavien saaminen

Q16_8 Verkostoituminen

Q16_9 Joku muu, mikä (avoin tekstikenttä)

Q17 Mikäli et toimi vapaaehtoisissa maanpuolustusjärjestöissä, niin mitkä seuraavista tekijöistä vaikuttavat siihen. Voit valita useamman vaihtoehdon. En ole mukana, koska

Q17_1 kysymys ei koske minua, koska toimin vapaaehtoisena

Q17_2 koen, että armeijan käyminen riittää

Q17_3 haluan tehdä vapaa-ajallani muunlaisia asioita

Q17_4 koen, että olen liian vanha harrastamaan maanpuolustusasioita

Q17_5 koen, että terveyteni /ikäni puolesta en kykene harrastamaan maanpuolustusasioita

Q17_6 minulla on ideologiset/vakaumukselliset syyt olla harrastamatta maanpuolustusasioita

Q17_7 perhetilanteeni on sellainen, että kykene harrastamaan vaikka haluaisinkin

Q17_8 työtilanteeni on sellainen, että kykene harrastamaan vaikka haluaisinkin

Q17_9 koen, että minulla ei ole osallisuutta maanpuolustustyössä

Q17_10 minulla ei ole riittävästi tietoa miten voisin harrastaa maanpuolustusasioita

Q17_11 en ole miettinyt asiaa

Q18 Jos Suomeen hyökätään, millaisiin maanpuolustustehtäviin katsoisit voivasi osallistua? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Q18_1 Aseellisessa sodanajan tehtävässä.

Q18_2 Ammattini mukaisessa varautumistehtävässä (VAP).

Q18_3 Väestönsuojelutehtävät

Q18_4 Kenttäarmeijan huoltoon liittyvät tehtävät ns. "selustassa tai kotirintamalla"

Q18_5 Siviiliväestön huoltoon liittyvät tehtävät

Q18_6 Lääkintä/sairaanhoito

Q18_7 Henkinen huolto

Q18_8 Muut minulle käsketyt tehtävät

Q18_9 Ei minkäänlaiset tehtävät (aatteelliset syyt)

Q18_10 Ei minkäänlaiset tehtävät (terveydelliset/ikään liittyvät syyt)

Q18_11 Ei minkäänlaiset tehtävät (muu perustelu)

Q18B. Olen pohtinut yleisesti maanpuolustusta omasta mielestäni (1 erittäin vähän - 10 erittäin paljon)

Q18C. Tietoisuuteni eri mahdollisuuksistani osallistua maanpuolustukseen on (1 erittäin epätietoinen - 10 erittäin tietoinen)

Q19 Oli roolisi millainen tahansa, kuinka tyytyväinen olet tällä hetkellä tähän rooliisi maanpuolustuksessa? (1 Erittäin tyytymätön - 10 Erittäin tyytyväinen)

Q20. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS)

Q20_1 Suomen puolustuspolitiikkaa on mielestäni hoidettu viime vuosina hyvin.

Q20_2 Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on mielestäni hoidettu viime vuosina hyvin.

Q20_3 Suomessa on varauduttu hyvin erilaisiin turvallisuusuhkiin

Q20_4 Yhteiskunnan tulisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille niin, että niiden tarjoama koulutus olisi maksutonta halukkaille kansalaisille

Q20_5 Suomeen ei kohdistu sotilaallista uhkaa

Q20_6 On erittäin epätodennäköistä, että Suomeen kohdistuu sotilaallinen uhka tulevan kymmenen vuoden kuluessa.

Q20_7 Suomeen ei kohdistu kyber- tai informaatiovaikuttamista

Q20_8 On erittäin epätodennäköistä, että Suomeen kohdistuu hybridiuhkaa tulevan kymmenen vuoden kuluessa (esim. kyber- tai informaatiovaikuttamista, mahdollisesti yhdistettynä "perinteisiin" sodankäynnin keinoihin)

Q21. Seuraavat tekijät parantavat mielestäni Suomen puolustusta (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS).

Q21_1 Kansalaisten korkea maanpuolustustahto

Q21_2 Miesten yleinen asevelvollisuus

Q21_3 Naisten vapaaehtoinen asepalvelus

Q21_4 Puolustusmateriaalin (mm. asejärjestelmät ja kalusto) riittävä määrä, laatu ja huoltovarmuus

Q21_5 Puolustusmäärärahojen riittävä taso

Q21_6 Reservin riittävä koko

Q21_7 Osallistuminen kansainvälisiin harjoituksiin

Q21_8 Osallistuminen kansainvälisiin operatioihin

Q21_9 Säännölliset reservin kertausharjoitukset

Q21_10 Hyvä yhteistyösuhde länsivaltoihin (esim. EU, Ruotsi, USA)

Q21_11 Johto- ja asejärjestelmien yhteensopivuus Naton kanssa

Q22. Eri hallituskausilla saatetaan joutua tekemään puolustuspoliittisia ratkaisuja, jotka voivat vaikuttaa myös kansalaiseen. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? (1 Täysin eri mieltä - 7 Täysin samaa mieltä, 8 EOS).

Q22_1 Minua ei merkittävästi haittaisi, vaikka reservien ja resurssien pienentyessä mahdollisuudet aktiiviseen rooliin maanpuolustuksessa heikkenisivät itselläni

Q22_2 Minua ei merkittävästi haittaisi nykyisen roolini muuttuminen osallistavampaan suuntaan lisättyjen kansallisvelvollisuuksien kautta

Q22_3 Luotan siihen, että mahdolliset puolustusratkaisut ovat perusteellisesti pohdittuja ja perusteltuja

Q22_4 Kaikkien rooli maanpuolustuksessa erityisesti sodan aikana ei voi olla itselle mieluisin

Q22_5 Yhteiskunnan turvaamisessa ja puolustamisessa yhteiskunnan etu menee joskus yksilön edun edelle.

Q22_6 Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus löytää itselleen mahdollisimman

Puolustuspolitiikkaan asennoitumisen faktorianalyysi

1. Iterointikierros. Taulukko 1

KMO and Bartlett's Test

	<i>Arvo</i>	<i>p-arvo</i>
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,940	
Bartlett's Test of Sphericity		p<0.000

1. Iterointikierros. Taulukko 2

Communalities

Väittäjä	<i>Extraction</i>
11.1	.620
11.4	.780
21.2	.784
21.1	.626
21.6	.819
21.9	.743
11.11	.539
21.5	.883
21.4	.865
21.3	.478
21.7	.849
21.8	.844
21.10	.543
11.13	.511
20.1	.363
22.3	.360
20.2	.013

Extraction Method: Maximum Likelihood.

1. Iterointikierron. Taulukko 3

Total Variance Explained

Factor	<i>Initial Eigen- values Total</i>	<i>Extraction Sums of Squared Cumulative</i>
1	9,045	51,000
2	1,700	58,954
3	1,042	62,474

1. Iterointikierron. Taulukko 4.

Rotated Factor Matrix

	<i>Factor 1</i>	<i>Factor 2</i>	<i>Factor 3</i>
21.5	,851		
21.4	,807	,311	,341
21.6	,740	,319	,411
21.9	,603	,426	,445
21.1	,595	,303	,424
21.8		,883	
21.7	,354	,830	
11.13		,703	
21.10	,337	,646	
20.1		,423	,325
22.3	,323	,419	
11.4			,816
21.2	,468		,706
11.1	,416		,603
11.11	,408		,546
21.3	,400	,334	,455
20.2	-	-	-

Extraction Method: Maximum Likelihood.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.a

a Rotation converged in 5 iterations.

2. Iterointikierros. Taulukko 5

KMO and Bartlett's Test

	<i>Arvo</i>	<i>p-arvo</i>
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,940	
Bartlett's Test of Sphericity		p<0.000

2. Iterointikierros. Taulukko 6

Communalities

Väittäjä	<i>Extraction</i>
11.1	.558
11.4	.520
21.2	.692
21.1	.640
21.6	.814
21.9	.758
11.11	.492
21.5	.769
21.4	.804
21.3	.465
21.7	.849
21.8	.849
21.10	.537
11.13	.502
20.1	.349
22.3	.356

Extraction Method: Maximum Likelihood.

2. Iterointikierros. Taulukko 7

Total Variance Explained

Factor	<i>Initial Eigen- values Total</i>	<i>Extraction Sums of Squared Cumulative</i>
1	9,040	53,839
2	1,696	62,221

2. Iterointikierros. Taulukko 8.

Rotated Factor Matrix

	<i>Factor 1</i>	<i>Factor 2</i>
21.6	,844	,320
21.4	,835	,327
21.5	,815	,325
21.2	,800	
21.9	,766	,414
21.1	,745	
11.4	,706	
11.1	,698	
11.11	,654	
21.3	,607	,312
22.3	,435	,408
20.1	,429	,406
21.8		,887
21.7	,403	,829
11.13		,696
21.10	,343	,647

Extraction Method: Maximum Likelihood.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.a

a. Rotation converged in 3 iterations.

3. Iterointikierros. Taulukko 9

KMO and Bartlett's Test

	<i>Arvo</i>	<i>p-arvo</i>
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,937	
Bartlett's Test of Sphericity		p<0.000

3. Iterointikierros. Taulukko 10

Communalities

Väittäjä	<i>Extraction</i>
11.1	.549
11.4	.512
21.2	.680
21.1	.633
21.6	.817
21.9	.755
11.11	.481
21.5	.777
21.4	.810
21.3	.449
21.7	.850
21.8	.854
21.10	.523
11.13	.485
22.3	.356

Extraction Method: Maximum Likelihood.

3. Iterointikierros. Taulukko 11

Total Variance Explained

Factor	<i>Initial Eigenvalues</i>	<i>Extraction Sums of Squared Cumulative</i>
	<i>Total</i>	
1	8,608	54,635
2	1,660	63,453

3. Iterointikierrros. Taulukko 12.

Rotated Factor Matrix

	<i>Factor 1</i>	<i>Factor 2</i>
21.6	,848	,314
21.4	,842	,319
21.5	,822	,317
21.2	,793	
21.9	,763	,416
21.1	,743	
11.4	,701	
11.1	,697	
11.11	,649	
21.3	,595	,307
22.3	,435	,391
21.8		,889
21.7	,409	,827
11.13		,683
21.10	,341	,638

Extraction Method: Maximum Likelihood.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.a

a. Rotation converged in 3 iterations

4. Iterointikierrros. Taulukko 13

KMO and Bartlett's Test

	<i>Arvo</i>	<i>p-arvo</i>
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,934	
Bartlett's Test of Sphericity		p<0.000

4. Iterointikierros. Taulukko 14

Communalities

Väittäjä	<i>Extraction</i>
11.1	.550
11.4	.519
21.2	.687
21.1	.639
21.6	.817
21.9	.757
11.11	.479
21.5	.750
21.4	.798
21.3	.456
21.7	.852
21.8	.863
21.10	.524
11.13	.489

Extraction Method: Maximum Likelihood.

4. Iterointikierros. Taulukko 15

Total Variance Explained

Factor	<i>Initial Eigen- values Total</i>	<i>Extraction Sums of Squared Cumulative</i>
1	8,261	56,097
2	1,610	65.505

4. Iterointikierron. Taulukko 16.

Rotated Factor Matrix

	<i>Factor 1</i>	<i>Factor 2</i>
21.6	,848	,313
21.4	,832	,326
21.5	,808	,312
21.2	,798	
21.9	,764	,416
21.1	,747	
11.4	,706	
11.1	,698	
11.11	,648	
21.3	,602	,304
22.8		,892
21.7	,416	,824
11.13		,676
21.10	,346	,636

Extraction Method: Maximum Likelihood.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.a

a. Rotation converged in 3 iterations

Toimijuuden asenteet faktorianalyysi

1. Iterointikierron. Taulukko 1

KMO and Bartlett's Test

	<i>Arvo</i>	<i>p-arvo</i>
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,897	
Bartlett's Test of Sphericity		p<0.000

1. Iterointikierron. Taulukko 2

Communalities

Väittäjä	<i>Extraction</i>
11.7	.712
11.8	.791
11.12	.531
15.1	.819
15.2	.656
15.3	.867
20.4	.444
TOIMKIINNOSTAA	.449
22.5	.368
22.4	.119
22.6	.140
11.3	.593

Extraction Method: Maximum Likelihood.

1. Iterointikierron. Taulukko 3

Total Variance Explained

Factor	<i>Initial Eigen-values</i>	<i>Extraction Sums of Squared Cumulative</i>
	<i>Total</i>	
1	6,059	46,398
2	1.359	54,737

1. Iterointikierros. Taulukko 4.

Rotated Factor Matrix

	<i>Factor 1</i>	<i>Factor 2</i>
11.8	,828	,325
11.7	,780	,322
11.3	,714	
11.12	,598	,416
22.5	,571	
20.4	,525	,411
22.4	,427	
22.6	,334	
15.3		,885
15.1	,325	,845
15.2		,755
TOIMKIINNOSTAA	,337	,579

Extraction Method: Maximum Likelihood.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.a

a. Rotation converged in 3 iterations.

2. Iterointikierros. Taulukko 5

KMO and Bartlett's Test

	<i>Arvo</i>	<i>p-arvo</i>
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,895	
Bartlett's Test of Sphericity		p<0.000

2. Iterointikierros. Taulukko 6

Communalities

Väittäjä	<i>Extraction</i>
11.7	.724
11.8	.810
11.12	.536
15.1	.821
15.2	.652
15.3	.869
20.4	.445
TOIMKIINNOSTAA	.452
22.5	.374
22.4	.206
11.3	.609

Extraction Method: Maximum Likelihood.

2. Iterointikierros. Taulukko 7

Total Variance Explained

Factor	<i>Initial Eigen- values Total</i>	<i>Extraction Sums of Squared Cumulative</i>
1	5,959	50,159
2	1,339	59,058

2. Iterointikierros. Taulukko 8.

Rotated Factor Matrix

	<i>Factor 1</i>	<i>Factor 2</i>
11.8	,838	,329
11.7	,785	,328
11.3	,722	
11.12	,595	,426
22.5	,574	
20.4	,518	,420
22.4	,434	
15.3		,887
15.1	,325	,845
15.2		,757
TOIMKIINNOSTAA	,338	,582

Extraction Method: Maximum Likelihood.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.a

a. Rotation converged in 3 iterations.

3. Iterointikierros. Taulukko 9

KMO and Bartlett's Test

	<i>Arvo</i>	<i>p-arvo</i>
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,899	
Bartlett's Test of Sphericity		p<0.000

3. Iterointikierros. Taulukko 10

Communalities

Väittäjä	<i>Extraction</i>
11.7	.7,7
11.8	.813
11.12	.532
15.1	.822
15.2	.653
15.3	.870
20.4	.437
TOIMKIINNOSTAA	.461
22.5	.355
11.3	.608

Extraction Method: Maximum Likelihood.

3. Iterointikierros. Taulukko 11

Total Variance Explained

Factor	<i>Initial Eigen- values Total</i>	<i>Extraction Sums of Squared Cumulative</i>
1	5,766	53,669
2	1,157	62,786

3. Iterointikierron. Taulukko 12.

Rotated Factor Matrix

	<i>Factor 1</i>	<i>Factor 2</i>
11.8	,846	,311
11.7	,795	,308
11.3	,726	
11.12	,601	,413
22.5	,558	
20.4	,520	,408
15.3	,307	,881
15.1	,343	,829
15.2		,755
TOIMKIINNOSTAA	,359	,576

Extraction Method: Maximum Likelihood.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.a

a. Rotation converged in 3 iterations.

4. Iterointikierron. Taulukko 13

KMO and Bartlett's Test

	<i>Arvo</i>	<i>p-arvo</i>
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,894	
Bartlett's Test of Sphericity		p<0.000

4. Iterointikierros. Taulukko 14

Communalities

Väittäjä	<i>Extraction</i>
11.7	.711
11.8	.851
11.12	.500
15.1	.829
15.2	.653
15.3	.864
TOIMKIINNOSTAA	.458
22.5	.365
11.3	.618

Extraction Method: Maximum Likelihood.

4. Iterointikierros. Taulukko 15

Total Variance Explained

Factor	<i>Initial Eigen- values Total</i>	<i>Extraction Sums of Squared Cumulative</i>
1	5,302	55,168
2	1,153	64,982

4. Iterointikierron. Taulukko 16.

Rotated Factor Matrix

	<i>Factor 1</i>	<i>Factor 2</i>
11.8	,869	,310
11.7	,780	,321
11.3	,731	
11.12	,570	,417
22.5	,564	
15.3		,880
15.1	,341	,844
15.2		,755
TOIMKIINNOSTAA	,350	,579

Extraction Method: Maximum Likelihood.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.a

a. Rotation converged in 3 iterations.

Velvollisuuden orientaation lineaarinen regressioanalyysi

Taulukko 1

Variables Entered/Removed

<i>Variables Entered</i>	<i>Method</i>
KANSAINVÄLINEN PERINTEINEN	Enter

a. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

b. All requested variables entered.

Taulukko 2

Model Summary

<i>R</i>	<i>R Square</i>	<i>Adjusted R Square</i>	<i>Std. Error of the Estimate</i>	<i>Durbin-Watson</i>
.867	.620	.752	.67679	1,952

a. Predictors: (Constant), KANSAINVÄLINEN, PERINTEINEN

b. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 3

ANOVA

	<i>Sum of Squares</i>	<i>df</i>	<i>Mean Square</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
Regression	1757,739	2	878,870	1918,722	.000
Residual	578,517	1263	.458		
Total	2336,256	1265			

a. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

b. Predictors: (Constant), KANSAINVÄLINEN, PERINTEINEN

Taulukko 4

Coefficients

	<i>Unstandardized Coefficients B / Std. Error</i>	<i>Standardized Coefficients Beta</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>	<i>95,0% Confidence Interval for B Lower Bound / Upper Bound</i>	<i>Collinearity Statis- tics Tolerance / VIF</i>
(Constant)	0,406 / 0,019		4,347	.000	0,223 / 0,589	
PERIN- TEINEN	0,943 / 0,019	0,871	49,31	.000	0,905 /0,98	.628 / 1,591
KAN- SAIN- VÄLI- NEN	-0,006 / 0,019	-0,006	-0,335	0,738	-0,43 / 0,30	.628 / 1,591

a. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 5

Collinearity Diagnostics

<i>Dimension</i>	<i>Eigenvalue</i>	<i>Condition Index</i>	<i>(Constant)</i>	<i>Variance Proportions PERINTEINEN / KAN- SAINVÄLINEN</i>
1	2,952	1,000	.00	.00 / .00
2	,028	10,261	,97	.10 / .30
3	,020	12,207	,03	.90 / .69

a. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

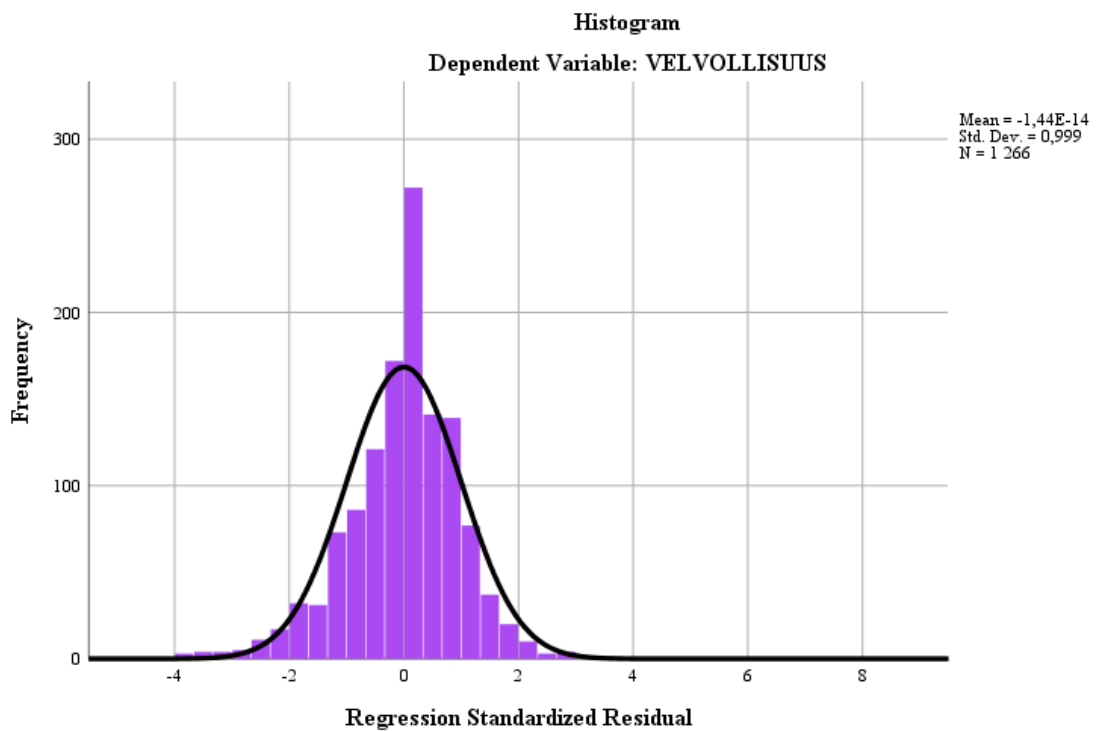
Taulukko 6

Residuals Statistics

	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Mean</i>	<i>Std.Deviation</i>	<i>N</i>
Predicted Value	1,3127	6,9947	5,5771	1,17878	1266
Residual	-2,58352	4,33586	.00000	.67626	1266
Std. Predicted Value	-3,618	1,203	.000	1,000	1266
Std. Residual	-3,817	6,406	.000	.999	1266

a. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 7

Taulukko 8

Variables Entered/Removed

<i>Variables Entered</i>	<i>Method</i>
PERINTEINEN	Enter

a. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

b. All requested variables entered.

Taulukko 9

Model Summary

<i>R</i>	<i>R Square</i>	<i>Adjusted R Square</i>	<i>Std. Error of the Estimate</i>	<i>Durbin-Watson</i>
.868	.753	.753	.67787	1,946

a. Predictors: (Constant), PERINTEINEN

b. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 10

ANOVA

	<i>Sum of Squares</i>	<i>df</i>	<i>Mean Square</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
Regression	179,893	1	1797,893	3912,650	.000
Residual	588,170	1280	.460		
Total	2386,063	1281			

a. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

b. Predictors: (Constant), PERINTEINEN

Taulukko 11

Coefficients

	<i>Unstandardized Coefficients B / Std. Error</i>	<i>Standardized Coefficients Beta</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>	<i>95,0% Confi- dence Interval for B Lower Bound / Upper Bound</i>	<i>Collinearity Statis- tics Tolerance / VIF</i>
(Constant)	0,381 / 0,085		4,471	.000	0,214 / 0,548	
PERIN- TEEINEN	0,941 / 0,015	0,868	62,551	.000	0,911 / 0,970	1,000 / 1,000

a. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 12

Collinearity Diagnostics

<i>Dimension</i>	<i>Eigenvalue</i>	<i>Condition Index</i>	<i>(Constant)</i>	<i>Variance Proportions PERINTEINEN</i>
1	1,975	1,000	.01	.01
2	,025	8,891	,99	.99

a. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

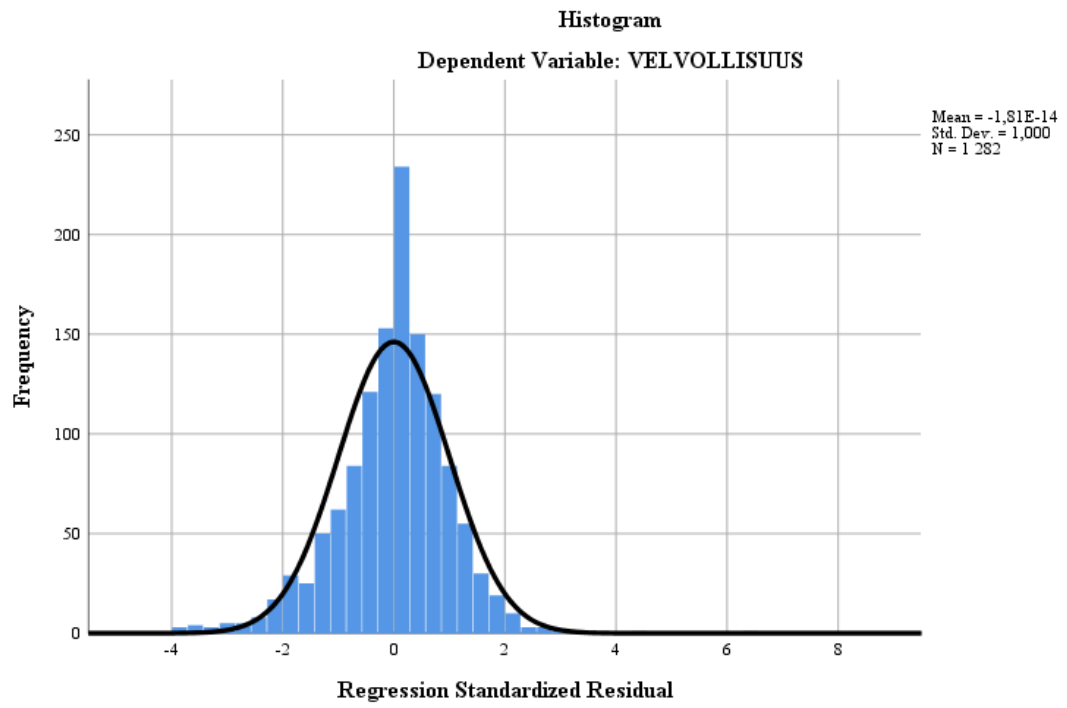
Taulukko 13

Residuals Statistics

	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Mean</i>	<i>Std.Deviation</i>	<i>N</i>
Predicted Value	1,3127	6,9654	5,5788	1,18470	1282
Residual	-2,57825	4,34956	.00000	.67761	1282
Std. Predicted Value	-3,593	1,170	.000	1,000	1282
Std. Residual	-3,803	6,417	.000	1,000	1282

a. Dependent Variable: VELVOLLISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 14.

Vapaaehtoisuuden orientaation lineaarinen regressioanalyysi

Taulukko 1

Variables Entered/Removed

<i>Variables Entered</i>	<i>Method</i>
KANSAINVÄLINEN PERINTEINEN	Enter

a. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

b. All requested variables entered.

Taulukko 2

Model Summary

<i>R</i>	<i>R Square</i>	<i>Adjusted R Square</i>	<i>Std. Error of the Estimate</i>	<i>Durbin-Watson</i>
.613	.375	.374	1,36165	2,089

a. Predictors: (Constant), KANSAINVÄLINEN, PERINTEINEN

b. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 3

ANOVA

	<i>Sum of Squares</i>	<i>df</i>	<i>Mean Square</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
Regression	1320,114	2	660,057	356,001	.000
Residual	2197,096	1185	1,854		
Total	3517,210	1187			

a. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

b. Predictors: (Constant), KANSAINVÄLINEN, PERINTEINEN

Taulukko 4

Coefficients

	<i>Unstandardized Coefficients B / Std. Error</i>	<i>Standardized Coefficients Beta</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>	<i>95,0% Confi- dence Interval for B Lower Bound / Upper Bound</i>	<i>Collinearity Statis- tics Tolerance / VIF</i>
(Constant)	-0,532 / 0,190		-2,802	.005	-0,905 / -0,160	
PERIN- TEEINEN	0,836 / 0,39	0,622	21,403	.000	0,759 / 0,912	.625 / 1,601
KAN- SAIN- VÄLI- NEN	-0,020 / 0,039	-0,015	-0,015	0,605	-0,96 / 0,56	.625 / 1,601

a. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 5

Collinearity Diagnostics

<i>Dimension</i>	<i>Eigenvalue</i>	<i>Condition Index</i>	<i>(Constant)</i>	<i>Variance Proportions PERINTEINEN / KAN- SAINVÄLINEN</i>
1	2,950	1,000	.00	.00 / .00
2	,029	10,069	.99	.14 / .24
3	,021	11,979	.01	.85 / .75

a. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

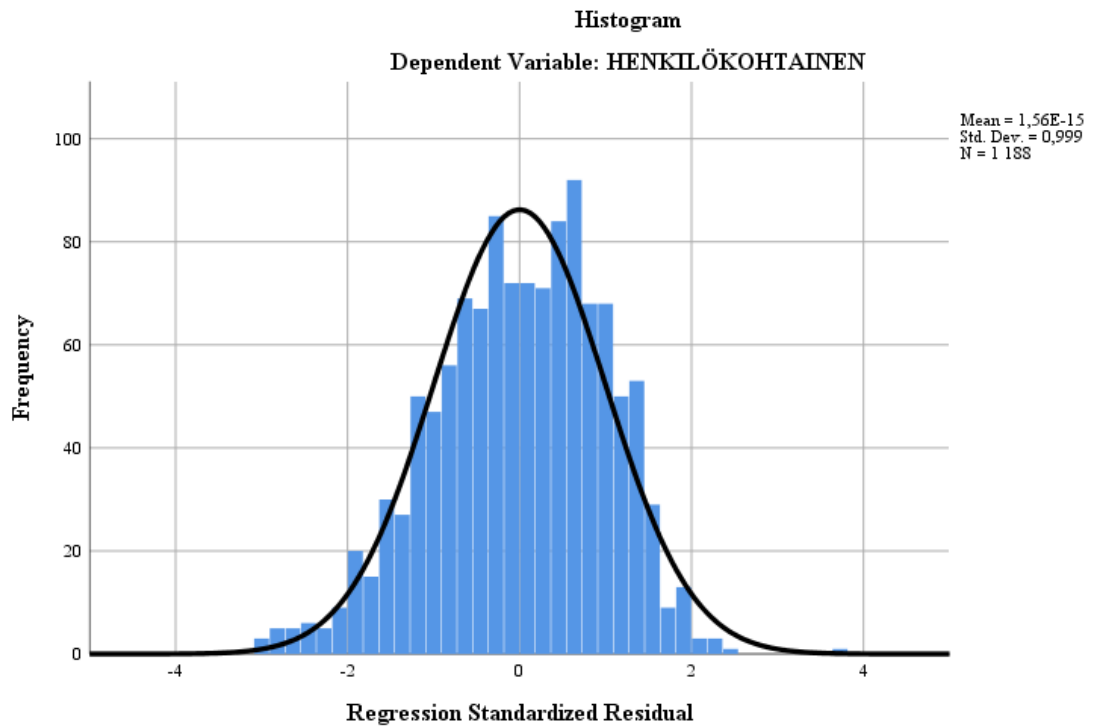
Taulukko 6

Residuals Statistics

	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Mean</i>	<i>Std.Deviation</i>	<i>N</i>
Predicted Value	0,1883	5,2870	3,9207	1,05458	1188
Residual	-4,19177	5,09679	.00000	1,36050	1188
Std. Predicted Value	-3,539	1,296	.000	1,000	1188
Std. Residual	-3,078	3,743	.000	.999	1188

a. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 7

Taulukko 8

Variables Entered/Removed

Variables Entered	<i>Method</i>
PERINTEINEN	Enter

a. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

b. All requested variables entered.

Taulukko 9

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
.609	.371	.371	1,36473	2,089

a. Predictors: (Constant), PERINTEINEN

b. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 10

ANOVA

	<i>Sum of Squares</i>	<i>df</i>	<i>Mean Square</i>	<i>F</i>	<i>Sig.</i>
Regression	1319,373	1	1319,373	708,390	.000
Residual	2234,994	1200	1,862		
Total	3554,367	1201			

a. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

b. Predictors: (Constant), PERINTEINEN

Taulukko 11

Coefficients

	<i>Unstandardized Coefficients B / Std. Error</i>	<i>Standardized Coefficients Beta</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>	<i>95,0% Confidence Interval for B Lower Bound / Upper Bound</i>	<i>Collinearity Statistics Tolerance / VIF</i>
(Constant)	-0,536 / 0,172		-3,114	.002	-0,873 / -0,198	
PERIN- TEINEN	0,816 / 0,031	0,609	26,616	.000	0,756 / 0,876	1,000 / 1,000

a. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 12

Collinearity Diagnostics

<i>Dimension</i>	<i>Eigenvalue</i>	<i>Condition Index</i>	<i>(Constant)</i>	<i>Variance Proportions PERINTEINEN</i>
1	1,973	1,000	.01	.01
2	,027	8,623	,99	.99

a. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 13

Residuals Statistics

	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Mean</i>	<i>Std.Deviation</i>	<i>N</i>
Predicted Value	,2807	5,1783	3,9210	1,04812	1202
Residual	-4,17831	5,07654	.00000	1,36416	1202
Std. Predicted Value	-3,473	1,200	.000	1,000	1202
Std. Residual	-3,062	3,720	.000	1,000	1202

a. Dependent Variable: VAPAAEHTOISUUDEN ORIENTAATIO

Taulukko 14

